

Landprofil - palestinska områdena

11 november 2009

Innehåll

Om detta dokument	4
1. Bakgrund: Statslösa palestinier	5
1.1 Flyktingar och andra fördrivna personer	5
1.2 Palestinska politiska organisationer och grupper	7
1.2.1 Palestine Liberation Organization (PLO)	7
1.2.1.1 PLO:s medlemsorganisationer	8
1.2.2 Organisationer och partier utanför PLO-kretsen	9
2. Situationen i de palestinska områdena	10
2.1 Övergripande	10
2.1.1 Hösten 2009	11
2.1.2 Säkerhetsläge mm Västbanken	13
2.1.3 Säkerhetsläge mm Gazaremsan	14
2.1.3.1 Eskalering till väpnad konflikt	14
2.2 Mänskliga rättigheter - särskilda problemområden	16
2.2.1 Åtaganden på området mänskliga rättigheter och humanitär rätt	16
2.2.2 Rättsvårdande myndigheter	16
2.2.2.1 PA:s polis och säkerhetstjänster	16
2.2.2.2 Hamas väpnade styrkor	18
2.2.2.3 Rättsväsendet under PA och Hamas	19
Domstolssystemet	19
2.2.2.4 Dödsstraff och tortyr	20
Dödsstraff	20
Tortyr	22
2.2.2.5 Förmåga och vilja att bereda invånarna skydd	23
Palestinska myndigheten	23
Hamas	24
Israel	25
2.2.3 Palestiniernas rörelsefrihet och tillstånd att vistas i de palestinska områdena	26
2.2.3.1 Gazaremsan	26
2.2.3.2 Förflyttningar mellan Gazaremsan och Västbanken	27
2.2.3.3 Västbanken och östra Jerusalem	29
2.2.3.4 Västbanken – Jordanien	30
2.2.4 Utsatta grupper och åberopade skäl	31
2.2.4.1 Barn	31
Barnhem mm	32
2.2.4.2 Fatahmedlemmar och andra oppositionella i Gazaremsan	33
Poliser och medlemmar i Fatahlojala säkerhetsstyrkor i Gaza	35
2.2.4.3 "Israelkollaboratörer"	36
2.2.4.4 Politiskt aktiva mot PA/al-Fatah och Israel på Västbanken	38
2.2.4.5 Personer som anses bryta mot sociala normer	40
Diskriminering pga. sexuell läggning	43
Hedersrelaterat våld mot män	44
2.2.4.6 Minoriteter	44
Kristna	45

Särskilda noteringar angående kristna i Gaza och konvertiter	47
Samariter	47
2.2.4.7 Tvångsrekrytering till militanta/väpnade grupper mm	48
2.2.4.8 Anhöriga till eftersökta	49
2.2.5 Sjukvård och utbildning	50
2.2.5.1 Sjukvård	50
2.2.5.2 Utbildning	51
2.2.6 Potentiella MR-brottslingar	52
3. Folkbokföring och identitetshandlingar mm.....	53
3.1 Folkbokföring	53
3.2 Identitetshandlingar.....	54
3.2.1 Identitetskort	54
3.2.2 Födelsebevis mm.....	55
3.3 Pass/resedokument	55
3.4 Andra dokument.....	56
3.4.1 UNRWA-registreringsbevis.....	56
3.4.2 Äktenskaps- och skilsmässobevis	57
Övrigt	57
4. Familjerätt och andra civilrättsliga förhållanden.....	57
4.1 Civil-/familjerättslig lagstiftning.....	57
4.2 Äktenskap och skilsmässa.....	58
4.2.1 Äktenskapets ingående (procedur)	59
Polygami	60
4.2.2 Skilsmässa.....	60
4.3 Barn: vårdnad och adoption mm.....	61
Myndighetsålder	61
4.3.2 Vårdnad vid skilsmässa.....	63
4.3.3 Vårdnad för barn födda utanför äktenskapet.....	64
Kafalah.....	64
Föräldralösa barn	65
6. Ansökan om uppehållstillstånd.....	65
6.1 Inlämningsställe	65
7. Ansökan om medborgarskap	65
7.1 Allmänt om prövning av medborgarskapsärenden rörande statslösa palestinier.....	65
7.1.1 Rättsfall och/eller annan vägledning	66
7.1.2 Bedömning	66
7.1.2.1 Bedömning av handlingar utfärdade av andra stater i regionen.....	67
8. Återvändande/verkställigheter	67
8.1 Återvändande till Västbanken	67
8.1.1 Återetableringsstöd	68
8.2 Återvändande till Gazaremsan	68
8.2.1 Återetableringsstöd	71
8.3 Noteringar angående statslösa som ska återvända till andra länder i Mellanöstern	71
Källor och övriga referenser	72
Primärkällor	72

Möten i Israel och de palestinska områdena 1-5 juni 2009	72
Möten i Israel och de palestinska områdena 13-18 mars 2008	73
Publicerat material: original- och sekundärkällor	73
Kartor	84
Övrigt, bakgrund	84
Palestinska politiska organisationer och grupper	85
PLO:s medlemsorganisationer	85
Organisationer och partier utanför PLO-kretsen	87
UNHCR: "Revised Note on the Applicability of Article 1D of the 1951 Convention relating to the Status of Refugees to Palestinian Refugees"	
[endnotes]	88
Arabförbundet: "Protocol for the Treatment of Palestinians in Arab States (‘Casablanca Protocol’), 11 September 1965"(Utdrag/inofficiell översättning)	92

Om detta dokument

Denna landprofil har sammanställts av Migrationsverket. Syftet är handläggningssöd vid prövning av ärenden enligt utlännings- och medborgarskapslag. Profilen är inte uttömmande, varför det heller inte är givet att alla svar avseende statslösa eller de palestinska områdena återfinns här. Samtliga ärenden hos verket ska alltid prövas individuellt.

1. Bakgrund: Statslösa palestinier

Flera olika kategorier av statslösa personer anhängiggör ärenden hos Migrationsverket¹ men majoriteten av de ärenden som registreras som "statslös" avser personer som anför att de är statslösa palestinier.

1.1 Flyktingar och andra fördrivna personer

Al(an)-Nakba, den stora "katastrofen" i arabisk/palestinsk terminologi står för den massflykt/emigration av palestinier som ägde rum i samband med staten Israels upprättande år 1948² och påföljande krig med de arabiska grannländerna. Efter eldupphör år 1949 hade minst 750 000³ palestinier lämnat det som kom att bli den internationellt erkända staten Israel. Med hänsyn till det humanitära behov som uppstått i de länder dit flyktingarna anlant etablerades United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East (UNRWA) i december 1949, genom FN:s generalförsamlings resolution 302 (IV), med mandat att förse flyktingarna med husrum, kläder, hälsovård och utbildning. I avsaknad av en slutlösning på "Palestinafrågan" ger UNRWA service till palestinska flyktingar⁴ i mandatområdet Gazaremsan, Västbanken, Jordanien, Libanon och Syrien. Enligt UNRWA fanns 30 juni 2008 4,6 miljoner palestinska flyktingar i området. Jordanien är det land med flest, med drygt 1,9 miljoner registrerade.

En tredjedel av de UNRWA-registrerade bor i 58 officiella läger med hög befolkningstäthet, arbetslöshet, utbredd fattigdom och otillräcklig infrastruktur. Övriga bor i inofficiella läger/stadsdelar med tillgång till UNRWA:s service. Formellt är det värdländerna som ansvarar för rättsvården i lägren. I praktiken råder skillnader på den punkten då palestinska organisationer de facto själva i hög grad tar det ansvaret, t.ex. i Libanon, där libanesiska säkerhetsstyrkor med få undantag [Nahr el-Bared somma-

---

¹ Bland icke-palestinska statslösa sökande med hemvist i Mellanöstern ingår statslösa, företrädesvis kurer, med senaste hemvist i Syrien (*ajanib* och *maktoumeen*) och assyrier, kurer och andra minoriteter med status "under utredning/à l'étude" hos libanesiska gräns-/migrations-/säkerhetstjänsten Sûreté Générale.

² 2009 har Israel firat 61 år som självständig stat. Den israeliska nationaldagen, *Yom Ha'atzmaut*/Independence day, som firas, efter judisk tideräkning, för att högtidligt hålla att Israel utropade sig som en självständig stat den 14 maj 1948, åtföljs (normalt 15 maj och framåt) av den arabisk-palestinska "Nakbadagen", *Yawm an-Nakba*, som markerar inledningen av den palestinska flykten/utvandringen.

³ Uppgifter på mellan 700 000 och över 900 000 förekommer. UNRWA redovisar att de då missionen blev operativ år 1950 gav service åt 750 000 palestinska flyktingar som registrerats i mandatområdet. Enligt the Oxford Encyclopedia of the Islamic World (u.å) var det fråga om 700 000 1948-49 och ytterligare c:a 250 000 fördrivna år 1967.

⁴ UNRWA:s operativa definition: "*Palestine refugees are persons whose normal place of residence was Palestine between June 1946 and May 1948, who lost both their homes and means of livelihood as a result of the 1948 Arab-Israeli conflict.* UNRWA's services are available to all those living in its area of operations who meet this definition, who are registered with the Agency and who need assistance. *The descendants of the original Palestine Refugees are also eligible for registration.*" (UNRWA, <http://www.un.org/unrwa/refugees/whois.html>). Relevanta juridiska begrepp och definitioner utvecklas närmare i UNHCR:s "Revised Note on the Applicability of Article 1D of the 1951 Convention Relating to the Status of Refugees to Palestinian Refugees", oktober 2009 – Lifos 21622 och bilaga).

ren 2007] aldrig går in i lägren, och – inte minst - i de palestinska områdena på Västbanken och Gazaremsan, där den palestinska myndigheten (PA) utövar begränsat självstyre sedan 1994.

I alla officiella UNRWA-läger administreras invånarnas registreringar och diverse problemställningar genom UNRWA Camp Services Officers (CSO) och respektive områdes centrala fältkontor.⁶

Vid sidan av de flyktingregistrerade finns ett antal hundratusen andra fördrivna, s.k. *displaced persons* [efter sexdagarskriget mellan arabstater och Israel i juni 1967] i samma områden.⁷ Tio av de officiella UNRWA-lägren etablerades efter den israeliska ockupationen av Gazaremsan och Västbanken, för att husera en ny våg av både sedan tidigare registrerade flyktingar och andra fördrivna personer. Befolkningstillväxt gör att båda dessa grupper kontinuerligt ökar i antal i hela UNRWA:s mandatområde.⁸

Det finns även ett relativt stort antal palestinier med varierande status i bl.a. Gulfländer, Irak och Nordafrika. Av "Protocol for the Treatment of Palestinians in Arab States ('Casablanca Protocol'), 11 September 1965" framgår vad majoriteten av Arabförbundets medlemsstater enats om ska gälla avseende rätt till inresa, uppehållstillstånd och resedokument mm för palestinier i regionen.⁹ Gemensamt för de statslösa palestinierna i Mellanöstern och Nordafrika (MENA) är trots allt att de i praktiken, åtminstone ur ett subjektivt perspektiv, ofta har goda skäl att göra sig en bättre framtid någon annanstans då de inte sällan har svårt att reglera sin status permanent (ofta mer eller mindre "permanent temporär") medan de i varierande grad även saknar andra rättigheter medborgarna har i dessa länder. Jordanien är det enda land i regionen som erbjudit en större grupp palestinier både permanent uppehållstillstånd och medborgarskap efter år 1949.¹⁰ Det jordanska regelverket är emellertid tämligen komplext och under förändring.¹¹ I övriga MENA-länder hör medborgerliga rättigheter för palestinier till de få individuella undantagen. Libanon är ett av de länder som varit mest restriktiva mot palestinierna, bl.a. med hänvisning till landets "sektaristiska balans." Kuwait utvisade 350 000 palestinier i samband med 1991

⁶ J.fr. t.ex. PASSIA:s karta över UNRWA:s Area of Operations, http://www.passia.org/palestine_facts/MAPS/Refugees-UNWRA-2001.html.

⁷ Ca 250 000 år 1967 enligt the Oxford Encyclopedia of the Islamic World (u.å).

⁸ UNRWA, <http://www.un.org/unrwa/overview/p02.html>.

⁹ Se vidare, Arabförbundet/League of Arab States (11 September 1965), utdrag i bilaga.

¹⁰ Över 60% av Jordaniens befolkning är palestinier. År 1949-54 erhöll alla palestinska flyktingar på dåvarande jordanskt territorium samt på Västbanken jordanskt medborgarskap. År 1950 införlivades Västbanken med Jordanien och från 1951 fram till 1988, när Jordanien gav upp anspråken på Västbanken, var palestinier bosatta på Västbanken också jordanska medborgare. I samband med att Jordanien gav upp sina anspråk på Västbanken drogs möjligheten för palestinier som fortsatte att bo på Västbanken att behålla sina jordanska medborgarskap in. Jordanska rutiner är numera att jordanska medborgare som ansökt om och erhållit palestinskt resedokument [efter folkbokföring/ registrering på Västbanken] är att anse som "palestinska medborgare" [trots avsaknad av en palestinsk stat], varför de förlorar sina jordanska medborgarskap då det enligt jordansk lag inte är tillåtet att uppbära dubbelt medborgarskap (UD/Sveriges ambassad i Amman, 080827 och 090429).

¹¹ För närmare och mest aktuell information avseende olika kategorier av palestiniers rättsliga ställning, regelverk avseende resedokument, uppehållstillstånd mm i Jordanien, se skrivelse från Kanadas ambassad i Amman (090827), Lifos 21607.

års Gulfkrig, pga. Palestine Liberation Organization (PLO):s då uttalade stöd för Irak.¹²

I sammanhanget är utvecklingen i den s.k. fredsprocessen mellan staten Israel och PLO/PA och de palestinska flyktingarnas *rätt till återvändande* (fastställd genom FN:s generalförsamling/UNGA:s resolution 194 av 11 december 1948) en kärnfråga med stor betydelse för alla statslösa palestiniers migrationsbenägenhet. Rätten till återvändande är en stötesten, inte minst för Israel. Samtidigt har den utgjort argumentet för Arabförbundets medlemsstater att inte bevilja palestinier medborgarskap, med hänvisning till att ”inte upplösa deras identitet och skydda deras rätt att återvända till sitt hemland.” Detta är också skälet till att PLO inte har tryckt på hårdare för sociala och ekonomiska rättigheter för palestinska flyktingar i arabvärlden. Följaktligen har standardlösningen vid andra utdragna flyktingsituationer, vidarebosättning eller lokal integration, här med få undantag i princip ansetts vara irrelevant.¹³

1.2 Palestinska politiska organisationer och grupper

Det finns en bred flora av palestinska politiska organisationer, mer eller mindre politiskt obundna och frivilligorganisationer. Genomgången tar i första hand sikte på palestinska politiska organisationer och väpnade grupper med verksamhet på Västbanken och Gazaremsan.¹⁴

1.2.1 Palestine Liberation Organization (PLO)

PLO etablerades under ett av Arabförbundets möten i Kairo 1964 och grundades i formell mening genom palestinskt stormöte i Jerusalem i maj samma år. PLO är enligt Arabförbundet och FN den legitima representanten för det palestinska folket och har permanent observatörspost i FN:s generalförsamling. Ömsesidigt erkännande Israel och PLO emellan skedde genom the *Declaration of Principles* (DOP) 1993. PLO:s exekutivkommitté står i sin tur ansvarig inför the Palestine National Council (PNC), det högsta beslutande organet representerande hela det palestinska folket, i praktiken ett ambulerande exilparlament. PLO-ordförande, tillika president för den palestinska myndigheten (PA) och ledare för *al-Fatah* (nedan) är f.n. Mahmoud Abbas (Abu Mazen). I november 2009 har Abbas signalerat att han inte ställer upp till omval på presidentposten. PLO och PA finns representerade

---

¹² The Oxford Encyclopedia of the Islamic World (u.å).

¹³ Ibid. Ett exempel på undantag, med PLO:s/Abbas goda minne, i modern tid har varit UNHCR m.fl:s insatser för vidarebosättning av palestinier från Irak strandade på den irakisk-syriska gränsen, varifrån bl.a. Sverige vidarebosatt c:a 300 personer 2008-2009 (UNHCR/Migrationsverket).

¹⁴ Avseende dessa och andra palestinska organisationer, se vidare bilaga och källorna till detta avsnitt: Utöver ”Möten i Israel och de palestinska områdena 1-5 juni 2009” och kontinuerlig UD-rapportering, Aljazeera (090816), Amnesty International (071024), BBC News Middle East (090815), Europeiska unionens råd (090616), Haaretz (2009), PASSIA (2009), ICG (071220, 080319 och 080717), Landinfo (Norge, 090402), BBC *Country Profile: Israel and Palestinian territories*, PCHR (090816) och Home Office, U.K. Border Agency (090201).

rade genom utlandsmyndigheter (PLO-kontor, generaldelegationer eller "ambassader") i 88 länder, däribland Sverige genom generaldelegation.¹⁵

1.2.1.1 PLO:s medlemsorganisationer¹⁶

Al-Fatah

Harakat Tahrir Watani Filastini (Palestinian National Liberation Movement), Al-Fatah, som inledningsvis existerat som en underjordisk palestinsk rörelse sedan 1954, lanserade sina första "hit-and-run"-operationer mot Israel i 1960-talets början under namnet *Assifa*. Al-Fatah är det mest inflytelserika partiet inom PLO och PA (1994 -). Al-Fatah grundades av Yasser Arafat (*nom de guerre* Abu Amar, avliden 11/11 2004), Khalil Wazir (Abu Jihad, mördad i Tunis 1987) och Mahmoud Abbas, m fl. Åren 1957–65 utgjordes al-Fatah fortfarande av ett underjordiskt nätverk, även om dess centralkommitté bildades redan 1963. 1969 gick al-Fatah officiellt med i PLO och tog samtidigt över ordförandeskapet. Al-Fatah är utpräglat nationalistiskt men står som konsultativ medlem i Socialistinternationalen. Den förnyelse/förnygring av al-Fatahs ledning som åstadkoms i samband med partikongress i Betlehem under sommaren (2009), som var al-Fatahs första på över 20 år, antas ha stärkt partiets politiska potential i de palestinska områdena. 70 av de 81 delegaterna invalda i al-Fatahs s.k. Revolutionsråd (Revolutionary Council, det näst högsta beslutande organet) är nya, flera av dem tillhörande ledningen för den första palestinska intifadan/upproret (1987-93) på de palestinska områdena, bl.a. den i Israel fängslade Marwan Barghouti, som inom kort kan komma att släppas som del i fångutväxling mellan Israel och PA/Hamas. Barghouti är också högaktuell som PA-presidentkandidat. En av de i övrigt nyinvalda är den israelisk-brittiske juden Uri Davis. Även i al-Fatahs Centralkommitté (högsta beslutande organ) byttes den övervägande majoriteten av ledamöterna ut medan Abbas själv återvaldes som partiordförande. Ett möjligen kontroversiellt namn som invaldes i centralkommittén är Muhammed Dahlan.

Inom al-Fatahsfären har historiskt funnits och finns en rad väpnade submiliser (t.ex. Quwwat al-Saiqa, Svarta september, känt genom terrorattentaten mot den israeliska olympiadelegationen i München 1972, Hawari Special Operations, Abu Reish, Fatah Hawks, m.fl.), nu kanske främst **al-Aqsamartyrernas brigader**. Al-Aqsamartyrernas brigader utgjorde initialt ett relativt löst nätverk med rötter i al-Fatahs ungdomsmilis Tanzim. Brigaderna hade i uppbyggnadsskedet sin rekryteringsbas i den palestinska myndighetens säkerhetsorgan, främst Preventive Security Service/Styrka 17 (ursprungligen en av Arafats mest trogna submiliser/livvaktstyrkor). Hos al-Aqsamartyrernas brigader har gränserna myndighet/milis varit luddiga. Periodvis har det också varit oklart i hur hög grad de egentligen tar order från al-Fatahs högsta ledning eller inte. Brigaderna är idag av betydligt mindre betydelse än tidigare under 2000-talet. De är relativt splittrade i mindre celler med begränsade möjligheter att agera på Västbanken efter att PA ökar kontrollen där och inga möjligheter att agera i Gaza efter att Hamas lagt locket på organisationen där. Vissa av dess medlemmar tillhör dem som ligger nära till hands för repressalier i Gaza när Hamasmedlem-

¹⁵ Palestinska generaldelegationen, Rådmansgatan 48, 113 57 Stockholm. Tel: 08-151588. Fax: 08-151528. E-post: plo.sweden@swipnet.se.

¹⁶ Det finns även ett antal oberoende individer medlemmar i PLO.

mar arresteras på Västbanken. Al-Aqsamartyrernas brigader finns på EU:s terrorlista.¹⁷

Andra, normalt mer moderata, element tongivande inom al-Fatah börjar nu också agitera för att återuppta den väpnade kampen mot Israel med hänsyn till den avstannade fredsprocessen med staten Israel och för att distansera sig från PA/Abbas. Detta antas vara ett av skälen till att al-Fatahs popularitet inte dalat i samma takt som PA/Abbas under hösten 2009.¹⁸

Arab Liberation Front (ALF) (se bilaga)

Democratic Front for the Liberation of Palestine (DFLP) (bilaga)

Palestinian Arab Front (PAF) (bilaga)

Palestine Democratic Union (FIDA) (bilaga)

Popular Front for the Liberation of Palestine (PFLP) (bilaga)

Palestine Liberation Front (PLF) (bilaga)

Palestinian People's Party (PPP) (bilaga)

Palestinian Popular Struggle Front (PPSF) (bilaga)

1.2.2 Organisationer och partier utanför PLO-kretsen

HAMAS

Harakat al-Muqawamat il-Islamiyyah (den Islamiska motståndsrörelsen, akronymen HAMAS betyder även nitälskan på arabiska) har sin ideologiska bakgrund i det Muslimska Brödraskapet (Hassan al-Banna, Egypten). Är dock ett relativt modernt fenomen jämfört med andra tongivande palestinska organisationer. Sågs ha uppkommit delvis med stöd av Israel kring år 1987 som en motvikt mot de då i israeliskt perspektiv mer hotfulla sekulära PLO-grupperna. Är en mycket inflytelserik politisk aktör på de palestinska områdena i stort, segrare i allmänna parlamentsval i januari 2006, enväldshärskare i Gaza sedan juni 2007. Den officiella politiske ledaren, Khaled Meshal, lever i exil i Damaskus, varifrån han har relativt fritt spelrum f.n. Barnläkaren Mahmoud al-Zahhar i Gaza ("utrikesminister") är enligt uppgift den individ som har störst inflytande över rörelsens politiska gren i Gaza. Ismail Haniyeh ("premiärminister") är ofta den som för talan. I Gaza har Hamas egna "polisstyrkor" med flera civila och säkerhetsavdelningar (avsn. 2.2.2.2 nedan) och en stark militär gren, ***Izz ad-Din al-Qassam ("Qassambrigaderna")***, som ligger bakom många raketattacker och andra former av attentat mot Israel. F.n. anses Qassambrigadernas grundare, Fathi Hamad, som nyligen tagit över "inrikesministerposten" i Gaza, ha en särskilt stark ställning inom rörelsens bägge grenar. Hamas (och Izz ad-Din al-Qassam) finns på EU:s terrorlista efter ett antal attentat mot bl.a. civila israeler sedan mitten av 1990-talet och framgent.

Army of Islam (se bilaga)

Jund Ansar Allah (bilaga)

Palestinian Islamic Jihad (PIJ) (bilaga)

Palestinian National Initiative (al-Mubadara, PNI) (bilaga)

Popular Resistance Committees (PRC) (bilaga)

The Third Way (bilaga)

¹⁷ Europeiska Unionens råd (090616).

¹⁸ Bl.a. Jerusalem Media & Communication Centre (JMCC/Haaaretz, 091019).

Icke-palestinska element? (bilaga)

2. Situationen i de palestinska områdena

2.1 Övergripande

I de palestinska områdena på Gazaremsan och Västbanken är förhållandena generellt ogynnsamma för palestinier i och med avsaknaden av en palestinsk stat och fortsatt israelisk militär närvaro. Enligt en rad FN-resolutioner¹⁹, vapenstillestånds- och fredsuppgörelser mellan Israel och arabstaterna (Egypten och Jordanien) samt mellan Israel och PLO ingångna avtal från *Declaration of Principles* (DOP) 13 september 1993 och därefter, de s.k. Osloavtalen, torde de "palestinska områdena" i princip utgöras av Västbanken och Gazaremsan efter den s.k. gröna linjen mellan staten Israel och Jordanien respektive Egypten i och med vapenstillestånd efter det arabisk-israeliska kriget 1948-49. Avtal mellan parterna om gränsdragningen mellan staten Israel och en framtida palestinsk stat, den s.k. "tvåstatslösningen", har dock ännu inte nåtts. I praktiken ockuperas fortfarande lejonparten av dessa områden samt östra Jerusalem sedan sexdagarskriget i juni 1967. De områden där PA utövar begränsat självstyre har över tid också urholkats. Israel utrymde visserligen Gaza i september 2005 men fortsätter i praktiken att kontrollera alla Gazas gränser. Palestiniernas möjligheter att röra sig mellan de två enheterna, som var tänkta att utgöra "a single, integral territorial unit", är ytterst begränsade. Administrativa åtgärder som den israeliska ockupationen medför drabbar majoriteten av palestinierna på både Västbanken och Gazaremsan.²⁰

Av de palestinska områdenas totalt 3,8-3,9 miljoner invånare är drygt 1,8 miljoner registrerade som flyktingar hos UNRWA. En stor andel av befolkningen är i behov av humanitärt bistånd, i synnerhet i Gaza där majoriteten har mindre än 2,3 USD att röra sig med per dag.²¹

Säkerhetsläget är instabilt, vilket missgynnar moderata krafter på bägge sidor (men visserligen varit gynnsamt för ekonomisk tillväxt inom den globalt framgångsrika israeliska säkerhetssektorn). Inskränkningarna av mänskliga rättigheter och internationell humanitär rätt är åtskilliga. Grovt och ytterst har de alla ett samband med den latent konflikten om territorium mellan staten Israel/nationalistiska israeliska rörelser och nationalistiska/islamistiska palestinska rörelser jämte intern palestinsk maktkamp mellan sekulär palestinsk nationalism med (det i oppositionella ögon "maktfullkomliga och korrumperade etablissemangen" inom) al-Fatah i spetsen och islamism med (det självutmålat "moraliskt överlägsna" och socialt engagerade) Hamas i spetsen, vilka i och för sig även står under

¹⁹ Relevanta säkerhetsrådsresolutioner avseende konflikten: UN Security Council resolutions 242 (1967), 338 (1973), 1397 (2002), 1515 (2003), 1850 (2008) och 1860 (2009): <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N09/204/32/PDF/N0920432.pdf?OpenElement>

²⁰ B'Tselem och HaMoked (080910), B'Tselem (090602), HaMoked (090602), UD (080327) m.fl.

²¹ UNRWA (2008), OCHA (090605), DESA (2008) och WFP (2009).

starkt inflytande av externa/regionala aktörer som å ena sidan konservativa sunnitiska arabstater som Egypten och Saudiarabien, å andra sidan en allians över nations- och sektgränser med Iran, Syrien och Qatar m.fl.

Den politiska utvecklingen sedan det palestinska parlamentsvalet i januari 2006, med kraftigt ökat inflytande för det islamistiska Hamas, har genererat en skarp och mer intensiv konflikt dels mellan staten Israel och palestinska miliser, dels internt mellan de viktigaste palestinska politiska aktörerna al-Fatah och Hamas. Hamas valseger resulterade i en ekonomisk och politisk kris för det al-Fatahdominerade PA, som bidrog till att Hamas kunde ta kontrollen i Gaza i juni 2007. Sedan dess är de palestinska områdena såväl fysiskt som politiskt uppdelade i två i princip separata administrationer.

Med regionala mått mätt är demokratin tämligen långt framskriden i de palestinska områdena i den mening att allmänna och fria parlaments- och presidentval har kunnat genomföras efter PA:s tillkomst. Både PLO och PA har utlovat att respektera de mänskliga rättigheterna, bl.a. i samband med utarbetningen av en palestinsk grundlag/konstitution (*Palestinian Basic Law*). Enligt denna är visserligen Islam statsreligion (och *Sharialagen* den främsta rättskällan), men religionsfriheten garanterad, så länge den inte strider mot allmän ordning och moral. Demokratin är dock minst sagt halvtande sedan Hamas valseger, som de facto inte accepterats vare sig av PA president Abbas/al-Fatah eller av externa aktörer. Efter fallerat försök med samregering mellan al-Fatah och Hamas, utfärdade Abbas undantagstillstånd den 17 juni 2007 och tillsatte först en samlingsregering med stomme av "oberoende" teknokrater och därefter expeditonsministärer. PA:s parlament (PLC) har sedan dess inte kunnat godkänna den nuvarande regeringen, vilken, sedan juli 2007 i olika konstellationer, leds av premiärminister Salem Fayyad (dock ej medlem av al-Fatah).²²

Steg mot bildandet av en palestinsk stat skulle tas genom det s.k. Arabiska fredsinitiativet år 2002 och 2003 års s.k. Vägkarta för fred, där parterna, under påtryckningar från USA, EU, FN och Ryssland, enades om en tidtabell för genomförande av olika faser med åtaganden från bägge sidor. Ingen av parterna har genomfört sina åtaganden sedan dess.

2.1.1 Hösten 2009

Den avstannade fredsprocessen mellan Israel och palestinerna är beroende av stort engagemang från regionala makter och USA samt intrapalestinsk försoning för nystart. Frågan är vad som kan åstadkommas på medellång sikt efter det israeliska parlamentsvalet i februari, där ultranationalismen gjorde mycket stark frammars.²³²⁴ USA gör ansträngningar för att lansera

²² UD (080327) m.fl. skrivelser, U.S. Department of State (091026), Migrationsverket, Landinformationsenheten (080428), BBC News Middle East's *Country Profile: Israel and Palestinian territories* och Utrikespolitiska Institutet (uppd. 2009). Salam Fayyad företräder oberoende alternativet the *Third Way*.

²³ Premiärminister/Likudledare Benjamin Netanyahu bildade en 30-mans (74/120 Knessetmandat) koalitionsregering över de traditionella höger-vänsterblocken, utöver Likud (trad. konservativt, 27 mandat) bl.a. det ultranationalistiska Yisrael Beitenu, med partiledare/utrikesminister Lieberman (15), Labour, med partiledare/försvarsminister Barak (13), sefardiska Shas (11), United Torah Judaism (ultraortodox/ashkenazi, 5) och det lilla Ha-

en tvåårsplan för fredsförhandlingar. Parallellt har premiärminister Fayyad presenterat planer för hur en palestinsk stat mindre beroende av Israel kan tillskapas på två år, utan att invänta resultat av förhandlingar.

I september gjorde både al-Fatah och Hamas utfästelser om att i princip gå med på ett (i huvudsak) egyptiskt förslag om konkreta steg i riktning mot försoning. Avtal signerades dock bara av al-Fatah. Eftersträvad "nationell" samling skulle kunna ske i närtid, efter hårda egyptisk-tyska ansträngningar (möjligen i december?), men överenskommelse har till dags dato inte kunnat nås. En sådan skulle kunna innebära att presidents-, parlaments- och PNC-val hålles under ordnade former 2010. Försoning skulle även kunna leda till lättnad av blockaden mot Gaza, under förutsättning att viss Fatahkontroll återinförts där. Första stegen enligt aktuellt upplägg skulle vara att al-Fatah och Hamas ingår i en gemensam presidentledd kommitté för interimistiskt styre över affärer av gemensamt intresse, bl.a. återuppbyggnad av Gaza, tills val hålles första halvåret 2010. Fångar skulle utväxlas både inom det palestinska samfundet och mellan PA/Hamas och Israel. 3000 man ur PA:s/Fatahs säkerhetsstyrkor absorberas i Gazas polis-, säkerhets- och civilförsvarsstyrkor och vice versa. Installation och organisation av sistnämnda element är enligt aktuellt upplägg tänkt att påbörjas med omedelbar verkan efter avtal, men lär inte låta sig göras i en handvändning oavsett vad. Bl.a. att främst Hamas gjort partipolitik av den kontroversiella "Goldstonerapporten"²⁶ avseende brott begångna i samband med Gazakonflikten årsskiftet 2008-2009, fortsatta ömsesidiga arresteringar mm, har hindrat försoning under hösten.²⁷

Trots vissa förbättringar i ekonomin på Västbanken och säkerhetskoordineringen mellan det israeliska försvaret och PA:s säkerhetsapparat, är situationen explosiv och präglad av fientlighet mellan alla berörda parter. Den arabisk-palestinska positionen är att de israelisk-palestinska förhandlingarna inte kan återupptas innan Israel helt fryser bosättningar på Västbanken. En opinionsundersökning publicerad av Jerusalem Media and Communications Center (JMCC) 18 oktober 2009 visar att endast 12,1% av de tillfrågade litar på Abbas medan 14,2% litar på Ismail Haniyeh. Vissa al-Fatahmedlemmar gör ansträngningar att separera sig själva från PA/Abbas, bl.a. genom agitation om återupptaget väpnat motstånd mot Israel, för att säkra stödet för al-Fatah, resulterande i att al-Fatah enligt JMCC har 34,6% stöd bland tillfrågade medan Hamas ligger på 17,9%. Inom israeliskt politiskt och militärt ledarskap finns oro för att förbättrad kapacitet hos PA:s

---

Bayti HaYehudi (nationalistiskt-religiöst bl.a. bosättarparti, 3). Se The State of Israel, Ministry of Foreign Affairs (090331), "Ministers and Senior Officials of the 32nd Government of Israel", och "Policy guidelines of the 32nd Government of Israel".

²⁴ Av Netanyahus linjetal vid Bar Ilanuniversitetet den 14 juni 2009 framgick bl.a. att Israel accepterar "en demilitariserad palestinsk stat sida vid sida med den judiska staten./.../behöver gränser som kan försvaras med Jerusalem som Israels enade huvudstad..." (<http://www.pmo.gov.il/PMOEng/Communication/PMSpeaks/> / Haaretz, 090614). Talet uppfattades mycket negativt i arabvärlden i och med att nämnda villkor ansågs oförenliga med bildandet av en stat i ordets egentliga bemärkelse.

²⁶ UN Human Rights Council (090915), se avsnitt 2.1.2.1.

²⁷ Bakgrund, bl.a. Haaretz/Ma'an News Agency/Aljazeera (090928-1013). 10 nov. rapporterar Reuters/Haaretz om ännu en arresteringskampanj mot al-Fatahmedlemmar i Gaza inför femårsdagen av Arafats död (041111). Vice versa på Västbanken.

säkerhetsstyrkor en dag ska vändas mot Israel. Israel är därmed f.n. inte benäget att överföra ytterligare säkerhetskontroll till PA på Västbanken.³²

2.1.2 Säkerhetsläge mm Västbanken

Karta över Västbanken, palestinska byar och städer, israelisk civil och militär närvaro, begränsat palestinskt självstyre respektive israelisk kontroll (A-, B- och C-områden): http://www.ochaopt.org/documents/Reference_opt_CAP2006.pdf (UN Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), oktober 2005, uppdaterad 2006). Karta över Västbanken, tillträde och avspärrningar: <http://www.unhcr.org/refworld/pdfid/4a5447250.pdf> (OCHA, 30 juni 2009).

På Västbanken präglas situationen av det stora antalet israeliska bosättningar och utposter, vilka i sin tur leder till en omfattande militär närvaro, fortsatt utbyggnad av separationsbarriären, "bypass-vägar" endast avsedda för israeliska medborgare och c:a 600 andra avspärrningar och "flygande vägspärrar".³⁴ F.n. ligger c:a 60% av Västbanken utanför PA-kontroll, medan östra Jerusalem, som tidigare utgjort nav i den palestinska ekonomin, genom separationsbarriären, bosättningar och israeliska restriktioner alltmer skurits av från Västbanken och Gaza.³⁵ Konsekvenserna blir dels allvarliga inskränkningar i de palestinska invånarnas rörelsefrihet dels en mycket haltande palestinsk ekonomi i och med att den traditionellt i stor utsträckning byggt på handel/transporter. Politiskt utgör förhållandena på Västbanken f.n. grovt sett en omvänd bild av förhållandena på Gazaremsan. Sedan Hamas tog över kontrollen i Gazaremsan har palestinska, israeliska och internationella MR-bevakare rapporterat om att PA genomfört ett stort antal tillslag mot och mer eller mindre godtyckliga frihetsberövanden av islamister på Västbanken. Det förekommer även attentat och riktade motattacker mellan militanta element och Israel på Västbanken. Dessa element eftersöks visserligen idag av både palestinska och israeliska säkerhetsstyrkor, och håller f.n. en förhållandevis låg profil samtidigt som den palestinska myndighetens säkerhetsstyrkor höjer sin kapacitet, ambitionsnivå och kompetens. Säkerhetsläget på Västbanken är dock fortfarande inte stabilt, vilket bl.a. visade sig efter dödsskjutningarna mellan al-Fatahdominerade säkerhetsstyrkor och Hamasoperativa i Qalkilya i början av juni,³⁶ och fortsatt veckovisa incidenter med dödlig utgång därefter.³⁷

Enligt officiell FN-statistik från 30 juni 2008 är 754 263 personer av Västbankens befolkning UNRWA-registrerade flyktingar.³⁹

³² Bl.a. iakttagelser / Amos Harel och Avi Issacharoff (Haaretz, 091019).

³⁴ Enligt israeliska utfästelser ska lättande åtgärder vidtas i takt med att PA:s säkerhetsstyrkors kontroll över militanta element på Västbanken ökar. Enligt OCHA fanns dock i juli 2009 fortfarande totalt 614 fasta och mobila vägspärrar och väghinder på Västbanken, vilket innebär att antalet hinder inte minskat det senaste året. Enligt IDF vidtogs lättnader i samband med Ramadan och Eid al-Fitr, bl.a. i och med att palestinska män över 50 år och kvinnor över 45 från Västbanken gavs tillträde till al-Aqsamoskén i Jerusalem, israeliska araber tilläts besöka Betlehem och ett antal palestinska familjer från Västbanken tilläts besöka släktingar i Israel en vecka (IDF, 090820 och IRIN, 090824).

³⁵ OCHA (090605).

³⁶ Al-Haq (090603), ICG (090602) och Representative Office of Norway (090602) m.fl.

³⁷ J.fr. t.ex. PCHR (091001), Aljazeera (090926) m.fl.

³⁹ UNRWA (Op.cit.).

2.1.3 Säkerhetsläge mm Gazaremsan

Detaljerad karta över Gazaremsan, distrikt och kvarter:

http://www.ochaopt.org/documents/ocha_opt_gaza_crisis_neighbourhoods_map_2009_01_26.pdf (OCHA, 24 januari 2009)

Karta över tillträde och rörelsefrihet, Gazaremsan:

<http://www.unhcr.org/refworld/pdfid/4a54472bo.pdf> (OCHA, 30 juni 2009).

I och kring Gazaremsan förekommer ömsesidiga stridshandlingar⁴⁰ mellan staten Israels väpnade styrkor och organiserade palestinska grupper. Sedan september 2007 definierar Israel Gazaremsan som ”en fientlig enhet/ett fientligt territorium” och anser sig i princip vara i krig med Hamas och andra palestinska grupper där. Trots att Israel kontrollerar alla Gazas gränser, till lands, i territorialvattnet och i luftrummet, så har Hamas ett stort mått av territoriell kontroll i Gazaremsan, vilket tillåter dem att utföra militära operationer/låta andra grupper utföra dem i dess ställe, mest frekvent i form av raketattacker mot israeliska Sderot, Ashkelon och Erez, varför Israel (officiellt) med ekonomiska och militära medel söker underminera Hamas ställning (ända sedan våren 2006). Civilbefolkningen i Gaza drabbas hårt av blockaden kring denna mycket begränsade yta: begränsad rörelsefrihet över gränserna, sannolikt den sämsta humanitära situationen sedan år 1967, dåligt säkerhetsläge, samt ett allmänt osäkert MR-läge efter att de personer som arbetar inom PA:s rättsvårdande myndigheter beordrats att stanna hemma från sina arbeten sedan sommaren 2007. Det är sedan dess Hamas som står för rättsskipningen i Gazaremsan, genom fyra egna polis-/säkerhetsorgan och *Palestine League of Religious Scholars*. Det finns inte mycket utrymme för politiskt oliktankande och personer som kan anses utgöra ett hot mot Hamas regim och ordning löper risk att arresteras och utsättas för inhuman behandling i Hamasadministrerade Gazafängelser.⁴¹

Enligt officiell FN-statistik från 30 juni 2008 är 1 059 584 personer av Gazas knappt 1,5 miljoner invånare UNRWA-registrerade flyktingar.⁴²

2.1.3.1 Eskalering till väpnad konflikt

Raketbeskjutningen från Gaza mot israeliska mål upphörde i princip från och med avtal om tillfällig vapenvila/lugn, *tahdiyah*, mellan Hamas m.fl. och Israel 19 juni 2008, men började återigen göra sig alltmer gällande under senhösten 2008, redan innan *tahdiyah* gått ut 19 december 2008. Efter en rad misslyckade diplomatiska ansträngningar att uppnå en uppgörelse om förlängt lugn eskalerade stridshandlingarna genom att Israel lanserade sin största militära offensiv på över fyrtio år, *Operation Cast Lead* (gjutet

⁴⁰ Under perioden juni 2006 till juni 2008 skickades ett par tusen raketer av militanta palestinier mot Israel, medan Israel svarade med en handfull namngivna militära operationer i vilka ett tusental palestinier dödades. Perioden 2007 till februari 2008 riktades mer än 1500 raketer och 200 granater från Gaza mot israeliska mål enligt det israeliska försvarsdepartementet (Migrationsverket, Landinformationsenheten, 080428). Perioden efter Operation Cast Lead, sedan början av 2009, har 700-750 raketer skickats från Gaza mot Israel enligt israeliska försvaret (IDF, 090825), Haaretz (091022). Granat- och raketbeskjutning äger rum fortfarande (bl.a. BBC News Middle East, 090825, och Haaretz, Op.cit.). Hamas hävdar motsatsen (IRIN, 090823).

⁴¹ Migrationsverket, Landinformationsenheten (080428) samt primärkällor 1-5 juni 2009..

⁴² UNRWA (Op.cit.) Enligt uppgift från UNRWA Field Office – Gaza (090604) är f.n. 1 034 000 registrerade som flyktingar hos UNRWA i Gaza.

bly), som sedan den 3 januari 2009 även innebar markinvasion. Civilbefolkningen i Gaza drabbades hårt och direkt i och med att möjligheter till inre flykt generellt saknades. Den 18-19 januari 2009 utlystes eldupphör av båda parter var för sig, varefter en de facto vapenvila inträdde.⁴³ Den 21 januari 2009 hade alla israeliska marktrupper (som mest c:a 15 000 man, reservister inräknade) dragit sig tillbaka ur Gazaremsan. Därefter har resultat av Egyptenledda förhandlingar, som delvis kan ses som försök att implementera en hållbar vapenvila i enlighet med säkerhetsrådsresolution 1860⁴⁴, låtit vänta på sig. Även tiden efter krisen äger ömsesidiga stridshandlingar rum.⁴⁵

Israeliska försvarsmaktens utredning av antalet dödade palestinier i samband med Gazaoffensiven ger följande. Totalt 1166 palestinska dödsfall kan redogöras för med namn. 709 av dem har identifierats som " Hamas terror operatives", bland dem åtskilliga från andra "terrororganisationer". Ytterligare 162 män har ännu inte kunnat knytas till någon organisation. 295 "icke-inblandade" palestinier dödades under operationen, varav 89 under 16 års ålder och 49 kvinnor.⁴⁷

Försvarets data bör bl.a. vägas mot den oberoende israeliska människorättsorganisationen B'Tselem's uppgifter i september 2009 (sammanställda baserat på samtal med anhöriga, tillgång till dödsattester, fotografier, ögonvittnesskildringar mm) om att mer än hälften (773) av de totalt 1387 palestinier som dödades under Operation Cast Lead var civila, bl.a. kvinnor (109) och barn (320). 252 av offren hade inte uppnått 16 års ålder. 248 av dem som dödades i de första dagarnas lufträder var tjänstgörande poliser, medan endast totalt 330 av dem som dödades deltog i striderna.⁴⁸ Enligt det palestinska Hälso- och värdeministeriet skadades 5450 palestinier, varav 1855 barn och 795 kvinnor, medan c:a 51 000 palestinier uppskattas ha varit på internflykt i inom Gaza i stridernas mest intensiva fas. På den israeliska sidan dödades 3 civila och 10 IDF-soldater, medan 182 civila skadades av de c:a 1200 raketer som under perioden sköts från Gaza mot israeliska mål.⁴⁹ J.fr. även UN Human Rights Councils *Report of the UN Fact Finding Mission on the Gaza Conflict*/"Goldstonerapporten" publicerad den 15 september 2009,⁵⁰ vilken visserligen har mött mycket stark kritik från Israel.⁵¹

⁴³ Migrationsverket, Landinformationsenheten (090119).

⁴⁴ UN Security Council (UNSC), S/RES/1860 (2009), "The situation in the Middle East, including the Palestinian question": http://www.un.org/Docs/sc/unsc_resolutions09.htm.

⁴⁵ J.fr. t.ex. BBC Middle East (090825), PCHR (091001) och Haaretz (091022): Enligt uppgift från IDF i oktober 2009 har c:a 55 raketer och granater riktats mot Israel de tre senaste månaderna och totalt 250 sedan Operation Cast Lead avslutades. Under hela 2009 är antalet 750 enligt israeliska försvarets uppgifter, som avvisas av Hamas. Sent onsdag 21 oktober bombade israeliska flygvapnet en s.k. vapendepå och tunnelsystem i Gaza, av ovan nämnda skäl (Haaretz, 091022).

⁴⁷ IDF/MFA (090326).

⁴⁸ B'Tselem (090909). Se även BBC News Middle East (090105) ang. dödade ordningspolisrekryter, och PCHR (090319).

⁴⁹ OCHA (090202).

⁵⁰ UN Human Rights Council (090915). Slutsatser sammanfattade genom UN News Centre (090915): <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=32057&Cr=palestin&Cr1=>.

⁵¹ Regering och IDF, men även genom den israeliska MR-bevakaren B'Tselem, som argumenterar att rapporten är obalanserad (B'Tselem/The Jerusalem Post, 090930).

Återuppbyggnaden efter Operation Cast Lead har i skrivande stund inte påbörjats, innebärande att infrastruktur och formell ekonomi fortfarande är sönderslagen. Isoleringen av Gaza har i stället medfört att den informella ekonomin tagit över genom att produkt- och valutaimport sker genom det välutbyggda illegala tunnelsystemet mellan Egypten och Gaza, ett system som rent ekonomiskt gynnar dels ett antal mer eller mindre kriminella klaner (Gazas nya "överklass"), dels i viss mån Hamas, som noggrant beskattar affärerna.⁵²

2.2 Mänskliga rättigheter - särskilda problemområden

2.2.1 Åtaganden på området mänskliga rättigheter och humanitär rätt

Varken PLO eller PA har kunnat tillträda internationella konventioner om mänskliga rättigheter då dessa konventioner är reserverade för stater. Efter interimsoverenskommelsen år 1995 åtog sig PLO att respektera mänskliga rättigheter och rättsstatens principer. Därefter har också PA vid upprepade tillfällen åtagit sig att respektera de mänskliga rättigheterna, exempelvis under arbetet med *the Palestinian Basic Law* (temporär konstitution). PLO har även undertecknat den så kallade Barcelonadeklarationen som bl.a. innehåller avsnitt om efterlevnad av principer om mänskliga rättigheter. De konventioner om mänskliga rättigheter som Israel ratificerat är tillämpliga på Israels agerande på de ockuperade områdena, så även humanitär rätt. Israel har förklarat sig villigt att tillämpa 4:e Genèvekonventionens regler, men anser inte konventionen vara rättsligt bindande. Efter interimsoverenskommelsen år 1995 åtog sig även Israel att respektera mänskliga rättigheter och rättsstatens principer.⁵⁶ Åtskilliga brister på en rad MR-områden uppvisas emellertid av bägge myndigheter och av Hamas' de facto-regim i Gaza.^{57,58}

2.2.2 Rättsvårdande myndigheter

2.2.2.1 PA:s polis och säkerhetstjänster

Under 1990-talet inrättade Arafat ett dussintal palestinska polisstyrkor, säkerhets- och underrättelsetjänster; inordnade under *Preventive Security Service* (under ledning av Muhammed Dahlan, al-Fatah), *Force 17* (skapad på 1970-talet ur en fullt Arafatlojal specialenhet inom al-Fatah, senare benämnd *Presidential Security/Presidential Guard*), *General Intelligence*, *Military Intelligence* och *Civil Police*, med sammanlagt c:a 30 000 anställda. I juli 2005 uppges det totala antalet personer anställda inom polis och säkerhetsstyrkor ha uppgått till 52 750.⁵⁹ Många av dessa drev sina

⁵² Samfälligt, "primär- och originalkällor", Gaza och Västbanken, juni 2009 ff.

⁵⁶ UD (080327) (publiceras, med undantag för innevarande EU-ordförandeår, årligen), och U.S. Department of State (091026).

⁵⁷ Ibid. jämte Al-Haq (090603), B'Tselem (090602), HaMoked (090602), ICHR (090603).

⁵⁸ Se även ICHR (0910), ICHR (0911) och UN Human Rights Council/UN News Centre (090915). Av ICHR (0911), avseende månaden oktober 2009, framgår bl.a. att färskta klagomål om förekomst av inhuman behandling inkommit från både Gaza och Västbanken.

⁵⁹ Home Office, U.K. Border Agency (090806).

egna arrester där fångar kunde hållas frihetsberövade i åratal utan rätts-hjälp eller rättegång. År 2005 beslutade Abbas om omorganisation till tre huvudgrenar: *National Security*, *Internal Security* och *General Intelligence*. Den sistnämnda innefattar *Military Intelligence* och *Military Police*⁶⁰ och står direkt under PA-presidentens kontroll liksom *Force 17/Presidential Guard*. *National Security* definieras som en "reguljär militär enhet" i sin tur indelad i flera "tjänster"⁶¹ som alla står under kontroll av ministern för nationell säkerhet. *Internal Security* innefattar *Preventive Security*⁶², the *Police*⁶³ och the *Civil Defence*, vilka alla står under kontroll av inrikesministern. Cheferna för alla de tre centrala säkerhetsorganen utses direkt av presidenten.⁶⁴ I praktiken har dock nedskärningen av antalet säkerhetstjänster ännu inte fullt genomförts.⁶⁵

Renodlade människorättsorganisationer på Västbanken löper generellt ingen påtaglig risk för trakasserier av PA:s säkerhetsapparat.⁶⁶ MR-bevakare på Västbanken upplever dock f.n. en tendens till tätare bevakning och -kontroll av deras verksamheter. PA har också förbjudit omkring 150 organisationer på politiska grunder eftersom många av dessa uppges ha kopplingar till Hamas. Vidare förekommer att fredliga demonstrationer på Västbanken slås ned med våld. Behandlingen av fångar i säkerhetstjänsternas arrester och fängelser är inte sällan föremål för kritik. "Sämst i klassen" är enligt uppgift *Preventive Security Service*⁶⁷ men problematik med inhuman behandling och värre kan förekomma inom flera säkerhetstjänster på Västbanken.⁶⁸ Baserat på utfästelser som gjorts av PA i samband med anklagelser om godtyckliga frihetsberövanden och inhuman behandling av arresterade, förefaller det dock finnas en ambition att komma tillrätta med de problem som finns inom palestinsk polis- och säkerhetstjänst. PA:s president Abbas och premiärminister Salam Fayyad repeterar vikten av "the rule of law". Reformeringen av säkerhetssektorn går också [sakta] framåt bl.a. genom förbättrad rekrytering och utbildning mm. Säkerhetsstyrkorna har därigenom blivit både starkare och bättre organiserade.⁶⁹ International Crisis Group bedömer att PA pga. externt politiskt tryck förbättrat sig avsevärt för att undvika nya döds- och tortyrfall. Många anställda inom säkerhetstjänsterna arbetar nu med högre ambition och med-

⁶⁰ Jämte s.k. *Special Military Units* och *Medical Military Services*.

⁶¹ Med avdelningar i både Gaza (passiv) och på västbanken, och bl.a. innefattar *Border Crossings* ("gränspolis").

⁶² Med distriktkontor i Västbankens alla 11 distrikt.

⁶³ I sin tur indelad i *Civil Police*, *Tourism and Antiquities Police* med sina respektive direktorat, en rad specialiserade underavdelningar och distriktkontor.

⁶⁴ Amnesty International (071024) och PASSIA (2009). Behandlas även av bl.a. ICG (080717) och UD (080327).

⁶⁵ Home Office, U.K. Border Agency (090806).

⁶⁶ Norska Landinfo (091106) ger en snabb inblick i MR-aktivisters situation under PA och Hamas samt, i någon mån, israelisk administration. Situationen är långt ifrån fri och problematisk, men kritik kan som regel lyftas fram utan risk för repressalier för det i sig.

⁶⁷ al-Haq (090603). I pressmeddelande från PCHR (090806) framkommer att en Hamasmedlem avlidit den 4 augusti 2009 efter misstänkt tortyr under utredning hos PSS i Hebron.

⁶⁸ Independent Commission of Human Rights (090603). Ett dödsfall i GIS fängelse i Hebron i juni 2009 och ett annat i GIS-fängelse i Nablus misstänks ha orsakats av tortyr (PCHR, 090615, och PCHR, 090811).

⁶⁹ Al-Haq (090603).

vetenhet om var gränserna går för brott mot mänskliga rättigheter.⁷⁰ Utbildningsinsatser på MR-området m fl. görs bl.a. i samarbete med EU-kretsen, genom den s.k. EU POL COPPS-missionen, vars fokus är civilpolisens, och på säkerhetsområdet i samarbete med USA.⁷¹ Rapportering från bl.a. PCHR visar att den palestinska polisen vidtar åtgärder genom häktning och utredning mm även i fall av potentiellt kriminell handling utförd av person anställd vid PA:s säkerhetsapparat.⁷³

2.2.2.2 Hamas väpnade styrkor

Ett par månader efter att den första Hamasledda regeringen tillträdde i mars 2006 inrättades ytterligare en palestinsk säkerhetsstyrka, *Executive Force*, av Hamas inrikesminister⁷⁴ då Hamasregeringen menade att det var orimligt att regeringen saknade kontroll över rättsvårdande myndigheter – dvs. al-Fatahdominerade palestinska säkerhetsorgan (i synnerhet Preventive Security och Presidential Guard/Force 17 som öppet utmanade den nya regeringen och fortsatte att utföra diverse operationer mot Hamasmedlemmar). The Executive Force är sammansatt av delar av Hamas väpnade gren, Izz ad-Din al-Qassam (Qassambrigaderna) och andra Hamasmedlemmar. Ledningen består dock även bl.a. av en tidigare polischef under PA-/al-Fatahstyre. I senaste version består Hamas säkerhetsorgan av fyra delar; den s.k. *Civil Police*, som bl.a. utgörs av c:a 1000 tidigare PA-poliser, en omstrukturerad version av *National Security Forces*, en enhet för intern säkerhet (underrättelsetjänst), de s.k. *Internal Security Forces* (ISF), samt en s.k. *skydds- och interveneringsstyrka*.⁷⁵ Enligt det israeliska försvarets bedömningar hade Hamas c:a 20 000 man i vapen 2008 (innan Operation Cast Lead).⁷⁶ Få uppgifter talar för att den styrkan skulle ha minskat nämnvärt sedan dess, tvärtom förefaller Hamas manskap vara relativt oförändrat med hänsyn till den samfälliga bedömningen av den relativt höga andelen civila offer för Gazaoffensiven. Även det israeliska försvarets egna beräkningar ger stöd för den bedömningen.⁷⁷ Rapporterna om förekomsten av godtyckliga frihetsberövanden och olika former av inhuman behandling eller tortyr av politiska fångar hos Hamas olika väpnade styrkor har varit åtskilliga (utvecklas nedan). Vidare har yttrande-, mötes- och föreningsfriheterna drastiskt försämrats. Journalister har attackerats och demonstrationer skingrats med våld.⁷⁸

⁷⁰ ICG (090602). Personal vid Sveriges generalkonsulat i Jerusalem (090601) framhåller att behandlingen av fångar på Västbanken idag generellt är bättre än den är i Gaza.

⁷¹ ICHR (090603), ICG (090602), Sveriges generalkonsulat i Jerusalem (090601) m.fl.

⁷³ PCHR (090513). Rör ett fall där en anställd vid Presidential Security Service (/guard/f.d. Styrka 17) på Västbanken, häktats och utreds efter vållande till sin blivande hustrus död.

⁷⁴ Hamas inrikesminister i de facto regimen i Gaza, Said Sayyam, dödades v. 3 2009, i samband med den israeliska *Operation Cast Leads* slutskede. Hans död kan ha varit en av Israels främsta ”framgångar” under operationen. Skarpa anklagelser om underrättelsesamarbete med Israel som möjliggjorde attacken har riktats från Hamas mot al-Fatah efter Sayyams död.

⁷⁵ UD (080327), Amnesty International (071024), International Crisis Group (071220 och 080319) och Migrationsverket, Landinformationsenheten (080428).

⁷⁶ Jane’s Intelligence and Insight (080425).

⁷⁷ J.fr. t.ex. IDF/MFA (090326) av vilken framgår att [högt räknat] 709 av de personer som dödat identifierats som ”Hamas terror operatives” enligt IDF.

⁷⁸ UD (080327). Situationen kvarstår i princip oförändrad 2009. J.fr t.ex. Reuters/Haaretz (091110) om arresteringskampanj mot al-Fatahmedlemmar i Gaza.

2.2.2.3 Rättsväsendet under PA och Hamas

Det palestinska rättssystemet uppvisar många brister och tyngs av en balans på 45000 obehandlade ärenden.⁷⁹ Samtidigt kompliceras rättstillämpningen av att jordanska (i viss mån även ottomanska och brittiska) lagar tillämpas på Västbanken medan egyptisk lag tillämpas på Gazaremsan. En rad presidentdekret utfärdade av Arafat och Abbas sedan 1994 jämte ett antal lagar, den s.k. *Basic Law* (blivande grundlag), stiftade av Palestinian Legislative Council (PLC) tillämpas på bägge områden parallellt med israelisk militärlagstiftning – en komplicerande faktor främst på Västbanken. PLO:s *Revolutionary Penal Code/Military Penal Code* (1979) tillämpas fortfarande i militärdomstolarna, som normalt hanterar ärenden rörande medlemmar i säkerhetsstyrkorna. Lagen förefaller dock även appliceras i vissa civila ärenden – det är idag svåröverskådligt vilka ärenden som hantearas i civila respektive militära domstolar.⁸⁰ Den jordanska Law of Personal Status (1976) och den egyptiska Law of Family Rights (1954) tillämpas vid reglering av familjerättsliga ärenden rörande den muslimska befolkningen på Västbanken (LPS) och Gazaremsan (LFR). De bygger båda på *Sharia* så som den praktiseras inom *Hanafiskolan* (den dominerande [sunnimuslimska] lagskolan i de palestinska områdena). Erkända kyrkliga samfund har egna familjerättsliga regelverk.⁸¹ Utöver det nyttjas det klassiska klanbaserade medlingsinstitutet *'Urf* parallellt för att lösa många allvarliga problem, t.ex. familjefejder, hedersmord, marktvister, etc. – allt från äganderätts- och familjerättsliga frågor till vissa typer av brottmål. ('Urf möjliggjorde även fri lejd för vissa personer i samband med sommaren 2007 års intrapalestinska sammandrabbningar i Gaza). Det finns inget enhetligt system när en person ställs inför rätta. På Västbanken råder även problem med att inte sällan offer/förövare, advokat, vittnen och bevis kan vara spridda på olika orter mellan vilka rörelserestriktionerna är många och administrationen även på andra sätt kompliceras av ockupationen.⁸²

Domstolssystemet

Det finns en rad olika former av domstolar för brotts- och tvistemål, grovt sett är systemet uppbyggt enligt följande. *Sulh* är en särskild instans för vissa tvistemål. *Bidaya* motsvarar tingsrätt/första instans i brottmål, överinstans i vissa tvistemål. *Appeal Courts/High Court* är högsta instans i mindre allvarliga brottmål och procedurärenden. *Supreme Criminal Court* är, sedan 2006, högsta instans i ärenden rörande mord, kidnappningar, våldtäkter, "hedersmord", statens finanser och säkerhet (the *State Security Court* avskaffades 2003). *Military Court* [*Special Palestinian Military Court*] hanterar normalt ärenden rörande medlemmar i säkerhetsstyrkorna. I dessa ärenden tillämpas PLO Revolutionary Penal Code (1979) (alt. "Code of Revolution" av Hamas i Gaza).⁸³ Shariadomstolar eller godkända kyrkliga samfund/ecklesiastiska domstolar (beroende på religionstillhörig-

⁷⁹ ICG (090602).

⁸⁰ Al-Haq (090603), PCHR (090604), m.fl.

⁸¹ Landinfo (080612).

⁸² al-Haq (090603), ICHR (090603), Kvinna till Kvinna (090605) och Sveriges generalkonsulat i Jerusalem (090601).

⁸³ PCHR (090604), se nedan.

het) hanterar generellt familjerättsliga ärenden, bl.a. äktenskap och skilsmässa.⁸⁴

I Gaza har ett parallellt system tvingats fram i det vakuum som uppstod i samband med att PA i Ramallah beordrade personal vid de rättsvårdande myndigheterna att stanna hemma efter att Hamas tog kontroll över Gaza i juni 2007. Inledningsvis fungerade endast shariadomstolar och medlingsinstitut, det senare i ärenden av allvarigare karaktär. I juli 2007 sattes så en särskild kommitté ihop för att hantera alla de ärenden som rörde personer som fängslats i Gazas centralfängelse, al-Saraya, i samband med inbördesstriderna. I augusti 2007 tog Hamas också över PA:s allmänna åklagarämbete i Gaza, varefter Hamas "generaldirektör för Justitieministeriet" utsåg åtta åklagare och 20 assistenter att ersätta dem som "arbetsvägrade" i juni. Hamas etablerade sedermera det s.k. *Palestine League of Religious Scholars* för att avgöra civila rättsfall samtidigt som man integrerade delar av sina säkerhetsorgan i civilpolisen, bytte ut den tidigare justitiekanslern, utsåg nya åklagare och domare mm. Många allvarliga brott förblev obehandlade. Både palestinska och internationella MR-bevakare betraktar Hamas utnämningar inom rättssektorn som illegala och varnar för att även ett straffrättsligt system baserat på *Sharia* på sikt kan komma att utvecklas i Gaza⁸⁵, såvida inte återgång till samarbete mellan al-Fatah och Hamas sker inom kort. Enligt Palestinian Centre for Human Rights har vissa domare, men långt ifrån alla, bytts ut i shariadomstolarna. Däremot har samtliga domare bytts ut i andra civila domstolar och i militärdomstolarna, där stora problem ("en cirkus") råder p.g.a. mycket okvalificerade domare.⁸⁶

2.2.2.4 Dödsstraff och tortyr

Dödsstraff

Palestinsk strafflag, *PLO Revolutionary Penal Code 1979* (RPC), tillämpas i PA:s militärdomstolar (och tidigare i de s.k. *State Security Courts*, etablerade av Arafat, satta ur bruk av Mahmoud Abbas). Sedan PA:s etablering år 1994 till november 2008 hade palestinska militära eller civila domstolar på Västbanken och Gazaremsan utdömt totalt 68 dödsstraff. Flertalet av dem föll i *State Security Court*. Efter en tid av tillfälligt moratorium i början av 2000-talet, verkställdes 12 dödsdomar senast 2005. På senare år har Abbas undvikit att besluta om verkställigheter. Över 26 av de personer som dömts till döden de senaste åren finns i Gaza. Endast nio av dem satt fängslade i november 2008 i och med att många flydde i samband med det säkerhetskaos som rådde i juni 2007. Några av dem har därefter överlämnat sig själva av rädsla för hämnd. På Västbanken dömdes fem personer till döden 2008. Fyra av dem hade åtalats för landsförräderi och samarbete med Israel,⁸⁷ liksom c:a 30% av de som dömts tidigare, enligt Independent Commission for Human Rights (ICHR). Även om det folkliga stödet för dödsstraff är tämligen starkt och alternativet blodshämnd i många fall drabbar

⁸⁴ Holy Family Church - Gaza (090604), PCHR (090604), Landinfo (080612). U.S. Department of State (091026), m.fl. Se vidare avsnitt 4. nedan.

⁸⁵ Amnesty (071024), UD (080327), ICRC och PA Ministry of Foreign Affairs / Migrationsverket, Landinformationsenheten (080428) samt al-Mezan (090604).

⁸⁶ PCHR (090604).

⁸⁷ Haaretz (081124).

omgivningen än värre, är dödsstraffet inte helt okontroversiellt i de palestinska områdena. Många vänsterpolitiker, inklusive PLO-medlemmar, verkar mot dödsstraffet, liksom bl.a. MR-organisationen *al-Haq* som leder en koalition av aktörer med målsättningen att avskaffa dödsstraffet.⁸⁸

Summariska avrättningar av medlemmar av PA:s säkerhetsorgan i Gaza och andra individer medlemmar av al-Fatah skedde redan i juni 2007 och har tidvis fortsatt, främst under och efter den israeliska *Operation Cast Lead*.⁸⁹ (Se vidare avsn. 2.2.4 nedan). Under hösten 2008 beslutade Hamas de facto regering i Gaza att vidarebefordra en rad familjers yrkanden om dödsstraff i ärenden där personer åtalats för mord mm till *Gaza High Court of Justice*. Hamas har enligt uppgift för avsikt att kringgå systemet och president Abbas auktoritet att besluta om verkställighet av dödsdomarna. Fyra av ärendena gäller fångar i Gaza som dömts för våldtäkt och mord 2004. Andra ärenden gäller personer med tidigare ställning inom PA:s säkerhetsapparat anklagade för samarbete med Israel eller mord.⁹⁰ En särskild kommitté tänkt att kunna besluta om verkställighet i dödsdomar utan presidentbeslut har tillsatts i Gaza.⁹¹ Vidare har tillämpningsområdet för RPC expanderats i Gaza genom införandet av Hamas egen *Code of Revolution*.⁹²

Den 28 april 2009 dömde *Special Palestinian Military Court* vid Military Justice Headquarters, Hebron en palestinsk man från distriktet till döden genom hängning, och förbud att sälja egendom under resten av livet, för landsförräderi på grund av överföring av palestinsk markegendom till israeler. Mannen hade dessförinnan suttit frihetsberövad hos PA:s General Intelligence Service i c:a sju månader. Åtalet grundades på artikel 131/1 RPC (1979), artikel 4 lag no 30 (1973) avseende förbud mot försäljning av land till fienden, artikel 2 i the *Unified Code to Boycott Israel* no 10 (1958), artikel 2 i the *Act on Trade with Israel* no 766 (1953), med hänvisning till tillägg i jordansk lag och artikel 486 RPC. Domen kan inte överklagas (artikel 247/b, RPC) men måste ratificeras av president Abbas.⁹³ Den 24 maj 2009 dömde the *Permanent Military Court* i Gaza tre personer till döden (genom arkebusering), enligt RPC, på anklagelser om kidnappning, terrorism och överlagt mord. I två av dessa fall föll domarna *in absentia*. Dessa kan enligt uppgift alla överklagas.⁹⁴ Den 7 oktober 2009 dömdes en person till döden genom hängning av Permanent Military Court i Gaza, pga. "samarbete med fientliga parter", enligt art. 131/a/b RPC.⁹⁵ Den 29 oktober dömdes en man i Gaza till döden genom arkebusering för högförräderi, med hänvisning till RPC,⁹⁶ och den 3 november dömdes ytterligare en man till döden i Gaza

⁸⁸ UD (080327).

⁸⁹ Aljazeera (090208), Amnesty International (090210), Human Rights Watch (090420), PCHR (090203), m.fl.

⁹⁰ Haaretz (081124). Flertalet av dessa fångar flydde i samband med att Sarajafängelset bombades under *Operation Cast Lead*, flera av dem dödades sedermera i summariska avrättningar genomförda av Hamasmilis under och efter Gazakrisen.

⁹¹ Al-Haq (090603).

⁹² PCHR (090604).

⁹³ PCHR (090429). PCHR noterar i sammanhanget att 1979 års PLO Revolutionary Penal Code är konstitutionsvidrig eftersom den inte godkänts eller presenterats för Palestinian Legislative Council (PLC).

⁹⁴ PCHR (090524).

⁹⁵ PCHR (091008).

⁹⁶ ICHR (091029).

militärdomstol för "samarbete med fienden" och deltagande i överlagt mord, enligt särskild militärlagstiftning ["Code of Revolution"] införd av det Hamasdominerade parlamentet i Gaza 2008.⁹⁷

Tortyr

De israeliska människorättsorganisationerna B'Tselem och HaMoked har i de senaste två årens rapporter pekat på att frihetsberövade palestinier utsätts för inhuman behandling i israeliskt förvar vid misstankar om tillgång till information om attacker mot israeliska mål. Enligt såväl lokala som internationella MR-bevakare finns det även en rad andra problemområden i israeliskt agerande på ockuperat territorium som kan betraktas som brott mot tortyrkonventionen och/eller andra relevanta konventioner.⁹⁸

På den intrapalestinska arenan kan konstateras att tortyr är oförenligt med palestinsk lag, liksom politiska arresteringar, vilket fastslagits av den palestinska High Court of Justice redan år 1999.⁹⁹ Efter att Hamas tog över kontrollen i Gaza har hundratals al-Fatahsympatisörer utsatts för godtyckliga arresteringar, på lösa anklagelser om samarbete med Israel eller knarkhandel.¹⁰⁰ Merparten av dessa uppges ha utsatts för fysiskt våld eller tortyr.¹⁰¹

På Västbanken uppges PA:s säkerhetsstyrkor ha utsatt frihetsberövade Hamasmedlemmar för fysiskt våld/inhuman behandling alt. tortyr.¹⁰² Den 15 juni 2009 rapporteras att tortyr misstänks vara orsaken bakom ett fall där en medlem i Islamic Charity Corporation nyligen avled i General Intelligence Services (GIS) fängelse i Hebron. Ytterligare två misstänkta tortyrfall rörande en avliden i GIS-fängelse i Nablus och en avliden efter utredning hos Preventive Security Service i Hebron rapporteras i augusti 2009.¹⁰³

Avseende september månad 2009 rapporterar the Independent Commission for Human Rights (ICHR) att kommissionen mottagit sju klagomål om misstänkt tortyr hos GSS, PSS och polisen på Västbanken samt lika många klagomål om förekomst hos ISS och polisen i Gaza.¹⁰⁴

Enligt International Crisis Group har dock PA förbättrat sig vad avser döds- och tortyrfall pga. extern politisk påverkan. Många inom palestinska myndighetens säkerhetstjänster arbetar idag med hög medvetenhet om var gränserna går för brott mot mänskliga rättigheter.¹⁰⁵ Bedömningen delas delvis av personal vid Sveriges generalkonsulat i Jerusalem, som menar att regelrätt tortyr inte är lika vanligt förekommande på Västbanken som i Gaza. USA-general Daytons utbildning av säkerhetsstyrkorna ser ut att ha

⁹⁷ Ma'an News Agency / BBC Monitoring Online (091103).

⁹⁸ UD (080327), B'Tselem (090211, 090602) och UN Human Rights Council (090915).

⁹⁹ PCHR (090512).

¹⁰⁰ BBC News Middle East (090401).

¹⁰¹ Aljazeera (090208), Amnesty International (071024 och 090210), Human Rights Watch (090420), PCHR (090203), Reuters (090129, UD (080327), m.fl.

¹⁰² ICHR (090603), BBC News Middle East (090401), AI (071024), PCHR (090203 och 090512) samt UD (080327). Se vidare avsnitt 2.2.4 nedan.

¹⁰³ PCHR (090615, 090806 och 090811).

¹⁰⁴ ICHR (0910). Vidare, av ICHR (0911), framgår bl.a. att färskta klagomål om förekomst av tortyr inkommit från både Gaza och Västbanken även under oktober 2009.

¹⁰⁵ ICG (090602).

fått viss effekt. I Gaza saknas motsvarighet.¹⁰⁶ I denna del bör samtidigt lyftas fram att t.ex. Amnesty framhåller att inga pålitliga åtgärder har vidtagits vare sig på Västbanken eller i Gaza för att motverka den straffrihet för poliser och övriga myndighetspersoner som använt sig av tortyr eller övervåld mot demonstranter åtnjuter.¹⁰⁷

2.2.2.5 Förmåga och vilja att bereda invånarna skydd

Den samfälliga bedömningen som görs av initierade bedömare verket sammanträtt med i juni 2009 är att civilpolisen överlag fungerar i stort sett bra både på Västbanken och i Gaza medan säkerhetstjänsterna fungerar sämre. Sämst fungerar rättssystemet(n), vilket medför att medborgar- och rättsstatsprincipsperspektiven kommer i skymundan för att ”bekämpa bus” och vidmakthålla politisk kontroll.

Palestinska myndigheten

PA:s polisstyrkor har fått en allt större förmåga att upprätthålla ordningen på Västbanken. Polisen kan generellt ge skydd, infinner sig och ingriper mot kriminell verksamhet över i princip hela Västbanken, även i samband med klanfriktioner. Polisen har dock begränsade möjligheter att ingripa i flera delar av mandatområdet¹⁰⁸ pga. israelisk militär närvaro och dagsaktuell israelisk säkerhetspolicy. Israeliska säkerhetsräder in på palestinska territorier äger rum varje natt, varför den palestinska polisen drabbas både av nämnda rörelserestriktioner och av nattliga utgångsförbud.¹⁰⁹ Enligt uppgift från det israeliska försvaret fattade Israel den 25 juni 2009 beslut om att, under en provperiod, låta PA:s säkerhetsstyrkor operera fritt inom Betlehems, Jerikos, Qalkilyas och Ramallahs stadsgränser även tiden från midnatt till 05:00. Tidigare hade den möjligheten endast funnits i Jenin.¹¹⁰ Tendensen är att PA:s säkerhetsstyrkor kontinuerligt ökar effektivitet och kontroll över säkerheten på Västbanken parallellt med ett tätare och, enligt israeliska uppgifter, bättre samarbete med israeliska försvaret.¹¹¹

Såväl civil- som säkerhetspolis är normalt lättillgänglig. Viss kapacitetsbrist till trots, kan ambitionsnivå och effektivitet sägas vara tämligen hög på många områden. Den generella säkerheten för civilbefolkningen och pålitligheten hos polisen har ökat avsevärt det senaste året. Ärenden som väcks hos polisen följs i regel upp genom utredning. Väpnade grupper som bedöms utgöra hot mot den allmänna säkerheten och kriminella element som gör sig skyldiga till rån, narkotikarelaterad brottslighet, stöldar eller i övrigt trakasserar och utövar utpressning mot civilbefolkningen bekämpas med kraft och har idag ett begränsat manöverutrymme.

Insatser görs också för att förbättra rekrytering och utbildning inom poliskåren. Civilpolisen uppges idag fungera mycket väl medan reformarbete pågår för att komma tillrätta med de problem som kvarstår inom säker-

¹⁰⁶ Sveriges generalkonsulat i Jerusalem (090601).

¹⁰⁷ Amnesty International (2009).

¹⁰⁸ I stora drag s.k. A-områden (se karta avsnitt 2.1.1 ovan).

¹⁰⁹ ICG (090602), Sveriges generalkonsulat i Jerusalem (090601) m.fl.

¹¹⁰ Haaretz (090626).

¹¹¹ Haaretz (090904) avs. nära samarbete mellan PA:s säkerhetsstyrkor och israeliska CO-GAT, GOC Central Command samt IDF:s styrkor på Västbanken.

hetsapparaten. Förekomsten av MR-överträdelser inom säkerhetsapparaten uppges vara utbredd, men kan inte anses vara systematisk eller sanktionerad av president- eller regeringsmakten inom PA. MR-bevakaren Independent Commission for Human Rights (ICHR) har upphöjts till officiell ombudsman som tar emot klagomål från enskilda och andra organisationer om förekomst av MR-överträdelser i palestinska arrester och fängelser.¹¹³

PA har emellertid brustit i att beivra brott mot framför allt påstådda "kollaboratörer"¹¹⁴ och mot kvinnor som utsätts för våld i hemmiljön. Sistnämnda kategori av brott, bl.a. ärenden rörande "heder", beivras dock i högre grad och med förbättrad kvalitet idag än tidigare. Det finns också bl.a. myndighetsstödda "shelters" för hotade flickor/kvinnor, varav ett i Betlehem där c:a 70 kvinnor erhåller skydd f.n.¹¹⁵ Boendet drivs i samarbete mellan PA Ministry of Social Affairs och den palestinska kvinnoorganisationen Women's Center for Legal Aid & Counseling (WCLAC). Det finns även ett boende i Jeriko och ett i Nablus. WCLAC uppskattar att c:a 30% av polisen på Västbanken har kompetens att hantera ärenden rörande våld mot kvinnor inom familjen.¹¹⁶

Hamas

Mycket talar för att Hamas på många områden lyckats skapa bättre ordning i Gaza än PA, vid jämförelse med det tidigare kaos som rådde i Gaza strax innan Hamas maktövertagande där 2007. Hamaspolisen är normalt lättillgänglig och infinner sig enligt uppgift snabbt oavsett vem som kontaktar dem. Kriminaliteten ska därmed också ha minskat.

Bilden är dock inte entydig. Enligt Palestinian Council of Foreign Relations pågår snarast någon form av ad hoc-behandling av diverse polis- och domstolsärenden, medan högsta prioritet för Hamas trots allt är att behålla den maktposition man arbetat sig upp till och därifrån motarbeta Israel.¹¹⁷

I samband med Hamas maktövertagande i Gaza utfördes summariska avrättningar för vilka inga ställts till svars,¹¹⁸ främst avseende personer med Fatahtillhörighet och/eller anklagade för att vara Israelkollaboratörer. Detta även senare, bl.a. i samband med Operation Cast Lead.

Samstämmiga uppgifter från MR-bevakare och andra initierade bedömare i juni 2009 talar för att Hamas i praktiken har full kontroll i Gaza. Hamasstyret är en mycket välorganiserad apparat även om den numera är stor nog att även anställa personer som är mindre ideologiskt övertygade. Det finns f.n. mycket begränsat manöverutrymme för andra militanta grupper att göra något utan Hamas medgivande. I tider av tahdiyeh/lugn ("påtvungad vapenvila") från Hamas sida så slår Hamas hårt mot alla militanta, i tider av eskalering gentemot Israel så låter Hamas diverse andra

¹¹³ al-Haq (090603), ICG (090602), ICHR (090603), Sveriges generalkonsulat i Jerusalem (090601) m.fl.

¹¹⁴ Bl.a. UD (080327).

¹¹⁵ Al-Haq (090603).

¹¹⁶ Kvinna till Kvinna (090605). Se vidare avsnitt 2.2.4.5 nedan.

¹¹⁷ Migrationsverket, Landinformationsenheten (080428), ICG (071220), (080319) och (090602).

¹¹⁸ UD (080327).

organisationer löpa, men det är Hamas som regerar. Hamas kan ge skydd mot andra väpnade grupper. Det är dock ovanligt att militanta ger sig på "vanligt folk".¹¹⁹

Kontroll och ordning är ledorden för Hamas,¹²⁰ men deras definition av kriminalitet kan vara vanskelig. Personer som sätter för höga priser i butiker, säljer alkohol etc., hanteras i princip med samma strikta hand som narkotikahandlare.¹²¹ "Order but no law" är en återkommande beskrivning hos flera initierade bedömare.¹²²

Hamas tillåter inte längre andra militanta organisationer att bära vapen i Gaza. Att Hamas nu gör processen kort med utmanare mot den politiska och militära makten i Gaza tydliggjordes bl.a. den 14 augusti 2009 vid tillslag mot den islamistiska extremistgruppen Jund Ansar Allah, efter att den utropat ett "islamiskt emirat" i Gaza. I de strider som utbröt när Hamas säkerhetsstyrkor (inkl Qassambrigaderna) gick in i Ibn Taimiyahmoskén, Rafah dödade över 20 Jund Ansar Allahmedlemmar, bland dem gruppens andlige ledare sheikh Abdul Latif Mousa (ev. av självutlöst bomb som samtidigt tog med den Hamaspolis som skulle arresteras honom i döden), och skadades över 100. Under operationen arresterades c:a 100 misstänkta militanta. Hamas deklarerade snabbt att de återställt ordningen.¹²³

Skyddet för utsatta kvinnor lämnar fortfarande mycket övrigt att önska, på det området är Hamas "able but not fully willing".¹²⁴ Det finns t.ex. inget skyddat boende för kvinnor. I slutändan återstår att förhandla med familjen.¹²⁵ Det finns ingen avdelning inom polisen som har särskild kompetens eller särskilt ansvar för hantering av våld mot kvinnor i Gaza. Både innan och efter Hamas maktövertagande har den typen av ärenden främst hantlerats av familjerna själva och av religiösa auktoriteter.¹²⁶

Israel

I hela Jerusalem upprätthålls ordningen av israelisk lag och reguljär israelisk polis, liksom i israeliska bosättningar på Västbanken, där med understöd av militär. De rättssäkerhetsgarantier som finns i israelisk lag tillämpas i alla mål som gäller personer med hemvist i Jerusalem.¹²⁷ I områden på Västbanken där Israel har militär och paramilitär (s.k. gränspolis) närvaro appliceras israelisk militärlagstiftning.¹²⁸

Det förekommer uppgifter om att tendensen är att palestinier högst ogärna vänder sig till israeliska myndigheter annat än i yttersta nödfall.¹²⁹

¹¹⁹ Al-Mezan (090604).

¹²⁰ Al-Haq (090603), al-Mezan (090604), PCHR (090604), UNRWA (090604) m.fl.

¹²¹ UNRWA (090604), Norges representationskontor (090602) m.fl.

¹²² Al-Mezan (090604), UNRWA (090604), Norges representationskontor (090602) m.fl.

¹²³ BBC News Middle East (090815), Haaretz (090816) och PCHR (090816).

¹²⁴ PCHR (090604).

¹²⁵ Kvinna till Kvinna (090605), PCHR (090604) m.fl.

¹²⁶ PCHR (Op. Cit.).

¹²⁷ UD (080327).

¹²⁸ Gällande staten Israels förmåga/vilja att leva upp till 4:e Genèvekonventionens bestämmelser om skydd för civila på ockuperat territorium, se B'tselem (090211 och 2009).

¹²⁹ Sveriges generalkonsulat i Jerusalem (090601).

B'Tselem och HaMoked understryker att palestinier i de ockuperade territorierna som regel inte kan påräkna något skydd från israeliska myndigheter. Det är svårt för gemene man att komma i kontakt med israelisk polis eller militär. Om kontakt etableras uppstår ofta problem, falska anklagelser etc. för att hålla distansen. De få ärenden som väcks läggs ofta ned "i brist på bevis." Våld från bosättare är sannolikt ett av de största problemen för palestinier på Västbanken idag. Vid fall av bosättningsvåld, som ser ut att öka de senaste åren, är tendensen snarare att problemen vänds tillbaka och att israelisk polis och militära styrkor hamnar på andra sidan om sammandrabbningar uppstår. Temporary International Presence in the City of Hebron (TIPH), som nära bevakar problematiken på södra Västbanken, delar dessa bedömningar.¹³⁰

Personer som samarbetar med ockupationsmakten kan erhålla skydd av Israel. Där finns det ett legalt ramverk, men tämligen frekventa klagomål från palestinier tyder på att det är betydligt fler som dras in i samarbete i någon form än som möter kriterierna för att erhålla skydd. Det ska vara fråga om individer som genom samarbete med ockupationsmakten gjort väsentliga insatser för staten Israels säkerhetsapparat.¹³¹

2.2.3 Palestiniernas rörelsefrihet och tillstånd att vistas i de palestinska områdena

Som framgått ovan, är inskränkningarna i palestinernas rörelsefrihet till, från och inom de palestinska områdena omfattande.

2.2.3.1 Gazaremsan

Sedan Hamas tog kontroll över Gazaremsan är befolkningen i princip isolerad genom stängda gränser, även om undantag vad avser persontrafik ut- och in i området förekommer såväl vid Erez gränsterminal mot Israel i norra Gaza som vid Rafah gränsterminal mot Egypten i södra Gaza.¹³² Rafahövergången har hållits öppen några dagar i månaden under våren 2009.¹³³ Vidare finns fall under våren och sommaren 2009 där f.d. asylsökande självmant återvänt till Gaza från Sverige via Egypten.¹³⁴ Perioden juni-augusti 2009 har Rafah gränsterminal hållits öppen 3-5 dagar i månaden för både ut- och inresande palestinier. I juni 2009 hölls gränsen öppen i tre dagar under vilka, enligt FN-statistik, 1865 personer kunde resa ut och 610 personer kunde resa in. I juli tilläts 484 personer resa ut, med speciella tillstånd från egyptiska myndigheter och 898 att resa in, med speciella tillstånd från egyptiska myndigheter. 3-8 augusti tillät egyptiska myndigheter 4317 personer att lämna Gaza och 3311 att resa in. Det var det längsta öppethållandet av gränsen sedan Hamas maktövertagande i Gaza i juni

¹³⁰ B'Tselem (090602), HaMoked (090602) och TIPH (090605).

¹³¹ B'Tselem (090602), Israelisk akademiker/fredsforskare (090603) och Landinfo (090818).

¹³² För Gazas gränsövergångar, isolering mm, se t.ex. Migrationsverket, Landinformationsenheten (080118) och OCHA (090818) samt karta i avsnitt 2.1.2 ovan.

¹³³ Aljazeera (090517), PA Ministry of Interior (090603), UNDP (090604) m.fl..

¹³⁴ Uppgifter från Migrationsverket, Operativa stödenheten (ärenden under utredning).

2007.¹³⁵ Även i september 2009 har Rafahövergången öppnats några dagar för bl.a. Gazapalestinier som återvänt hem efter medicinsk behandling utomlands.¹³⁶ Regelverk och procedur vid Erez ligger i händerna på det israeliska försvarsdepartementet och avgörs baserat på rådande säkerhetsläge. Gränserna är fortfarande officiellt stängda och persontrafiken strikt reglerad.¹³⁷ Enligt uppgifter från det palestinska inrikesministeriet och den israeliska NGO:n Gisha i slutet av oktober 2009 har 1145 av 1983 Gazastudenter med plats vid utländska universitet inte kunnat lämna Gaza sedan början av året pga. reserestriktioner och byråkratiska hinder.¹³⁸ Ett okänt antal studenter blev inte ens berättigade till registrering för utresetillstånd i och med att de inte kunnat inställa sig för visumintervju i Jerusalem eller på Västbanken, vilket [i vissa fall] är en förutsättning för att kunna resa ut via Rafah.¹³⁹

Det saknas fortfarande en fungerande överenskommelse mellan AMA-avtalets parter¹⁴⁰ samt Egypten och Hamas som medger kontinuerligt öppethållande av Rafah gränsterminal mellan Egypten och Gazaremsan, varför den persontrafik som trots allt förekommer hanteras av Egypten mer eller mindre ad hoc/utan transparent regelverk. Egypten avgör, såvitt känt, ensamt när gränsen ska öppnas och annonserar som regel det några dagar i förväg. För utresa i samband med att gränsen öppnas krävs normalt att den resande har antingen uppehållstillstånd i Egypten eller visum och biljett till tredje land, alternativt medicinsk remiss till sjukhus i Egypten. När gränsen är stängd krävs särskilt tillstånd från det egyptiska inrikesministeriet. Alla Gazapalestinier som transiterar Egypten tillåts resa in i Gaza förr eller senare. Enligt uppgift från UNRWA, generellt utan invändningar från Hamas.¹⁴¹

2.2.3.2 Förflyttningar mellan Gazaremsan och Västbanken

Palestinier folkbokförda i Gaza saknar idag i praktiken möjlighet att besöka Västbanken, och om israeliska myndigheter trots allt upptäcker en person folkbokförd i Gaza som vistas utan tillstånd på Västbanken riskerar vederbörande att skickas tillbaka till Gaza.¹⁴² I grunden bygger regelverket på Israels säkerhetspolicy gentemot Gaza sedan flera år tillbaka, ett tämligen svåröverskådligt regelverk som dessutom stramades upp ytterligare efter beslutet att definiera Gaza som "en fientlig enhet" i september 2007. Än

¹³⁵ OCHA/IRIN (090810), EUBAM Rafah och UNRWA / Migrationsverket, Landinformationsenheten (090820).

¹³⁶ PCHR (090910).

¹³⁷ Ibid. Utresor via Erez administreras med hjälp av PA General Authority for Civil Affairs. Det finns sammanlagt 120-130 personer anställda vid myndigheten i Gaza. Av dem är det f.n. endast 10 personer som faktiskt arbetar, varav 3 på ett kontor i Gaza city och 7 i Khamsa-Khamsa, den sista palestinska checkpointen/temporära representationen på insidan i norra Gaza. Hundra meter längre in i Gaza sitter Hamaspolis i en egen checkpoint där ALLA in- och utresande kontrolleras. Där sker ingen kommunikation till eller från Israel (PA General Authority for Civil Affairs, 090604).

¹³⁸ IRIN (091022).

¹³⁹ Gisha (091021).

¹⁴⁰ Israel och Palestinska myndigheten med EUBAM Rafah som tredjepart (avsn. 8.2).

¹⁴¹ Migrationsverket, Landinformationsenheten (090820).

¹⁴² Migrationsverket, Landinformationsenheten (080428) och B'Tselem och HaMoked (080910).

mer begränsad är Gazapalestiniernas möjlighet att bosätta sig på Västbanken.¹⁴⁴

Israel publicerade i mars 2009 dokumentet *Procedure for handling Applications by Gaza Strip Residents for settlement in the Judea and Samaria Area*, av vilket framgår att en person registrerad i Gaza som önskar bosätta sig på Västbanken måste uppfylla något av följande villkor:

(1) Invånare i Gaza som lider av kronisk sjukdom och behöver hjälp av familjemedlem bosatt på Västbanken. En förutsättning är att patienten inte har någon familjemedlem i Gaza som kan hjälpa henne. (2) Ett barn (här: under 16 år) bosatt i Gaza där den ena föräldern har avlidit och den andra föräldern är bosatt på Västbanken; ett förutsättning är dock att inte någon annan familjemedlem bosatt i Gaza kan ta hand om barnet. (3) Person äldre än 65 år bosatt i Gaza som behöver hjälp av familjemedlem bosatt på Västbanken.¹⁴⁵

HaMoked bedömer att de nya reglerna i praktiken stoppar möjligheten för invånare i Gaza att resa till och bosätta sig på Västbanken. Enligt de israeliska reglerna kan sökande som uppfyller villkoren ovan i första skedet få ett tillstånd för sex månader. Efter två beviljade sexmånaderstillstånd, måste ansökan lämnas in på nytt. Om beviljad i det skedet kan tillstånd för två respektive fyra år erhållas, varefter möjligen tillstånd kan förlängas i sju år till. Därefter kan ansökan om skriftlig ändring av adress lämnas in. Vid varje ny ansökan måste sökanden uppfylla något av de tre kriterierna som listas ovan. Enligt HaMoked är det lättare för en palestiniere att få inresetillstånd till Israel och uppehållstillstånd där [vilket är mycket svårt f.n.] än att få bosätta sig i Västbanken.¹⁴⁶

Anmärkningsvärt i övrigt är att Israel inte godkänner äktenskap, där ena parten är registrerad i Gaza och den andra på Västbanken, som ett giltigt skäl att få permanent uppehållstillstånd på Västbanken. Kvinnor från Gaza som vill resa till Västbanken för att gifta sig, måste deponera en betydande summa pengar som garanti för att de efter bröllopet återvänder till Gaza. I praktiken har Israel nu också stoppat alla möjligheter för palestinier att resa från Västbanken till Gaza för ett besök och sedan återvända.¹⁴⁷

I juni 2009 sammanfattar HaMoked israelisk policyutveckling enligt följande. Från år 2000 och framåt har Israel sakta men säkert infört allt fler regler som begränsar Gazabors möjligheter att bosätta sig på Västbanken. Från 2008 och framåt är det i praktiken omöjligt. Kriterierna gäller också retroaktivt, även om en person bott på Västbanken i 10-20 år. Om kriterierna skulle vara uppfyllda kan en individ ändå nekas tillstånd pga. rådande

¹⁴⁴ Bland undantagen från här redovisade regler tillkommer ett okänt antal tidigare Gazastationerade individer verksamma inom PA:s säkerhetstjänster och andra al-Fatahfunktionärer som gavs fri lejd från Gaza till Västbanken i samband med inbördesstriderna i juni 2007. Ett par hundra av dem antas finnas kvar på Västbanken, samtliga fortfarande registrerade i Gaza men med temporärt tillstånd av Israel att vistas på Västbanken (PA Ministry of Interior, 090603). Se st. 2.2.5 nedan.

¹⁴⁵ The State of Israel, Ministry of Defence (090308).

¹⁴⁶ Migrationsverket, Landinformationsenheten (090512), HaMoked (090602).

¹⁴⁷ B'Tselem och HaMoked (080910)/Migrationsverket, Landinformationsenheten (090512).

säkerhetsläge. Den som inte har ett tillstånd baserat på uppdaterade kriterier kan deporteras till Gaza med omedelbar verkan. Om tillstånd erhålles gäller det i tre månader med möjlighet till förlängning. Det finns dock inga garantier för att förlängning sker utan problem, vilket innebär att det blir svårt att planera livet på längre sikt. HaMoked exemplifierar med en Gaza-registrerad polis som under 1990-talet rest relativt obehindrat mellan Gazaremsan och Västbanken (visserligen obebäddad och med israelisk militärreskort) och som då legalt bosatt sig och bildat familj på Västbanken innan år 2000. Denne man sitter f.n. frihetsberövad utan redovisad grund och riskerar att deporteras till Gaza.

En Gazaregistrerad palestinier som har tillstånd att vistas på Västbanken kan under rådande ordning inte resa till Gaza och återvända till Västbanken. Hon kan inte heller resa ut eller in genom Allenby bridge till och från Jordanien, vilket innebär att hon, generellt, är instängd på Västbanken.

Det senaste regelverket kan ha vuxit fram i och med att ett antal PA/al-Fatahpersoner flydde Gaza från mitten av år 2007. Om en person mot förmodan uppfyller dagens kriterier ska PA inge ansökan till israeliska myndigheter om förflyttning mellan Gaza och Västbanken. Regelverket är föränderligt och svårförutsebart, vilket i praktiken innebär att ingen går säker. Det israeliska försvarsdepartementet/COGAT (/Amos Gilad) är enligt HaMoked mycket medvetna om konsekvenserna.¹⁴⁸

2.2.3.3 Västbanken och östra Jerusalem

Västbanken är indelad i sex geografiska områden, i sin tur avskurna av en mängd fasta och ambulerande vägspärrar: Norra, centrala och södra Västbanken, Jordandalen och norra Döda havet, enklaverna som skapats av separationsbarriären samt östra Jerusalem. När uppförandet av separationsbarriären är klar kommer den isolera c:a 10% av Västbanken, inklusive östra Jerusalem. Sommaren 2008 hade ca. 10 000 palestinier bosatta mellan den gröna linjen och barriären avskilt från övriga Västbanken. Palestinierna tillåts flytta inom Västbanken men förblir folkbokförda på födelseorten eller platsen för den ursprungliga registreringen.¹⁴⁹ Förutom ID-kort behövs på Västbanken ett speciellt tillstånd för att kunna röra sig utanför den egna kommunen. Normalt finns inte villkoren för att erhålla ett sådant tillstånd publicerade och de ändras ofta. Personer registrerade som boende på Västbanken måste också ansöka om speciellt tillstånd för att resa in i Jerusalem. Det innehåller information om vistelsens längd; ofta finns också uppgifter om vilka vägspärrar som innehavaren har tillåtelse att passera.¹⁵⁰

Enligt HaMoked kan palestinier bosatta i de s.k. sömzonerna mellan Västbanksbarriären och den gröna linjen, i dess närhet eller i närhet till bosätt-

¹⁴⁸ HaMoked (090602).

¹⁴⁹ Migrationsverket, Landinformationsenheten (080428).

¹⁵⁰ B'Tselem och HaMoked (080910) och UN Human Rights Council (080610)/Migrationsverket, Landinformationsenheten (090512). Enligt OCHA fanns i juli 2009 totalt 614 fasta och mobila vägspärrar och väghinder på Västbanken. Enligt IDF vidtas lättnader i samband med Ramadan och Eid al-Fitr, bl.a. i och med att palestinska män över 50 år och kvinnor över 45 från Västbanken ges tillträde till al-Aqsamoskén i Jerusalem, israeliska araber tillåts besöka Betlehem och ett antal palestinska familjer från Västbanken tillåts besöka släktingar i Israel en vecka (IDF, 090820 och IRIN, 090824).

ningar varken lämna hemmet eller bo kvar utan särskilda tillstånd från IDF:s Västbanksbefäl. De måste också begära särskilt tillstånd för att ta emot besök. Om de flyttar måste egendomen lämnas utan försäljning. Dessa människor har också mycket svårt att ta sig till sina arbeten, utbildning eller vård. Med undantag för vissa områden i Jordandalen, finns det annars generellt inga uttalade restriktioner mot att flytta inom Västbanken, men för många blir det ekonomiskt omöjligt.¹⁵¹

Enligt PA Ministry of Interior har den tidigare israeliska administrationen godkänt familjeåterförening för c:a 35-40 000 palestinier i de palestinska områdena. Många av dessa har dock ännu (juni 2009) inte sina ärenden fastställda genom tilldelning av ett registreringsnummer. 80-90% av dem befann sig sedan tidigare i princip illegalt i områdena, även om majoriteten hade lämnat in ansökan om uppehållstillstånd på grund av anknytning/familjeåterförening. Resterande 10% befann sig i grannland. Tidigare uppehöll sig 50-60 000 oregistrerade palestinier i områdena, främst på Västbanken. Vissa är födda där, andra har i något skede släppts in av Israel för temporär vistelse. I runda tal finns idag fortfarande 20 000 palestinier på Västbanken och i Gaza kända för det palestinska inrikesministeriet men som saknar officiellt registreringsnummer och betraktas som illegala av Israel.¹⁵²

Registrerad som "Jerusalempalestinier" kan den bli vars båda föräldrar är födda i Jerusalem om ingen av föräldrarna är folkbokförd på annan plats.¹⁵³

2.2.3.4 Västbanken – Jordanien

Israeliska myndigheter kräver inte något särskilt israeliskt tillstånd för att en palestinier från Västbanken ska kunna resa från Västbanken till Jordanien. Däremot krävs en giltig palestinsk passhandling och ID-kort. Det förekommer emellertid uppgifter om att "exit/entry permit" bör utverkas för att säkerställa återvändandet till Västbanken. Vidare tillkommer jordanska regelverk för inresa och vistelse i Jordanien.¹⁵⁴ År 1983 skapade Jordanien ett system av gröna respektive gula kort för att skilja palestinier som bor i Jordanien från palestinier boende på Västbanken. Gröna kort utfärdas till palestinier med ett jordanskt resedokument utan jordanskt nationellt ID-nummer som är bosatta på Västbanken. Det gröna kortet visar att innehavaren är från Västbanken och ger normalt denne rätt att resa in i Jordanien endast på tillfälligt besök. Vid varje inresa i Jordanien gör de jordanska myndigheterna en notering på det uppvisade gröna kortet. Liknande fast gula kort utfärdas till jordanska medborgare med palestinskt ursprung och för resa till och från Västbanken av familjeskäl. I praktiken fungerar kortet som ett sätt för innehavaren att undvika en israelisk stämpel i sitt jordanska pass.¹⁵⁵

---

¹⁵¹ HaMoked (090602).

¹⁵² PA Ministry of Interior (090603).

¹⁵³ Migrationsverket, Landinformationsenheten (080428).

¹⁵⁴ Ibid. och 090512) och UD/Sveriges ambassad i Amman (090429).

¹⁵⁵ UD/Sveriges ambassad i Amman (090429). Skrivelsen innehåller vissa detaljer om vad som krävs från jordanska myndigheters sida för inresa och vistelse i Jordanien. För närmare och mest aktuell information avseende olika kategorier av palestiniers rättsliga ställning, regelverk avseende resedokument, uppehållstillstånd mm i Jordanien, se skrivelse från Kanadas ambassad i Amman (090827), Lifos 21607.

2.2.4 Utsatta grupper och åberopade skäl

Konflikten mellan al-Fatah och Hamas är grunden till den absoluta majoriteten av de intrapalestinska arresteringar som sker på bägge områden.¹⁵⁶ Av information inhämtad genom initierade bedömare verket sammanträtt med våren 2008 och sommaren 2009 jämte annan tillgänglig rapportering framgår dock att den främsta orsaken till att människor försöker lämna de palestinska områdena är ockupationsmaktens omfattande administrativa åtgärder snarare än förekomsten av förföljelse, inhuman behandling eller trakasserier av oliktankande.

Den israeliska människorättsorganisationen B'Tselem uttrycker sig i termer av "broad-based policies" och menar att yngre palestinska män rent statistiskt tenderar att påverkas tydligast i och med att de rör sig mest och deltar i demonstrationer mm, vilket även innebär frekvent exponering för våld från israeliska och palestinska säkerhetsstyrkor.¹⁵⁷

Följande kategorier av utsatta grupper och åberopade skäl (inkluderar även vissa mindre problematiska) ska inte ses som inbördes rangordnade eller uttömmande men ger en god bild av de ärenden som aktualiseras här.

2.2.4.1 Barn

Alla civila palestinier drabbas i hög grad av ovan beskrivna situation. Det finns dock anledning att särskilt lyfta fram barnen som en av de mest utsatta kategorierna för ockupationspolitik och brister i rättssystemet.

Den militära närvaron innebär i sig allmän otrygghet, dålig ekonomi och diverse administrativa åtgärder, som i många fall direkt hindrar skolgång och tillgången till vård mm. Ockupationen av Västbanken medför också israelisk militär lagstiftning och praxis, som inte sällan leder till oproportionerlig bestraffning av barn som gjort sig skyldiga till mer eller mindre allvarliga brott eller bara råkat vara på fel plats vid incidenter.

Varje månad frihetsberövas c:a 20-30 palestinska barn i åldrarna 12-17 år på Västbanken. Majoriteten av dessa ärenden rör pojkar som anklagas för att ha kastat sten mot israeliska militärfordon, ett brott som även för en 12-åring kan rendera i påföljden 6-7 månader i israeliskt fängelse.¹⁵⁸

Gällande Gaza kan konstateras att 56 procent av de 1,4 miljoner invånarna är barn,¹⁵⁹ vars tillvaro präglas av ett instabilt säkerhetsläge, utbredd fattigdom och avsaknad av framtidsutsikter. Kombinationen av dessa faktorer innebär samtidigt att barn och ungdomar blir en tacksam rekryteringsbas för extremism.

---

¹⁵⁶ Al-Haq (090603).

¹⁵⁷ B'Tselem (090602).

¹⁵⁸ Migrationsverket, Landinformationsenheten (080428).

¹⁵⁹ Rädda Barnen (090224).

Avseende rätten till liv, har ett stort antal barn dödats under de senaste årens intifada i protester mot den israeliska närvaron¹⁶⁰, då de kommit i vägen för IDF:s militära operationer eller i skottlinjen mellan palestinska miliser. 55 barn dödades bara i uppgörelsen mellan Hamas och al-Fatah i Gaza i juni 2007. Långt fler dödas också årligen till följd av slarv med vapenhantering i ett oproportionerligt vapentätt samhälle.¹⁶¹

Redan före den israeliska treveckorsoffensiven i årsskiftet förklarade svenska Rädda Barnen Gaza som utarmat och plågat katastrofområde, efter den långa blockaden. Årsskiftets eskalering förvärrade situationen ytterligare: Över 300 barn dödades och över 1700 skadades. Tusentals barns hem och skolor bombades sönder, förlorade familjemedlemmar och vänner sörjs. Gaza är ett sönderslaget samhälle, med brist på mat och vatten, sporadisk elförsörjning och trasiga avlopp.¹⁶²

Barnhem mm

Fenomenet föräldralösa gatubarn är otypiskt i de palestinska områdena. Det kollektivistiska samhället reglerar normalt att barn som förlorar sina föräldrar tas om hand av släktingar.¹⁶³ Det finns också hem för föräldralösa barn som administreras av PA:s Ministry of Social Affairs och en rad frivilligorganisationer både på Västbanken och Gazaremsan.¹⁶⁴

Mabaret al-Rahma orphanage är ett bland flera i Gaza, där många välgörenhetsinrättningar finansieras av Hamas¹⁶⁵ jämte palestinska och internationella NGO:s. På Västbanken erbjuds hem och stöd åt föräldralösa barn bl.a. genom organisationerna Dar el-Eitam och SOS Barnbyar, Betlehem (finns även representerade i Rafah, Gaza),¹⁶⁶ samt Islamic Charitable Society, som driver två barnhem i Hebron.¹⁶⁷

Palestine Red Crescent Society (PRCS) driver bl.a. ett hem i Tulkarm på Västbanken vars målgrupp i första hand är utomäktenskapliga barn, som bereds möjlighet till boende och full tillgång till utbildning till ålder då de kan stå på egna ben.¹⁶⁸ Bl.a. katolska kyrkan driver ett skyddat boende i Betlehem där kvinnor med utomäktenskapliga graviditeter kan stanna och föda och barnen omhändertas.¹⁶⁹

¹⁶⁰ Ex. den 1 sept. 2009 dödades en palestinsk tonåring av israelisk eldgivning nära Jalazoun, Ramallah, efter att ev. ha kastat en Molotovcocktail mot israeler/IDF (Haaretz, 090901).

¹⁶¹ Migrationsverket, Landinformationsenheten (Op cit.)

¹⁶² Rädda Barnen (090224). Situationen omvittnat och samfällt fortfarande svår under verkets besök i juni 2009.

¹⁶³ Migrationsverket, Landinformationsenheten (080428).

¹⁶⁴ Al-Haq (090603), Sveriges generalkonsulat i Jerusalem (090601-05). Se också vidare PASSIA (2009) under "Ministry of Social affairs", s. 20-21 och "Charitable Organizations", s. 45-52, där adress och kontaktuppgifter till en mängd fler organisationer som erbjuder hem och utbildning mm för föräldralösa barn framgår.

¹⁶⁵ Bl.a. Council on Foreign Relations (090107) och al-Arabiya (081020).

¹⁶⁶ Defence for Children International (DCI) – Palestine Section/Migrationsverket, Landinformationsenheten (Op.cit.), PASSIA (2009).

¹⁶⁷ UN Human Rights Council (080606).

¹⁶⁸ Palestine Red Crescent Society (090603).

¹⁶⁹ Norges representationskontor (090602).

2.2.4.2 Fatahmedlemmar och andra oppositionella i Gazaremsan

Stora delar av Gazas befolkning har öppet visat sitt stöd för al-Fatah/missnöje med Hamas efter Hamas maktövertagande i Gaza, exempelvis i samband med högtidlighållandet av Arafats dödsdag (11/11 2004) 11 november 2007, då hundratusentals demonstrerade i Gaza city och nio personer dödades i sammandrabbningar med Hamaspolis (återkommande problematik i år, se nedan)¹⁷⁰, men även flera tillfällen därefter. Betonas bör att ett begränsat antal därefter har behövt utstå allvarliga repressalier. Samtidigt bör framhållas att oppositionella som uttrycker missnöje med Hamas löper risk för omild behandling i Gaza, liksom personer som överför information till Ramallahregeringen. I synnerhet gäller detta personer med Fatahtillhörighet med potential att bidra till att al-Fatah återtar makten i Gaza. Här ingår också Hamaskritiska journalister. Personer som öppet visar sin lojalitet gentemot al-Fatah och samtidigt kan mobilisera motstånd/hot mot rådande ordning löper helt tydligt avsevärt större risker än andra under de facto regimen i Gaza.¹⁷¹

Våren 2009 har frekvent rapporterats av både lokala och internationella människorättsorganisationer och media om övergrepp som begåtts av Hamas i samband med Operation Cast Lead.¹⁷² Trots återkommande utfästelser från Hamas att upprätthålla lag och ordning, fortgår problematiken, om än f.n. på en lägre intensitetsnivå än i samband med operationen, där majoriteten av de 27 personer som summariskt avrättades i Gaza tillhörde al-Fatah.¹⁷³ Hamas hindrar f.n. utomrättsliga avrättningar av oppositionella.¹⁷⁴

Al-Haq framhåller i juni 2009 att det fortfarande i första hand är personer med al-Fatahtillhörighet som är utsatta för intresse och åtgärder från Hamas i Gaza, dock inte nödvändigtvis personer i tidigare hög ställning inom PA:s säkerhetstjänster. Den vanligaste anklagelsen som riktas mot dem som förs bort är s.k. kollaboratörsverksamhet. I sammanhanget kan det räcka med att stå i kontakt med "fel personer" i Ramallah för att anses vara "i kontakt med fienden". Husarrester och tortyr av både al-Fatahanhängare och "vanliga kriminella" förekommer.¹⁷⁵

International Crisis Group understryker att Hamas inte förföljer al-Fatahmedlemmar i allmänhet; siktet är bättre inställt även om det för en utomstående kan vara svårt att säga exakt var gränserna går för Hamas intresse. Det kan te sig godtyckligt, men i grunden handlar det om hur hotade Hamas känner sig av en individ och hur hotad regimen är vid tidpunkten. I samband med Operation Cast Lead var Hamas hotade och reagerade följaktligen mer hotfullt. Klanstrukturen påverkar också. Lojaliteten gentemot den egna klanen är central, likaledes effekten av när medlemmar i en klan utmanar ordningen. Fallet Hellis (familjen/klanen) är ett exempel (2008) när en hel klan utmanade och blev måltavla för Hamas, som då gick

¹⁷⁰ Reuters/Haaretz (091110).

¹⁷¹ Migrationsverket, Landinformationsenheten (080428), PCHR (090604) m.fl.

¹⁷² Amnesty (090210), BBC News (090401), HRW (090420), Landinfo (090327 och 090818), PCHR (090203), Reuters (090129) och UN Human Rights Council (090915).

¹⁷³ Al-Mezan (090604).

¹⁷⁴ Al-Mezan (Op.Cit.), al-Haq (090603) m.fl.

¹⁷⁵ Al-Haq (Op. Cit.), PCHR (090604).

in med militär kraft mot klanens kvarter i Gaza. Bakgrunden var i det fallet visserligen både omfattande kriminell verksamhet, beskjutning mot Hamas och att klanen i fråga hade sin lojalitet med al-Fatah. Gazas samhälle bygger i grunden på ett antal mycket stora och inflytelserika klaner mot vilka Hamas måste visa styrka. F.n. har Hamas kontroll över klanerna i Gaza.¹⁷⁶

Även mindre allvarliga men inskränkande åtgärder gentemot oppositionella vidtas dagligen. Många människor i Gaza förlorar sina arbeten, får sina forskningsmedel och tillgångar frusna etc. pga. att de kan kopplas till al-Fatah.¹⁷⁷ Bland de åtgärder Hamas' *Internal Security Forces* [/Service] (ISF) vidtagit gentemot al-Fatahrörelsens medlemmar i Gaza ingår inkallelseordrar, förhör och rörelserestriktioner med syfte att hindra rörelsens aktiviteter. Den 19 maj stoppades dr Jaber Ibrahim al-Da'our, vice president för al-Azharuniversitetet i Gaza, och dr Yousef 'Atallah Abu Safiyah, f.d. minister (bägge al-Fatah) av Hamaspolis i Beit Hanoun, nära Erez gränsövergång, norra Gaza. De två var på väg till Ramallah, men fick sina ID-kort, pass och mobiler konfiskerade och beordrades att återvända till Gaza city och att rapportera tillbaka till ISF. I en annan incident dagen innan i samma område kvarhölls Ahmed Abdul Fattah Nasser och Abu Ali Mas'oud, bägge medlemmar i al-Fatahs valberedning, av Hamas.¹⁷⁸ I en ytterligare incident av samma karaktär samma dag men i närhet till Rafah gränsövergång till Egypten hindrades Ramadan Azzazi Baraka, f.d. officer i PA:s Preventive Security Service, numera föreläsare vid al-Aqsauniversitetet i Gaza, från att resa ut via Egypten. Innan han vidarebefordrades till ISF hann han informera om att det var sjunde gången.¹⁷⁹

F.n. kan inte heller andra motståndsgupper som Islamiska Jihad eller PFLP utöva föreningsfrihet mm i Gaza. Självcensuren hos dessa grupper uppges också ha ökat. Relationerna till Hamas är ansträngda. Även diverse NGO:s påverkas i hög grad av tätare inskränkningar i föreningsfriheterna.¹⁸⁰ I samband med en fredlig demonstration arrangerad av PFLP i Gaza i mitten av juni 2009 skingrades demonstranterna genom att Hamaspolis öppnade eld mot folkmassan. Minst tre civila skadades.¹⁸¹

UNRWA framhåller emellertid att politiska utmanare, t.ex. Third Way (se bilaga), oberoende politiker och t.o.m. al-Fatah kan hålla möten i Gaza, beroende på agenda. Temat får dock inte utmana Hamas.¹⁸²

Enligt uppgifter från al-Fatah 10 november 2009, dagen innan högtidlig hållandet av femårsdagen av Arafats död (11/11 2004), arresteras dussintals al-Fatahmedlemmar i Gaza i dagarna i syfte att hindra rörelsen från att återta terräng i Gaza och som markering mot motsvarande aktioner från al-Fatah/PA mot Hamas på Västbanken. Bland de arresterade i Gaza ska enligt uppgift seniora al-Fatahmedlemmar som Mohammed al-Nahal och

¹⁷⁶ ICG (090602).

¹⁷⁷ ICHR (090603).

¹⁷⁸ Enligt al-Mezan (090604) släpptes Nasser efter 12 dagars arrest och övergrepp.

¹⁷⁹ PCHR (090520).

¹⁸⁰ Al-Mezan (090604).

¹⁸¹ PCHR (090615).

¹⁸² UNRWA (090604).

Jamal Abeid ingå. Talesmän för Hamas inrikesministerium dementerar.¹⁸³ Samma dag antrände Hamas' Internal Security Service bl.a. Ramattan News Agency i Gaza för att hindra en presskonferens organiserad av National Action Commission syftande till att offentliggöra att Arafats dödsdag inte tillåts markeras med offentligt arrangemang.¹⁸⁴

Poliser och medlemmar i Fatahlojala säkerhetsstyrkor i Gaza

Den samfälliga bedömningen hos konsulterade primär- och originalkällor är att det generellt inte innebär ett problem i sig att tidigare ha arbetat för PA:s polisstyrkor under den tid al-Fatah kontrollerade Gaza och/eller att fortfarande stå på PA:s polisstyrkors lönelista idag. De som inte bedriver någon organiserad verksamhet mot Hamas eller som annars utmanar den allmänna ordningen har i regel inga problem med Hamas.¹⁸⁵

Det är snarare den enskilde polisens bakgrund, beteende och individuella förhållande till Hamas som är avgörande. I normalfallet innebär det inte heller något påtagligt problem i sig att tidigare ha varit verksam inom PA:s säkerhetstjänster om man inte arbetat med "politisk säkerhet". Anställda vid PA:s säkerhetstjänster som "sitter hemma och sköter sitt, inklusive personer från Preventive Security, förföljs generellt inte av Hamas".¹⁸⁶ Där- emot förekommer det hämnduppgörelser efter gamla oförrätter samt hämndaktioner till följd av vad som händer med Hamasmedlemmar eller andra islamister på Västbanken. När Hamastrogna arresteras på Västban- ken arresteras personer ur en grupp listade individer hos Hamas i Gaza, inte sällan personer som arbetat för just PA:s Preventive Security eller Pre- sidential Guard, samt medlemmar i al-Aqsa martyrernas brigader.¹⁸⁷

Understrykas bör att de flesta som arbetat för Preventive Security, General Intelligence, Military Intelligence, Presidential Guard och andra al- Fatahdominerade säkerhetsstrukturer finns kvar i sina hem i Gaza, erhåller lön från PA i Ramallah och klarar sig i regel problemfritt.¹⁸⁸

Operation Cast Lead, som exempel på när Hamas var allvarligt trängda, skall dock inte förglömmas. Human Rights Watch dokumenterade den 20 april 2009 en mängd övergrepp utförda eller sanktionerade av Hamas un- der och efter operationen. Enligt HRW:s utredning satte Hamas i system, genom åtminstone 49 sådana fall mellan 28 december 2008 och 31 januari 2009, att skjuta Fatahanhängare i benen. Under samma period misshand- lades också minst 73 personer svårt, fick armar och ben brutna. Bland dessa återfinns anställda vid Preventive Security Service, men enligt uppgift även personer som bara hörts kritisera Hamas öppet på gatan.¹⁹⁰

¹⁸³ Reuters/Haaretz (091110).

¹⁸⁴ PCHR (091111).

¹⁸⁵ Bekräftas bl.a. av al-Haq (090603), al-Mezan (Op. Cit.), International Crisis Group (090602), PCHR (090604) och UNRWA (090604).

¹⁸⁶ PCHR (090604), Norges representationskontor (090602), m.fl.

¹⁸⁷ ICG (Op.Cit.).

¹⁸⁸ Migrationsverket, Landinformationsenheten (080428), bekräftas samfällt juni –09 av al- Haq, ICG, PCHR, UNRWA m.fl. (Op. Cit.).

¹⁹⁰ HRW (090420). Se även bl.a. Amnesty (090210), BBC News Middle East (090401), Landinfo (090327 och 090818), PCHR (090203), Reuters (090129).

2.2.4.3 "Israelkollaboratörer"

Palestinier som samarbetar med ockupationsmaktens underrättelsetjänster, arketyper för s.k. kollaboratörer, kan råka mycket illa ut om deras verksamhet blir känd. Israel har kännedom om detta, varför också vissa av dem som bedrivit särskilt kontroversiell/betydelsefull sådan verksamhet, t.ex. aktivt deltagit i planering och/eller genomförande av israeliska säkerhetsoperationer, kan erhålla skydd i Israel. Med hänsyn till informationens känsliga natur finns det emellertid knapphändiga uppgifter i den delen.¹⁹¹

Dr Hillel Cohen, verksam vid Hebrew University of Jerusalem och Ron Dudai, vid SOAS, London, ger följande bakgrund. Informatörer, individer som inte tillhör militära enheter, polis- eller säkerhetstjänster men förser dem med information ("human intelligence"), är en basal och central del i bekämpning av motstånd och/eller terrorism. I det israelisk-palestinska fallet har användningen av informatörer länge varit en av Israels huvudstrategier för underrättelseaktivitet i de palestinska områdena – i synnerhet inom s.k. "våldsrelaterade miljöer". Definitionen av en sådan miljö inkluderar även militanta gruppers politiska avdelningar, välgörenhetsinrättningar, finansieringssystem samt samfund och samhällen som ger sitt stöd. Informatörer kan vara såväl "engångshändelse-" som "serieinformatörer", både "insiders" och "outsiders". Det finns ett brett spektrum; följande subkategorier föreslås.

- "Den arketypiska 'insidern': Person verksam inom en politisk-/terrorgrupp som frestats eller pressats att lämna information om kollegor.
- "Den arketypiska 'outsidern': Person som i första hand är allmänt observant och lämnar information frivilligt.
- "Outsiders som blivit insiders": Personer utan band till politiska-/terrororganisationer som rekryteras av en underrättelseorganisation och sedan skickas att gå med i aktuell grupp och lämna information om den.
- "Inside-outsiders": Personer som rekryterats för att vara "ögon och öron" i allmänhet åt säkerhetstjänsterna i lokalsamhället de lever i, och som förväntas lämna information om allt som väcker misstänksamhet om koppling till terrorism eller förbjuden politisk aktivitet. Dessa personer är "outsiders" i förhållande till den politiska gruppen i fråga, men "insiders" i lokalsamhället.¹⁹²

Många palestinier har sökt skydd av/i Israel sedan 1947, hundratals under åren 1988-90 och efter år 2001 och framåt. Om det bedöms finnas skälig grund kan överflytt, uppehållstillstånd och, efter viss tid, medborgarskap erhållas. I sådana fall handlar det inte bara om att skydda individen utan minst lika mycket om att "skydda informationen". Många av dem som har erbjudits att flytta från Västbanken till Israel har gjort det, vissa har inte velat. I praktiken hamnar dessa människor i samhällets utkant var de än befinner sig. I praktiken är en rimligare lösning att söka sig till ett helt annat land.

Personer i "gråzonen" kan vända sig till israeliska myndigheter och få sitt ärende vidarebefordrat till "kommittén för hotade personer". Om godkänd där beslutar det israeliska inrikesministeriet om uppehållstillstånd. Men, det ska röra sig om en person som gjort betydande insatser för staten Is-

¹⁹¹ al-Haq (090603), israelisk akademiker/fredforskare (090603), Landinfo (090818)m.fl.

¹⁹² Cohen, Hillel & Dudai, Ron (2005).

rael/varit användbar för israeliska säkerhetstjänster. Vid sådant fall erhåller alltid kärnfamiljen också uppehållstillstånd i Israel om inget tungt vägande skäl skulle tala emot att så sker.

Det är i rekryteringsskedet inte alltid avgörande vem personen i fråga är, vilken kompetens och övriga kvaliteter denne besitter etc. Det är många av dem som de facto rekryterats av Israel för informationssamarbete som för ett ovanligt öga förefaller vara tämligen oanvändbara (jfr. t.ex. ”den arkety-piska ’outsidern’” eller ”inside-outsiders” ovan). ”Fula fiskar”, som t.ex. narkotikahandlare och andra kriminella element med breda nätverk och vana att hantera känslig intel kan vara användbara för Israel. Personer som arbetar för personer som i sin tur samarbetar mer direkt med Israel riskerar att anklagas men kan ändå få svårt att motivera varför de ska få skydd i Israel eller annat land. Personer som på lösa grunder anklagas för samarbete med Israel saknar möjlighet att erhålla skydd i Israel.¹⁹³

Till de ytterligare kategorier¹⁹⁴ av människor som anklagas för att vara kollaboratörer hör palestinier som säljer eller mäklar försäljning av land och fastigheter till israeler. Nämnade kategorier riskerar allvarliga repressalier från allmänhetens sida och straff från palestinska myndigheters sida.¹⁹⁵ Till skillnad från islamister som frihetsberövas på politiska grunder, ställs kollaboratörer vanligen inför rätta och döms inte sällan till döden.¹⁹⁶ Den 28 april 2009 dömde t.ex. Special Palestinian Military Court, Hebron en palestinsk man från distriktet till döden för landsförräderi, p.g.a. överföring av palestinsk markegendom till israeler, enligt art. 131/1 i 1979 års PLO Revolutionary Penal Code mm. Domen kan i detta fall inte överklagas (artikel 247/b RPC), men måste ratificeras av president Abbas, tillika ÖB.¹⁹⁷ I ännu ett fall vid Permanent Military Court, Gaza 7 oktober 2009 dömdes en person till döden p.g.a. anklagelse om samröre med ”fiendliga parter”,¹⁹⁸ och den 3 november dömdes ytterligare en man i Gaza till döden för bl.a. ”samarbete med fienden”, enligt militärlagstiftning [”Code of Revolution”] införd av det Hamasdominerade parlamentet i Gaza 2008.¹⁹⁹

Den palestinska myndigheten sanktionerar inte att människor tar lagen i egna händer men har i praktiken mycket svårt, och har brustit i att beivra brott mot/skydda dem som anklagats för att vara Israelkollaboratörer.²⁰⁰ Detta har bl.a. visat sig i ett antal fall under den senaste intifadan, i synnerhet i samband med 2002 års israeliska offensiv på Västbanken då många av de kollaboratörer som tidigare fängslats av den palestinska myndighetens säkerhetsstyrkor kom ut ur förstörda PA-fängelser och därefter lynchades av människor som ansåg att de inte fått det straff de förtjänade.

¹⁹³ Israelisk akademiker/fredsforskare (090603) – Jerusalem och Landinfo (090818).

¹⁹⁴ Strikt sett, ett flertal kategorier – se vidare Landinfo (090327) st. 2 avseende *mäklare av palestinsk egendom, informanter, infiltratörer, mellanhänder, väpnade kollaboratörer, ekonomiska och politiska kollaboratörer* mm, och uppdatering i Landinfo (090818).

¹⁹⁵ Al-Haq (090603), Landinfo (090327), Migrationsverket, Landinformationsenheten (080428).

¹⁹⁶ Al-Haq (090603).

¹⁹⁷ PCHR (090429). Se avsnitt 2.2.2.4 ovan.

¹⁹⁸ PCHR (091008). Se avsnitt 2.2.2.4 ovan.

¹⁹⁹ Ma'an News Agency / BBC Monitoring Online (091103).

²⁰⁰ Bl.a. UD (080327).

Det förefaller idag inte vara ett särskilt frekvent förekommande fenomen vare sig på Västbanken eller i Gaza att människor som anklagas för samarbete med fienden blir dödade genom lynchning eller liknande. Godtycklig behandling av misstänkta förekommer inte i lika stor utsträckning längre²⁰¹ (undantaget Operation Cast Lead i Gaza). Den som anklagats uppges också emellanåt kunna komma undan med avbön. Kollaboratörers familjemedlemmar utsätts enligt uppgift normalt inte för kollektiv bestraffning eller hot från det palestinska samfundet. Vidare sägs folk i allmänhet känna till att de flesta av dem som anklagats för samarbete inte har varit samarbetsmän/-kvinnor/-barn av ideologisk övertygelse utan snarare offer för ockupationsmaktens utpressningsmetoder.²⁰² Det kan röra sig om studenter eller andra ungdomar som drabbats av israelisk utpressning och därmed inte fullt kunnat råda över att de blivit indragna.²⁰³

En av de anklagelser som har riktats mot vissa av Preventive Security Services medlemmar är att de tidigare ägnat sig åt att jaga oppositionella islamister i nära samarbete med Israel. Ett antal kända sådana fall har aktualiserats i Gaza efter Hamas maktövertagande.²⁰⁴ De uppmärksammade fallen har dock varit få generellt i de palestinska områdena de senaste åren,²⁰⁵ - åtminstone fram till årsskiftets israeliska Operation Cast Lead.

Enligt HRW:s utredning refererad till ovan, dödades 18 personer i summariska avrättningar genomförda av Hamas säkerhetsstyrkor eller maskerade män som tros tillhöra Hamas under Gazakrisen, medan ytterligare 14 personer avrättats på samma sätt efter stridernas upphörande. Majoriteten av offren var individer anklagade för samarbete med Israel. Några av dem hade lyckats fly från al-Sarajafängelset, Gaza City, som bombats sönder av israeliskt flyg under offensivens första dagar. Utöver de 32 dödade noterade ovan, sköts ytterligare en misstänkt kollaboratör till döds av sina egna släktingar i syfte att "återupprätta familjens heder" medan Hamaspolisen underlät att agera till hans skydd.²⁰⁶ Enligt uppgift från al-Haq i juni 2009 har dock ingen dödat/utsatts för summarisk avrättning av politiska skäl i Gaza sedan februari 2009. I fall där tyngre misstankar om samarbete med Israel och/eller bevis om "Hamasblod på händerna" finns ställs vederbörande f.n. inför s.k. militärdomstol i Gaza.²⁰⁷

2.2.4.4 Politiskt aktiva mot PA/al-Fatah och Israel på Västbanken

Det är i första hand Hamasaktivister som riskerar frihetsberövanden av PA:s säkerhetstjänster på Västbanken. Bl.a. International Crisis Group framhåller dock att kampanjen som förs på Västbanken sedan Hamas tog över kontrollen i Gaza är bred. I princip alla medlemmar i Hamas och andra oppositionella islamistiska och militanta grupper har gått igenom systemet, det görs här ingen skillnad mellan "hög och låg" enligt ICG. De som arrester-

²⁰¹ ICG (090602).

²⁰² Physicians for Human Rights – Israel (090504) rapporterar bl.a. hur israelisk säkerhetstjänst vid Erez gränsövergång pressar passerande palestinska patienter till samarbete.

²⁰³ Al-Haq (090603).

²⁰⁴ Migrationsverket, Landinformationsenheten (080428).

²⁰⁵ Landinfo (090327).

²⁰⁶ HRW (090420). Se även Amnesty (090210), BBC News Middle East (090401), Landinfo (090327) och PCHR (090203), samt avsnitt 2.2.2. och 2.2.4.2 ovan.

²⁰⁷ Al-Haq (090603).

ras och släpps arresteras ibland därefter av Israel eller vice versa.²⁰⁸ I denna kategori ingår även ett antal islamistiska ledamöter i det palestinska parlamentet, PLC. De som kan anses ha bidragit aktivt till militant motstånd mot Israel löper även risken att utsättas för s.k. riktade attacker.²⁰⁹

Enligt den israeliska människorättsorganisationen B'Tselem är det vanligaste målet i israelisk militärdomstol ”vaga anklagelser om medlemskap i illegal politisk organisation”. Det är också på den grunden som minst en tredjedel av de som fälls till ansvar döms i och med att de t.ex. kan kopplas till välfärdsorganisationer som i sin tur har koppling till Hamas eller andra islamistiska grupper som utgör hot mot Israel. Majoriteten av ärendena i israelisk militärdomstol slutar med ”plea bargain” – sannolikt delvis pga. bristande engagemang och/eller kompetens hos försvarsadvokater m.fl. Det finns också fall där islamiska ledare, bl.a. PLC-ledamöter, frihetsberövas.²¹⁰

En rad lokala och internationella MR-bevakare har belyst detta tema under våren 2009. Samstämmigt framkommer att kränkningar av mänskliga rättigheter förekommer hos PA:s säkerhetstjänster på Västbanken. Bl.a. Human Rights Watch framhåller att mellan 28 december 2008 och 28 februari 2009 mottogs 31 klagomål rörande tortyr från palestinier av palestinska MR-organisationer. Vidare noterades under perioden ett dödsfall i arrest och två godtyckliga frihetsberövanden av journalister från ett privat TV-bolag som anses vara pro-Hamas.²¹¹ Den 15 juni 2009 rapporteras att tortyr misstänks vara orsaken bakom ett fall där en medlem i Islamic Charity Corporation nyligen avled i General Intelligence Services fängelse i Hebron.²¹² Ytterligare minst ett fall av tortyr som misstänkt dödsorsak rörande en Hamasmedlem avliden i augusti 2009 rapporteras efter att han överförts till sjukhus efter fängslande hos Preventive Security i Hebron.²¹³

Enligt uppgift från utsatta individer, handlar kampanjen om att få Hamas-anhängare att erkänna regimomstörtande verksamhet. Vittnen som släppts utan åtal berättar att de också blivit tillsagda att om de berättar vad som hänt dem, kommer de att arresteras på nytt. Den officiella inställningen från PA:s säkerhetsstyrkors sida är att de inte arresterar människor pga. politisk uppfattning, att tortyr och andra brutala metoder inte sanktioneras av myndigheten samt att den individ/officer som gör sig skyldig till sådana överträdelser kommer att ställas inför rätta och prövas enligt palestinsk lag. Liknande utfästelser har gjorts av Hamas i Gaza, som också menar att arresteringar endast sker vid fråga om kriminalitet eller av säkerhetsskäl. Enligt bl.a. Independent Commission for Human Rights har dock bägge dessa aktörer flera ärenden att svara för 2009.²¹⁴ Bedömningen delas av bl.a. Amnesty, som vidare gör gällande att inga pålitliga åtgärder har vidtagits vare sig på Västbanken eller i Gaza för att motverka den straffrihet för

²⁰⁸ ICG (090602).

²⁰⁹ Migrationsverket, Landinformationsenheten (Op.cit.), även AI, HRW, BBC, PCHR m.fl.

²¹⁰ B'Tselem (090602). Enligt PCHR (090623) har talmannen i PLC, Dr. Aziz al-Dwaik, släppts ur israeliskt fängelse efter tre år frihetsberövad utan rättegång.

²¹¹ HRW (090420).

²¹² PCHR (090615), bekräftas av ICHR (090617).

²¹³ PCHR (090806).

²¹⁴ BBC News Middle East (090401), ICHR (090603).

poliser och övriga myndighetspersoner som använt sig av tortyr eller övervåld mot demonstranter åtnjuter.²¹⁵

Den 12 maj 2009 rapporterades att PA:s säkerhetstjänster genomförde en stor arresteringskampanj över hela Västbanken, i vilken också barn frihetsberövades. Många av de arresterade uppges ha varit militanta medlemmar i Hamas och Islamiska Jihad, men där ska även ingå en hel del oklara fall med imamer, universitetslektorer, studenter och journalister.²¹⁶ Enligt al-Haq satt c:a 500 islamister med kopplingar till Hamas frihetsberövade på Västbanken i början av juni 2009. Det hävdas att dessa individer är militanta alternativt grovt kriminella, men nära nog ingen av dem ställs inför rätta. Majoriteten av ärendena administreras passivt av militärdomstolar vilket innebär att de inte kommer att aktualiseras hos High Court of Justice.²¹⁷ Mer eller mindre inhuman behandling ser ut att ha varit en trend i nämnda fall. Det är t.ex. inte ovanligt att arresterade lämnas fjättrade på ett golv i flera dagar och hindras från sömn.²¹⁸ Enligt Amnesty begagnar sig GIS och PSS av metoderna slag och suspension samt att tvinga frihetsberövade att sitta eller stå i plågsamma ställningar i långa perioder, bl.a. i syfte att tvinga fram medgivande om engagemang för Hamas' militära gren.²¹⁹

2.2.4.5 Personer som anses bryta mot sociala normer

Kvinnor/flickor och hedersrelaterat våld

Det palestinska samhället är i många avseenden fortfarande patriarkaliskt. Detta tar sig bl.a. uttryck i en diskriminerande familje- och strafflagstiftning, inte minst i fråga om våld mot kvinnor i familj och så kallade hedersmord, som ofta betraktas som interna familjeangelägenheter. Män som begår brott mot kvinnor, inklusive hedersrelaterade mord, erhåller inte sällan strafflindring med hänvisning till att brottet begicks i ett tillstånd av plötsligt vredesmod,²²⁰ ett s.k. *crime passionelle*.

Det råder även samstämmighet bland de bedömare verket konsulterat på plats om att en tendens till social tillbakagång kan skönjas i det palestinska samhället sedan ett antal år tillbaka. Enligt al-Mezan märks både ytliga och mer allvarliga förändringar bl.a. i Gaza, där Hamas nu inför en rad en rad bestämmelser ("orders and regulations"). Som en social insats från Hamas utgår idag, på gott och ont, bidrag till den man som tar sig ytterligare en eller flera hustrur, som blivit änkor under "Gazakriget". Slöjkrav införs i skolorna i Gaza. Bland de mer allvarliga tecknen ingår ändringar av strafflagen gjorda av Hamas. Tidigare fanns inget lagstöd för att åtala en person som haft en utomäktenskaplig relation. Nu kriminaliseras gärningen men – obs – bara för kvinnan.²²¹ Traditionaliseringen drabbar så kanske främst kvinnor som anklagas för att bryta mot sociala normer.

²¹⁵ Amnesty International (2009).

²¹⁶ PCHR (090512).

²¹⁷ Al-Haq (090603).

²¹⁸ Al-Haq (Op. Cit.) och ICHR (090603).

²¹⁹ Amnesty (2009).

²²⁰ UD (080327).

²²¹ Al-Mezan (090604). Av artikel i Haaretz (090824) framgår att Hamas nu beslutat att flickor i Gaza fr.o.m. skolstart HT-09 måste bära huvudduk och fullängdsklänning i skolan. Fr.o.m. nu tillåts inte heller manliga lärare undervisa flickklasser eller kvinnliga lärare undervisa pojkklasser i Gaza.

Mycket av rättsskipningen sker genom medling i klanbaserade institut – allt från äganderättsfrågor och familjerättsliga frågor till brottsmål. Lokalsamfundets äldste nyttjas frekvent. Ofta fungerar det men de som inte har familj eller klan bakom sig riskerar särskild rättslöshet. I allra första hand gäller detta kvinnor som genom sitt agerande hamnat utanför det kollektivistiska skyddet.²²²

Det hedersrelaterade våldet tenderar att öka. PCHR:s Women Protection Unit framhåller att den allmänt kaotiska situationen innan Hamas tog över kontrollen i Gaza, missbruket av skjutvapen mm, sannolikt ökade antalet hedersmord. Den fortsatta isoleringen av Gaza har inte förbättrat situationen.²²³

Hedersmord förekommer dock i hela det palestinska samhället, både i Gaza och på Västbanken, bland såväl kristna som muslimer, men de kan inte anses vara accepterade av myndigheter även om straff lindring för förövare och underlåtenhet att agera förekommer. Inte heller Hamas kan sägas sanktionera den typen av brott även om de under nuvarande ordning i Gaza i första hand behandlar dessa ärenden som privata familjeangelägenheter.²²⁴ Bl.a. Norges representationskontor till den palestinska myndigheten bedömer att det råder underrapportering om våld i familj och orsaken till att kvinnor avlider.²²⁵

Av en undersökning rörande könsrelaterat våld och hedersmord gjord av den palestinska dagstidningen *al-Quds* 2006, återgiven av Rädda Barnen, framgår att polisrapporter över åren 2000 till 2005 visar att 46 kvinnor/flickor utsatts för hedersmord på de palestinska områdena. 12 av dessa dödades bara under år 2005. Rapporter från kvinnorättsorganisationer talar dock för ett högre antal, med 10 fall i Gaza och 17 fall på Västbanken under år 2005. 2006 dödades totalt 29 flickor i hedersmord på de palestinska områdena, varav 11 i Gaza och 19 på Västbanken. Detta till trots saknades polisrapporter eller rapporter från Ministry for Women Affairs. om hedersmord under år 2006. Ytterligare fall på Västbanken ska enligt uppgift finnas under åren 2005-2006. Modus operandi kan variera från förgiftning, knivattacker, dödsskjutningar till att kasta ut offren från hög höjd. I polisrapporter anges i många fall andra dödsorsaker än de korrekta eller så är rapporterna så vaga och oprecisa att det blir svårt att säga huruvida ett hedersmord har ägt rum eller inte. Inhämtning av information på temat görs normalt bäst genom att följa publiceringar i lokalpress och genom direktkontakter med nyckelinformatörer i lokala samfund.²²⁶

I rapport från PCHR, Gaza, 13 april 2009 framkommer att en 28-årig kvinna från al-Nussairat flyktingläger i centrala Gazaremsan stryptes till döds av sin 21-åriga lillebror för att "bibehålla familjens heder", medan tre ytterligare personer, varav ett barn, sköts ihjäl av samma skäl i al-Shoja'eya, Gaza City veckan innan. PCHR uttrycker oro över de sedvanligt

---

²²² Sveriges generalkonsulat i Jerusalem (090601).

²²³ PCHR (090604).

²²⁴ Migrationsverket, Landinformationsenheten (080428), PCHR (090604).

²²⁵ Norges representationskontor (090602).

²²⁶ Rädda Barnen (071231).

mycket lindriga påföljderna för dessa brott. Det är enligt uppgift sällsynt med straff på över 24 månader i fängelse.²²⁸ Den 11 juni 2009 rapporteras om ytterligare ett fall där en kvinna från Deir al-Balah flyktingläger i centrala Gaza dödas för att ”upprätthålla familjeheder”. Enligt PCHR:s dokumentation i juni 2009 hade 8 personer, varav fem kvinnor, två män och ett barn dödats av hedersrelaterade skäl under 2009. Ett av dessa brott begicks i Qalkilya på Västbanken, övriga i Gaza.²²⁹ Bl.a. rapportering från the Independent Commission for Human Rights (ICHR) visar på fortsatt förekomst. 30 september 2009 ströps en 16-årig flicka från Beit Oula, Hebron, Västbanken till döds av sin egen mor med hänvisning till s.k. familjeheder.²³⁰

Norges representationskontor konstaterar vidare att kvinnor som anklagas för samröre med ockupationsmakten generellt är än mer hotade än män i sammanhanget i och med att kvinnorna samtidigt riskerar att anklagas för brott mot hederskodex. Med det kommer social utstötning, vilket i sin tur innebär att familjeskyddet försvinner, tillgångar fryses, osv. – i lindrigare fall. Dödshot är mycket realistiskt i sammanhanget.²³¹

Enligt tidigare uppgifter till verket finns det i praktiken inget effektivt skydd att påräkna från rättsvårdande myndigheter i något av de palestinska områdena idag.²³² Bilden är dock inte entydig. I praktiken finns ett visst mått av skydd att tillgå.

Medarbetare vid Kvinna till kvinna (KTK), Jerusalem framhåller visserligen att utsatta kvinnor generellt inte vet vart de ska vända sig. Samtidigt understryks dels att hedersmord är den mest extrema, varianten av olika former av kvinnoförtryck, dels att flertalet fall, t.ex. vid fråga om en utom-äktenskaplig relation, sannolikt löser sig genom medling – om fallet inte blir alltför känt i omgivningen. Manöverutrymmet är stort. Religiösa ledare, klanledare, kyrkan och politiska partier hjälper till i medlingar. Vidare finns ”hotline” och skyddat boende för kvinnor genom en rad organisationer, bl.a. de palestinska kvinnoorganisationerna WCLAC och SAWA. Kvinnoorganisationer arbetar inte heller isolerat, de samarbetar med andra former av NGO:s och med palestinska myndigheter. Ett skyddat boende för kvinnor i Betlehem drivs i samarbete mellan PA Ministry of Social Affairs och WCLAC. Det finns även ett boende i Jeriko och ett i Nablus, men inget i Gaza. Ingen har hittills råkat illa ut i boendena. Det i Jeriko ligger lämpligt placerat inom ett polisområde dit det krävs särskilt tillstånd att resa in. WCLAC arbetar också sedan länge med kompetensutveckling hos polisen, och uppskattar nu att c:a 30% av polisen på Västbanken besitter kompetens att hantera ärenden rörande våld mot kvinnor inom familjen.²³³ Enligt Norges representationskontor är det i särklass bästa skyddet för kvinnor som riskerar hedersrelaterat våld den katolska kyrkans verksamhet. Kyr-

---

²²⁸ PCHR (090413).

²²⁹ PCHR (090611).

²³⁰ ICHR (0910).

²³¹ Norges representationskontor (090602).

²³² Migrationsverket, Landinformationsenheten (080428).

²³³ Kvinna till Kvinna (090605). Bl.a. i PASSIA (2009), s. 165-169, finns även uppgifter om en lång rad ytterligare kvinnoorganisationer på de palestinska områdena.

kan driver hem i Betlehem där bl.a. gravida kvinnor kan hålla sig undan, föda barn i säkerhet och där barn födda utom äktenskap omhändertas.²³⁴

Enligt KTK "uppvaktas" även polischefen i Gaza av WCLAC – dock hittills med mindre framgång. I Gaza finns ett nätverk av ett antal privata hem som ställer upp och skyddar kvinnor tillfälligt. I slutändan återstår dock i huvudsak att försöka förhandla med familjen.²³⁵

Palestinian Centre for Human Rights, som bl.a. arbetar för att höja kompetensen inom justitiesektorn och hos utsatta kvinnor i Gaza (delvis i samarbete med KTK), pekar också på att det inte finns några officiella skyddade boenden eller liknande för kvinnor i Gaza. Andra former av lösningar, t.ex. medling vid fråga om utomäktenskapliga barn, kan dock komma till stånd – varje enskilt fall har sin egen modell. Gaza Community Programme och PCHR är emellertid enligt uppgift f.n. de enda som arbetar målmedvetet mot våld mot kvinnor i familj i Gaza. Det finns ingen inom polisen som har särskild kompetens eller särskilt ansvar för hantering av våld mot kvinnor i Gaza. Både innan och efter Hamas maktövertagande har den typen av ärenden främst hanterats av familjerna själva och religiösa auktoriteter. En del ärenden skickas också över från polisen till MR-organisationer. På den familjerättsliga sidan gäller Sharia. Traditioner på området motverkar att skyddsmekanismer som "shelters" byggs upp i Gaza, de är inte socialt accepterade. PCHR fokuserar f.n. på att föra konstruktiv dialog i stället för "blåslampa" i förhållande till domstolarna.²³⁶

Ogifta kvinnor utan välfungerande nätverk i form av nära manliga anhöriga/släktingar kan också anses vara en utsatt kategori i sig. I likhet med många andra länder i Mellanöstern, förefaller det finnas en begränsad acceptans i dagens palestinska samhälle för att en ung ogift kvinna skulle leva ensam. Bristen på acceptans från samhället kan medföra risk för tvångsäktenskap alternativt social utstötning eller övergrepp.²³⁷

Att skilja sig är också mycket kontroversiellt. Priset är social utstötning. Det är mycket vanligt att en fränskild kvinna flyttar tillbaka till föräldrahemmet eller till en bror. Försörjningsmöjligheterna, beroendeställning/relativt oberoende mm påverkar dock om det skulle kunna finnas ett litet utrymme för en fränskild kvinna att leva ensam.²³⁸

Diskriminering pga. sexuell läggning

Diskriminering på grund av sexuell läggning åberopas sällan av personer med hemvist i de palestinska områdena som ansöker om asyl hos Migrationsverket. Det råder också brist på ingående rapportering på temat homo- bi- och transpersoners (HBT-/LGBT-personers) rättigheter. Med det sagt, följande. Av studie utförd av Daniel Ottosson på uppdrag av International Lesbian and Gay Association (ILGA) framgår ingen information avseende Västbanken. Avseende Gaza framgår att samkönad sexuell aktivitet mellan

²³⁴ Norges representationskontor (090602).

²³⁵ Kvinna till Kvinna (Op.cit.).

²³⁶ PCHR (090604).

²³⁷ Sveriges generalkonsulat i Jerusalem (090605) och Migrationsverket, Landinformati-
onsenheten (080428).

²³⁸ Kvinna till Kvinna (090605) och Sveriges generalkonsulat i Jerusalem (090605).

samtyckande myndiga personer är förbjudet mellan män men inte mellan kvinnor, enligt *Criminal Code Ordinance of 1936*.²⁴⁰ Även UD pekar på att homosexualitet är ett lagbrott i Gaza (1936 års strafflag) men inte på Västbanken. Utkastet till strafflag (*Draft Penal Code*) betraktar homosexualitet som ett brott. Det finns, enligt UD (våren 2008), inga kända fall där homosexuella har åtalats. Homo- och bisexualitet utgör dock ett socialt tabu och homosexuella är socialt marginaliserade på de palestinska områdena.²⁴¹ Av källor konsulterade av brittiska Home Office framgår vidare att det förekommer att palestinska homosexuella dödas av sina egna familjer medan vissa söker skydd i Israel efter dödshot. Det finns också uppgifter om att anställda hos PA:s säkerhetsstyrkor trakasserat/arresterat personer pga. sexuell läggning. Utöver ovanstående framkommer i huvudsak att det saknas lagstiftning mot diskriminering av HBT-personer, att både sekulära och religiöst orienterade palestinska politiska organisationer tenderar att undvika problematiken. Erkännande i form av legalisering av samkönade äktenskap med mera synes avlägset.²⁴²

Hedersrelaterat våld mot män

Inledningsvis kan noteras att åtminstone en man sköts till döds av sina egna släktingar i Gaza med motiveringen att "återupprätta familjens heder", efter att han anklagats för att vara Israelkollaboratör i samband med Operation Cast Lead.²⁴³ PCHR noterar vidare den 11 juni 2009 att två män och ett barn dödades av hedersrelaterade skäl i Gaza under 2009.²⁴⁴ Begreppet "hedersmord" kan alltså ha en, beroende på sammanhang, varierande innebörd.

Ovannämnda fall rörande personer som enligt uppgift dödades av egna familjemedlemmar pga. sexuell läggning torde också kunna falla inom ramen, med begreppet "heder" tolkat i en vidare bemärkelse där även andra aspekter än den traditionella "familjehedern", i första hand kopplad till flickors/kvinnors oskuld/sexualitet,²⁴⁵ kommer in i bilden. Bristen på information om hedersrelaterat våld riktat mot män [i regionen] gör det emellertid svårt att avgöra i vilken utsträckning det förekommer.²⁴⁶

2.2.4.6 Minoriteter

I jämförelse med grannländerna är befolkningssammansättningen på de palestinska områdena förhållandevis homogen, med en övervägande majoritet (ca 98%), mellan 3,7 och drygt 3,8 miljoner palestinska sunnimusli-

²⁴⁰ Sektion 152. Unnatural offences: "(2) Anyone who (a) commits sexual intercourse with another person against the order of nature, or (b) commits sexual intercourse with an animal, or (c) permits or allows the above mentioned acts is considered to have committed a felony punishable by imprisonment for a term of ten years" (ILGA, maj 2009, s. 20).

²⁴¹ UD (080327).

²⁴² Home Office, U.K. Border Agency (090806).

²⁴³ HRW (090420).

²⁴⁴ PCHR (090611).

²⁴⁵ Migrationsverket (090724). Rapporten avhandlar Libanon, norra Irak och Syrien, och berör endast i korthet HBT-personers situation.

²⁴⁶ UD/Sveriges ambassad i Damaskus (080616). Skrivelsen avhandlar temat endast med avseende på Syrien och Libanon. Vissa slutsatser torde emellertid kunna dras därav även med avseende på palestinska områdena, enligt verkets bedömning.

mer, mellan 40 000 och 200 000 palestinska kristna (uppskattas till sammanlagt 122 500 av U.S. Department of State, 091026) och en lite grupp på c:a 400-500 samariter. I tillägg finns där mellan 300 000 och 500 000 judar/israeliska medborgare²⁴⁷ och c:a 50 000 beduiner, varav en del (arabiska sunnimuslimer) med israeliskt medborgarskap, men som ofta rör sig utan närmare hänsyn till gränser. De huvudsakliga språken som talas är arabiska och hebreiska och de centrala religionerna är "Bokens", dvs. judendom, kristendom och Islam.

Grundförutsättningar

U.S. Department of State konstaterar att *the Palestinian Basic Law* (temporär konstitution) slår fast att Islam är officiell religion och att *Sharia* är den främsta rättskällan. Den garanterar samtidigt religionsfrihet, frihet att hålla gudstjänster och utföra religiösa riter såvida de inte strider mot allmän ordning och moral. Vidare förbjuder den diskriminering pga. religion och stipulerar att alla invånare är lika inför lagen samt att alla grundläggande mänskliga fri- och rättigheter ska skyddas.

Vidare bidrar PA-policies till en generellt fri religionsutövning även om problem kvarstår. PA har idag ingen möjlighet att påverka att religionsfriheten respekteras eller att behandla ärenden om trakasserier av religiösa grupper i Gaza.

Sociala spänningar förekommer i området, bl.a. mellan judisk och icke-judisk befolkning, men överlag har kristna och muslimer goda relationer.²⁴⁸ Sammantaget talar lite för att det idag förekommer förföljelse bland palestinier pga. religionstillhörighet i sig, vare sig på Västbanken eller i Gaza:²⁴⁹

Kristna

Flertalet kristna palestinier i områdena lever i närhet till Jerusalem, Betlehem och andra "heliga platser" på Västbanken. Endast c:a 2000-3000 kristna palestinier är bosatta i Gaza.²⁵⁰

²⁴⁷ MRGI (0807), MRGI (090716) och U.S. Department of State (091026). Siffrorna över antalet kristna varierar, j.fr. källor ovan och nedan. Siffrorna över antalet judar/israeler på Västbanken varierar också i olika källor, dels beroende på hur begreppen "ockuperad mark" (inte minst i och kring Jerusalem), "bosättning", "illegal utpost", "bosättare" och "bofast" definieras i sig, dels beroende på när beräkningar genomförs i och med att rörligheten mellan vissa bosättningar, staten Israel och utlandet (främst USA) är relativt stor bland vissa av de judiska invånarna på västbanken. För närmare detaljer i denna del rekommenderas OCHA:s rapportering på temat.

²⁴⁸ U.S. Department of State (091026).

²⁴⁹ Konstateras dels utifrån i U.S. Department of State (Op.cit) närmare utvecklad analys, dels efter möten med bl.a. the Evangelic Lutheran Church in Jordan and the Holy Land, World Council of Churches, Internationella Rödakorskommittén mars 2008 och Holy Family Church Gaza juni 2009.

²⁵⁰ Migrationsverket, Landinformationsenheten (080428) – osäker siffra, uppskattas till 3000 av Holy Family Church – Gaza (090604) och till mellan 1500 och 2500 av U.S. Department of State (091026).

Alla orientaliska kristna samfund och en stor andel av de västerländska finns representerade i de palestinska områdena. Majoriteten av de kristna palestinerna är grekisk-ortodoxa; övriga tillhör i praktiken romersk-katolska, grekisk-katolska, syrisk-ortodoxa, armenisk-ortodoxa, koptiska, maronitiska, etiopisk-ortodoxa och protestantiska samfund. Ett begränsat antal personer bosatta i områdena tillhör flera olika evangeliska samfund (se nedan) och Jehovas Vittnen, på Västbanken.²⁵¹

Bl.a. i samband med påvens besök i Israel och de palestinska områdena i maj 2009 belystes de kristnas situation i media. Det påtalas att utvandringen ökar pga. ekonomiska problem, konflikt och ockupation samt svårigheten att leva som minoritet i minoriteten i en miljö med tilltagande islamism. Aktuella uppskattningar säger att det nu endast finns mellan 40 000 och 90 000 kristna palestinier kvar i de palestinska områdena, vilket visserligen också har att göra med låga födelsetal.²⁵²

Enligt Minority Rights Group International (MRGI) och företrädare för det palestinska kristna samfundet, identifierar de kristna palestinerna sig starkt med den övriga palestinska befolkningen och tenderar att motsätta sig den israeliska ockupationen i lika hög grad som andra. De vill mot den bakgrunden generellt ogärna betraktas som en distinkt minoritet, och anser sig i allmänhet fritt kunna utöva sin religion. Spänningar som på andra håll kan finnas mellan kristna minoriteter och vissa muslimska överskuggas här över tid av den israelisk-palestinska konflikten.^{253 254}

De kristna palestinerna har varit representerade i PA:s regeringar. Barnen erhåller separat religionsundervisning i skolorna och familjerättsliga ärenden rörande kristna avgörs generellt av kyrkan/i särskilda ecklesiastiska domstolar. Diskrimineringsproblem och vissa trakasserier har emellertid förekommit främst åren efter den andra intifadans utbrott år 2000. Det har t.ex. förekommit att markägare i Betlehem har utsatts för trakasserier av företrädare för palestinska myndigheter eller andra som myndigheterna underlåtit att ge effektivt skydd mot. 2004 rapporterade palestinska MR-bevakare att militanta grupper använde kristna palestinska kvarter som bas vid beskjutning av bosättningar och andra israeliska mål i syfte att dra israelisk svarseld mot kristna för att söka uppnå större internationell uppmärksamhet åt den palestinska saken. I samband med Påvens kontroversiella uttalanden om islam i september 2006 brändes också sju kyrkor i de palestinska områdena. I sammanhanget gick emellertid dåvarande PA premiärminister Ismail Haniyeh (Hamas) ut och fördömde kyrkoattackerna.²⁵⁵ Även 2009 har allvarlig skadegörelse förekommit: PCHR uppmärksammade bl.a. den 24 maj att två kristna kyrkogårdar i Jafna norr om Ramallah, där c:a 900 av byns totalt 1600 invånare är kristna, vandaliserats. Palestinsk säkerhetspolis hade enligt uppgift påbörjat en utredning.²⁵⁶

²⁵¹ U.S. Department of State (091026).

²⁵² BBC/Lapidus, Arne (090514) och U.S. Department of State (Op.cit.).

²⁵³ Bl.a. nämnda ELCJHL och World Council of Churches, Holy Family Church – Gaza (090604).

²⁵⁴ MRGI (0807).

²⁵⁵ Ibid. I U.S. Department of State (091026) berörs bl.a. fall av diskriminering och förekomst av trakasserier av kristna, liksom de problem separationsbarriären för med sig, närmare.

²⁵⁶ PCHR (090524).

Parallellt har de kristna grupperna i Betlehemsområdet drabbats tämligen hårt av israeliska myndighetsbeslut om den s.k. separationsbarriärens sträckning på Västbanken, då de på senare år haft svårt att komma till heliga kristna platser i Jerusalem. Vice versa har de kristna som är bosatta i Jerusalem fått svårt att nå Betlehem och Betania på Västbanken, vilket splittrat det redan tidigare utspridda kristna samfundet i områdena.²⁵⁷

Särskilda noteringar angående kristna i Gaza och konvertiter

Inte heller i det Hamasstyrda Gaza anses kristna generellt riskera förföljelse eller andra former av trakasserier på grund av religion i sig, vilket understryks i samtal med föreståndaren för Holy Family Church i Gaza. Enligt kyrkans uppskattning finns det idag c:a 3000 kristna i Gaza, främst katoliker och grekisk-ortodoxa, men även ett mindre antal baptister (ev. även andra frikyrkliga samfund). Kyrkans talesman poängterar att de kristna i Gaza, katoliker som grekisk-ortodoxa, generellt i första hand ser sig som del av Gazas befolkning i allmänhet. Det finns starka band mellan Gazaborna, kristna och muslimer respekterar varandra. Den katolska skolan tar emot 680 elever, varav 100 kristna och övriga muslimer. Det finns även muslimsk anställd personal. Det är enligt kyrkans talesman ingen som stör varandras gudstjänster eller liknande. Såvitt kan bedömas känner de kristna sig generellt skyddade av polisen (Hamas) i samma grad som andra. Skillnaderna gör sig mest gällande vid fråga om familjerättsliga frågor.²⁵⁸

Understrykas bör dock att det på senare år har förekommit ett par dödliga attacker mot kristna i Gaza, sannolikt utförda av extremistiska islamistiska element mot personer som ägnat sig åt sådant som uppfattas vara missionerande verksamhet bland troende muslimer.²⁵⁹ Toleransen gentemot vissa evangeliskt kristna, i synnerhet, gentemot konvertiter från islam till kristendom eller annan religion är avsevärt lägre än toleransen gentemot kristna i allmänhet. Försiktighet bör därmed iakttas med de kategorier.²⁶⁰

Holy Family Church i Gaza kan inte uttala sig närmare om Baptiströrelsen i och med att baptisterna inte har rötter i Gaza och kontakten är begränsad. Generellt kan sägas att det är svårt att konvertera från islam till kristendom i Gaza, det saknas acceptans. Holy Family Church redovisar dock ingen kännedom om eller erfarenhet av "egna" konvertiter i Gaza.²⁶¹

Samariter

Samariterna själva anser sig dyrka samma Gud som judarna, men har historiskt legat i dispyt med dem. Samariterna erkänner de fem Moseböcker-

²⁵⁷ MRGI (Op.cit.) och Migrationsverket, Landinformationsenheten (080428).

²⁵⁸ Holy Family Church – Gaza (090604).

²⁵⁹ Enligt PCHR Gaza (090604) finns idag ingen anledning att oroa sig för Baptisterna i Gaza. Det finns en familj som traumatiserats efter att fadern, som distribuerade/sålde kristen litteratur mm i Gaza, dödades 2007, men de lämnas enligt uppgift nu i fred. Hamas tolererar inte att någon tar lagen i egna händer. Bedömningen delas bl.a. av Norges representationskontor (090602), som menar att det inte finns grund för antagandet att Hamas inte skulle vilja skydda kristna i Gaza mot förföljelse.

²⁶⁰ Migrationsverket, Landinformationsenheten (080428).

²⁶¹ Holy Family Church – Gaza (090604).

na och Josuas bok ur Gamla Testamentet, men förkastar den judiska Talmud och tillmäter inte Jerusalem något religiöst värde i och med att det enligt samaritisk uppfattning var på Mount Gerizim i bibliska Sikem (Nabulus) som israelerna upprättade sitt tempel efter fångenskapen i Egypten.²⁶² De c:a 400 – 500 kvarvarande samariterna på Västbanken bor i huvudsak i och kring byn Kiryat Luza intill deras heliga plats på Mt Gerizim. I och med att de lever tämligen isolerat och traditionsenligt ogärna gifter sig utanför de egna leden, samtidigt som det f.n. råder underskott på kvinnor i samfundet, tenderar de att förbli få till antalet. Ytterligare ett par hundra hebreisktalande samariter återfinns i Israel. De två samfundet har till vardags begränsat utbyte men förenas vid Mt Gerizim vid samaritanska högtider.

I olika faser i historien har samariterna utsatts för förföljelse. År 1917 fanns endast 146 samariter kvar i hela dåvarande Palestina. Idag lever de samariter som bor på Västbanken i en arabisk omgivning, talar arabiska (förutom den samaritiska/utdöda västarameiska dialekt som klassisk religiös litteratur är skriven på och används som liturgiskt språk i samband med gudstjänster, vid sidan av samarisk arabiska och samarisk hebreiska) och har sina barn i arabiska skolor. Samtidigt anser de sig stå judarna närmre än araber/muslimer, ett dilemma som inte torde vara helt oproblematiskt.

I modern tid har samariterna undvikit involvering i den israelisk-palestinska konflikten, och samfundet på Västbanken har lyckats växa något. Efter 1996 års palestinska parlamentsval var samariterna representerade i det palestinska parlamentet, men är f.n. orepresenterade. Enligt palestinska intifadaledare ska samariterna lämnas i fred.²⁶³ Migrationsverket har inte tillgång till uppgifter som visar att samariterna på Västbanken idag utsätts för trakasserier från palestinska myndigheter eller icke-”statliga” aktörer i området.

2.2.4.7 Tvångsrekrytering till militanta/väpnade grupper mm

De palestinska organisationer och grupper som ägnar sig åt motståndskamp mot den israeliska ockupationsmakten och annan politiskt motiverad väpnad verksamhet på de palestinska områdena, kan generellt sägas ha en god rekryteringsbas bland ofta relativt unga, desillusionerade palestinska män. Gällande Gaza kan konstateras att en mycket stor andel av befolkningen är barn och ungdomar,²⁶⁴ vars tillvaro präglas av MR-inskränkningar, instabilt säkerhetsläge, utbredd fattigdom och avsaknad av framtidsutsikter. Kombinationen av dessa faktorer innebär bl.a. att ungdomar tenderar att radikaliserar och bli en tacksam rekryteringsbas för extremism.²⁶⁵ Även kvinnliga rekryter förekommer såväl bland ideologiskt vänsterorienterade grupper som islamistgrupper, i sistnämnda kategori, såvitt känt, i samband med självmordsattentat.

Utredningar på temat som genomförts av den norska forskningsstiftelsen Fagbevegelsens senter for forskning, utredning og dokumentasjon (FAFO)

²⁶² Karlsson, Ingmar (1990).

²⁶³ Karlsson, Ingmar (Op.cit.), MRGI (0807) och U.S. Department of State (091026).

²⁶⁴ C:a 56% av de knappt 1,5 miljoner invånarna är barn. C:a hälften av befolkningen är under 16 år. Rädda Barnen (090224) och International Crisis Group (ICG, 080319).

²⁶⁵ ICG (080319) och Migrationsverket, Landinformationsenheten (080428).

respektive Immigration and Refugee Board of Canada (IRB) pekar i samma riktning. Det finns belägg för att israelisk underrättelsetjänst har gjort försök att värva palestinska barn till samarbete. Det finns även anledning att tro att så har skett med vuxna palestinier. Var gränsen mellan frivillighet och tvång i samarbete med israelisk säkerhetstjänst går är svårt att uttala sig om. När det gäller rekrytering till palestinska miliser finns det dock inget som tyder på att tvång behöver förekomma. Rekrytering sker ofta bland studenter. Övertalningsförsök och utpressning antas ha förekommit bland vissa extremistiska organisationer, men bland palestinska ungdomar är som sagt incitamenten för självvalt engagemang flera, motståndskampen mot den israeliska ockupationen det främsta.²⁶⁶ Samma bild framträder även genom den utredning som brittiska Home Office gjort på temat, där slutsatsen i korthet är att det saknas bevis för att individer tvingas in i medlemskap i någon sådan grupp på de palestinska områdena.²⁶⁷

2.2.4.8 Anhöriga till eftersökta

Enligt PCHR syns inget mönster i det palestinska samhället att politiska problem hos en individ drabbar närstående eller kollegor i form av trakasserier eller andra åtgärder. Samtidigt kan det vara problematiskt att människor ofta tenderar att ta lagen i egna händer om skäl för hämnd anses finnas. Palestinian Council of Foreign Relations exemplifierar med att familjemedlemmar till personer som eftersöks av Hamas generellt inte är särskilt utsatta. I den bemärkelsen är inte kollektiv bestraffning legio i den interna palestinska maktkampen. Inte heller ICRC redovisar information som tyder på att politiska problem "smittar" familjemedlemmar till den utpekade individen. I samband med den interna konflikten al-Fatah-Hamas har det inte kommit till ICRC:s kännedom att man ger sig på familjemedlemmar till de personer som är efterlysta eller utgör "måltavlor".²⁶⁸ Konsultationer med en rad initierade bedömare i de palestinska områdena i juni 2009 ger i huvudsak samma bild. International Crisis Group lyfter exempel på undantag genom ett fall där en person i Nablus blev misshandlad av Preventive Security som letade efter personens bror. Inhämtning av underrättelser kan så vara ett skäl till att anhöriga tas in för förhör.²⁶⁹

Enligt B'Tselem finns inte dokumentation om att familjemedlemmar till politiskt aktiva eller militanta skulle löpa "stark smittorisk" i form av förföljelse från israelisk sida. Israel satte däremot tidigare i system att demolera hus och egendom för familjer till terrorister. Det är också fortfarande tydligt att det ligger ett tryck på anhöriga att bistå utredningar och att de kan åläggas särskilda hinder mot rörelsefriheten etc.²⁷⁰ I denna del tillägger HaMoked att familjemedlemmar till av Israel eftersökta eller frihetsberövade personer riskerar att hindras i vägsärrar och löper högre risk än andra att utsättas för arrestering i samband med militära operationer.²⁷¹

²⁶⁶ FAFO (071130), IRB (080215).

²⁶⁷ Home Office, U.K. Border Agency (090201), st. 3.10.

²⁶⁸ Migrationsverket, Landinformationsenheten (080428).

²⁶⁹ ICG (090602).

²⁷⁰ B'Tselem (090602).

²⁷¹ HaMoked (090602).

2.2.5 Sjukvård och utbildning

2.2.5.1 Sjukvård

Medicinsk kompetens och behandling med internationellt sett hög standard finns att tillgå för palestinier som bor i östra Jerusalem och omfattas av det israeliska sjukförsäkringssystemet. Offentliga sjukhus på Gazaremsan och Västbanken tillhandahåller subventionerad vård för allmänheten och i princip kostnadsfria behandlingar för offentliganställda.²⁷⁸ De flesta palestinier har i praktiken tillgång till sjukvård. Alla som ingår i sjukförsäkringssystemet finns registrerade och sökbara hos det palestinska hälsoministeriet.²⁷⁹ UNRWA-registrerade personer erhåller primär- och sjukhusvård genom UNRWA:s försorg²⁸⁰, mot erläggande av mindre avgifter. Det råder dock stora skillnader mellan olika palestinska grupper både vad avser sjukförsäkringsskydd i sig och rent fysisk tillgång till vård med hänsyn till den israeliska avspärrningspolitiken. Många kommer inte under vård i tid eftersom avstånden ökar och ambulanser fördröjs vid vägspräckar etc.²⁸¹

Förstörelsen i samband med Gazakrisen har bl.a. lett till att många Gazabor idag bor i tält i väntan på att byggmaterial ska tillåtas föras in. Även mediciner saknas trots kontinuerlig koordinering mellan å ena sidan Palestine Red Crescent Society (PRCS) och Internationella Rödakorskommittén (ICRC), och å andra sidan ICRC och Israel.

Enligt PRCS är den psykiatriska vården i allmänhet undermålig. Psykisk sjukdom är fortfarande ett fenomen som förknippas med skam och som tenderar att gömmas undan. Det är inte ovanligt med fel- och övermedicinering och att inga andra former av behandling sätts in. Den enda offentliga psykiatriska klinik som administreras av hälsoministeriet ligger i Betlehem. I praktiken handlar vården där mer om förvaring än behandling såvitt PRCS kan bedöma. För handikappade är dock situationen anorolunda, på det området finns det många organisationer som gör goda insatser.

I övrigt kan sammanfattningsvis sägas att de medicinska områden där det råder kapacitetsbrist inom palestinsk sjukvård idag är cancer, hjärt- och kärlsjukdomar samt allvarliga njurbesvär. Problemen gäller i första hand Gaza, i viss mån även Västbanken då vård emellanåt kan vara mer lättillgänglig utomlands än i Jerusalem, där t.ex. tillträdet till Augusta Victoria-sjukhuset i östra Jerusalem, där mycket avancerad vård finns, begränsas säkerhetsskäl. Likaså finns det avgränsade zoner på Västbanken där bara basal sjukvård tillhandahålls och varifrån det är mycket svårt att transportera sig vid akuta tillstånd. När den israeliska säkerhetsapparaten tillåter överföringar av patienter från Västbanken eller Gaza till Israel eller utomlands tillkommer dels administrations- och finansieringsproblem mellan hälsoministerierna på Västbanken och i Gaza, dels regeln att endast israeliska ambulanser kan hantera transporterna genom Israel.²⁸²

---

²⁷⁸ UD (080327).

²⁷⁹ Palestine Red Crescent Society (090603).

²⁸⁰ Se vidare, UNRWA, "Health", <http://www.un.org/unrwa/programmes/health/index.html>.

²⁸¹ UD (080327).

²⁸² PRCS (090603).

WHO framhåller emellertid att tillgången till högkvalitativ sjukvård är god i de palestinska områdena och närområdet, och att i praktiken alla palestinier är direkt eller indirekt sjukförsäkrade. De flesta akuta och icke-akuta tillstånd kan behandlas i Ramallah. Vissa kategorier av medicinska tillstånd kan det vara problematiskt att hantera akut pga. vägspärrar mm, men det finns ingen uppsättning sjukdomar som det absolut saknas vård för.²⁸³ Bl.a. Amnesty understryker dock att just vägspärrar, blockader, tillståndskrav och andra israeliska administrativa hinder gör att möjligheten för palestinier att ta sig till sjukhus eller att få de mediciner de behöver i praktiken är starkt begränsad.²⁸⁴

Även Jerusalemsjukhus kan anses ingå i det palestinska hälsosystemet. Av flera skäl är det dock en trend att patienter remitteras till Jordanien, Egypten, Israel eller vidare – såvitt WHO kan bedöma, i många fall utan egentlig medicinsk motivering. I Gaza är visserligen behovet att remittera ut patienter generellt större än på Västbanken, framförallt sedan Gazakrisen. Israel avslår f.n. 30-40% av fallen av begärd överföring från Gaza till Israel för vård med hänvisning till säkerhetsskäl, men det är som regel mycket attraktivt/lukrativt för de israeliska sjukhusen att ta in palestinska patienter.²⁸⁵

Enligt Physicians for Human Rights' israeliska avdelning kommer årligen c:a 13 000 Gazapalestinier för medicinsk behandling till Israel. Situationen är emellertid komplex. Svårast har den varit efter att Israel definierat Gaza som "en fientlig enhet" i september 2007. Många Gazainvånare har därefter avlidit som en direkt konsekvens av israelisk säkerhetspolicy och brist på läkemedel. En rad internationella organisationer, däribland UNOCHA och WHO ser allvarligt på hur praxis avseende utsläpp av patienter i akut behov av medicinsk behandling utanför Gaza utvecklas. Den 4 maj 2009 rapporterar israeliska Physicians for Human Rights (PHR) att patienter från Gaza pressas i förhör hos den israeliska säkerhetstjänsten innan de erhåller tillstånd att resa in i Israel för vård. Mellan januari 2008 och mars 2009 uppges den israeliska General Security Service/Shabak och andra tjänster ha förhört 438 patienter. De patienter som vägrat samarbete med GSS har enligt PHR konsekvent skickats tillbaka till Gaza. Israeliska myndigheter avvisar de aktuella anklagelserna.²⁸⁶

2.2.5.2 Utbildning

Utbildningsnivån är relativt hög bland palestinier. Enligt Världsbanken är 96,3 procent av männen och 87,4 procent av kvinnorna läskunniga. Den snabba befolkningsökningen skapar emellertid kapacitetsproblem för skolväsendet. Palestinska barn i Jerusalem har normalt tillgång till gratis utbildning. På de palestinskkontrollerade områdena finns tre typer av skolor; allmänna, privata och UNRWA-skolor.²⁸⁷ UNRWA driver ett av Mella-nösterns största skolsystem för grundläggande utbildning, vilket bidragit

²⁸³ WHO (090602).

²⁸⁴ Amnesty International (2009).

²⁸⁵ WHO (090602). Avseende data över remisser mm, se även PA Ministry of Health: www.Moh.ps.

²⁸⁶ PHR (090504 och 0808) och UNOCHA/WHO (090330). För närmare information om palestinsk hälso- och sjukvård, se vidare Landinfo (080107). Avseende ökade restriktioner för Gazabor att resa till Västbanken, se också HaMoked (090319).

²⁸⁷ UD (080327).

till att palestinierna trots allt tillhör de bäst utbildade i regionen. Utbildningssektorn är UNRWA:s största aktivitetsområde, som konsumerar nära hälften av den totala budgeten och två tredjedelar av personalstyrkan.²⁸⁸ Gymnasiekompetens kan erhållas vid allmänna eller privata skolor. Det finns också ett antal universitet både på Gazaremsan och Västbanken som dock främst finansieras med privata medel.

Kvaliteten på den palestinska utbildningen tenderar f.n. att försämrats löpande både i östra Jerusalem, på Västbanken och i Gaza. På de palestinska områdena beror detta dels på PA:s gradvisa sönderfall, inklusive återkommande strejker, inte minst i Gaza där man bl.a. protesterar mot instruktioner från Hamas, och resursbrist i UNRWA-skolorna, dels på det höga antalet avspärningar som hindrar många barn och lärare på Västbanken att komma till sina skolor i tid eller överhuvudtaget.²⁸⁹

2.2.6 Potentiella MR-brottslingar

Grund för uteslutande från flyktingstatus enligt artikel 1 F (a) 1951 års Genèvekonvention angående flyktingars rättsliga ställning (eller andra grunder) kan aktualiseras vid prövning av palestinska ärenden.²⁹⁰ Enligt bl.a. al-Haq förekommer personer med "blod på händerna" på Västbanken i första hand bland förhørsansvariga inom PA:s Preventive Security Service. Individer inom General Intelligence Service och Military Intelligence skulle också kunna falla inom ramen.²⁹¹

Ombudsmannaorganet ICHR redovisar i praktiken samma bild, med den skillnaden att problemet sägs vara i princip lika utbrett inom Military Intelligence och General Intelligence²⁹² som inom Preventive Security. Enligt ICHR är det snarare regel än undantag att personer som frihetsberövas av någon säkerhetstjänst på Västbanken utsätts för icke godkänd behandling (hindras från att äta, sova, träffa familjemedlemmar eller advokater).²⁹³

Bedömningen som görs av interlokutörer vid International Crisis Group och Sveriges generalkonsulat är emellertid att brutaliteten generellt tenderat att vara värre hos Gazaregimen än hos PA det senaste året. PA har enligt uppgift förbättrat sig avsevärt vad avser dödsfall och regelrätta tortyrfall pga. extern politisk påverkan, reform- och utbildningsinsatser.²⁹⁴ När det förekommer är det sannolikt fortfarande Preventive Security som gör sig skyldiga till de allvarligaste överträdelserna. Alla Preventive Security Officers kan dock inte heller dras över en kam. Många individer arbetar med hög ambition och medvetenhet om var gränserna går för brott mot mänskliga rättigheter.²⁹⁵

²⁸⁸ UNRWA (u.å.), <http://www.un.org/unrwa/programmes/education/index.html>.

²⁸⁹ UD (Op.cit.), Migrationsverket, Landinformationsenheten (080428), OCHA (090202).

²⁹⁰ För närmare detaljer avseende tillämpning av art. 1 F (a) och övriga delar av artikeln, se vidare fotnot till avsnitt 5.2.5 nedan och Wikrén/Sandesjö (2006), s. 168.

²⁹¹ Al-Haq (090603).

²⁹² Tortyr misstänks vara dödsorsaken i ett fall i GIS-fängelse i Hebron uppmärksammat 15 juni 2009 (PCHR, 090615, bekräftas av ICHR, 090617). Minst två nya fall, varav ett hos GIS och ett hos PSS lyfts i augusti 2009 (PCHR, 090806 och 090811).

²⁹³ ICHR (090603).

²⁹⁴ ICG (090602) och Sveriges generalkonsulat i Jerusalem (090601).

²⁹⁵ ICG (Op.Cit.).

Al-Haq pekar på att uteslutandegrund skulle kunna föreligga i fråga om medlemmar av al-Aqsa martyrernas brigader på Västbanken.

De mest oroande rapporterna har under tidig vår 2009 kommit från Gaza, där åtskilliga främst al-Fatahsympatisörer dödades och/eller utsatts för tortyr eller annan allvarlig inhuman behandling av Hamaslojala styrkor under och efter årsskiftets Gazakris.²⁹⁶ Hamas Executive Force [främst avdelningen *Internal Security Forces/Service* (ISF)] och Qassambrigaderna (Izz ad-Din al-Qassam) utmärker sig.²⁹⁷ ICHR har f.n. inget direkt tillträde till arrester eller fängelser i Gaza, men enligt informanter är det fortfarande inte ovanligt hos någon av Hamas säkerhetstjänster att människor behandlas inhumant (misshandel, tvingas bära ögonbindlar veckovis mm).²⁹⁸

3. Folkbokföring och identitetshandlingar mm

3.1 Folkbokföring

Den som är folkbokförd (legalt bosatt) på Gazaremsan eller Västbanken finns registrerad hos palestinska och israeliska myndigheter med ett s.k. nationellt identitets-/registreringsnummer. Samma nummer ska förekomma på det personliga ID-kortet och alla andra handlingar som utfärdas av det palestinska inrikesministeriet. Osloavtalen reglerar att ansvaret för registreringar av palestinier i Gaza och på Västbanken överförs från israeliska till palestinska myndigheter, varför det är det palestinska inrikesministeriet som utfärdar centrala handlingar,²⁹⁹ och äger hela processen från registrering av ansökan och tillverkning till utfärdande. Det palestinska inrikesministeriets register omfattar alla personuppgifter om palestinier på de palestinska områdena. Följande personuppgifter finns registrerade i folkbokföringsregistret: förnamn, efternamn, faderns namn, moderns namn, farfaderns namn, födelsedatum, kön, religion, plats och datum för utfärdande av identitetskort, adress, civiltillstånd samt namn på make/maka och barn samt registreringsnummer på dessa.³⁰⁰ Innehållet i registret och alla uppdateringar ska enligt Osloavtalet också regelbundet överföras till Israel³⁰¹, varför, åtminstone, samma information även finns tillgänglig hos dem.

²⁹⁶ Al-Haq (090603), ICG (090602), ICHR (090603), PCHR (090604) m.fl. Även Amnesty International, BBC News Middle East, Haaretz, Human Rights Watch, Palestinian Centre for Human Rights, UD, m.fl. (Op. cit.). J.fr. även UN Human Rights Council (090915) där slutsatserna är att "...war crimes and possibly, in some respects, crimes against humanity, were committed by the Israeli Defence Forces" liksom av "armed groups from Gaza".

²⁹⁷ Al-Haq/Migrationsverket, Landinformationsenheten (080428), al-Haq (090603), ICHR (090603) och Amnesty International (071024).

²⁹⁸ ICHR (090603).

²⁹⁹ Knesset (950928) Migrationsverket, Land-informationsenheten (090512).

³⁰⁰ UD/Sveriges generalkonsulat i Jerusalem (050421).

³⁰¹ Migrationsverket, Landinformationsenheten (080428).

Enligt rådande israeliskt regelverk har den som har en palestinsk far eller en palestinsk mor, är sexton år eller yngre och befinner sig i de palestinska områdena rätt att ansöka om och erhålla ett ID-/registreringsnummer.³⁰²

Israeliska myndigheter registrerar personer som "Jerusalempalestinier" endast om båda föräldrarna är födda i Jerusalem. Ett krav är också att ingen av föräldrarna får vara folkbokförda på annan plats inom de palestinska områdena. Enligt uppgift blev 7000 palestinier folkbokförda på Västbanken i december 2007, däribland en del poliser och affärsmän. Palestinier tillåts flytta inom Västbanken men förblir folkbokförda på födelseorten eller platsen för den ursprungliga registreringen.³⁰³

3.2 Identitetshandlingar

3.2.1 Identitetskort

Det finns huvudsakligen två olika typer av ID-kort som, efter personlig inställelse för ansökan och uthämtning, kan utfärdas till palestinier från 16 års ålder, men är obligatoriska från 18 års ålder. Dessa kort utfärdas till (1) invånare i Gaza och på Västbanken och (2) icke-israeliska invånare i östra Jerusalem.

Ett palestinskt ID-kort för invånare i Gaza eller på Västbanken innehåller följande uppgifter: ID-kortets nummer, innehavarens fullständiga namn, moderns namn, födelsedatum, kön, religion och ett foto på innehavaren.³⁰⁴ ID-kort utfärdade efter år 1994 är ljusgröna. Baksidan är ljus rosa och visar ett serienummer. Enligt det palestinska inrikesministeriet saknar serienumret innebörd. Med ID-kortet följer alltid en vit talong, av vilken familjemedlemmar och civilstånd framgår, och som fortlöpande kompletteras. Av denna kan man utläsa namn, fadersnamn, namn på hustru och barn samt deras respektive ID-nummer. Barnen kan vara införda i båda föräldrarnas talonger. Samtliga uppgifter på talongen framgår även vid en slagning i dataregistret.³⁰⁵ Numret på ID-kortet ska börja med någon av siffrorna 4, 8 eller 9; om det börjar med någon annan siffra är det antingen en förfalskning eller avser en person som ej finns registrerad som bosatt på de palestinska områdena.³⁰⁶ Avseende religionstillhörighet, så anges endast om innehavaren är muslim eller kristen, andra alternativ saknas. Om en person saknar religionstillhörighet anges föräldrarnas tillhörighet.

ID-kort för invånare i Jerusalem [utfärdas av israeliska inrikesministeriet] innehåller däremot inga uppgifter om religionstillhörighet.³⁰⁷

Palestinska generaldelegationen i Stockholm, konsulära avdelningen, uppger i november 2008 att det inte är möjligt att erhålla identitetskort på di-

³⁰² UD/Sveriges generalkonsulat i Jerusalem (050421).

³⁰³ Migrationsverket, Landinformationsenheten (Op.cit.).

³⁰⁴ Knesset (950928).

³⁰⁵ Migrationsverket och Utländingsdirektoratet (040206) (Underlag palestinskt ID-kort med talong / Lifos 10156 - åtkomstbegränsning).

³⁰⁶ UD/Sveriges generalkonsulat i Jerusalem (050421), se även vidare Migrationsverket och Utländingsdirektoratet (040206).

³⁰⁷ UN Human Rights Council (080610).

stans.³⁰⁸ Uppgiften bekräftas av PA:s inrikesministerium i juni 2009, som understryker att varken ID-kort eller födelsebevis kan erhållas utan personlig inställelse.³⁰⁹

Information från det palestinska inrikesministeriet/Sveriges generalkonsulat i Jerusalem visar att det på senare tid även har utfärdats palestinska ID-kort [med orange bakgrund, i övrigt lika] vars registreringsnummer inleds med siffran 7. Dessa handlingar ska enligt uppgift ha utfärdats av palestinska inrikesministeriet för personer som rest in på Gazaremsan eller Västbanken för besök men bestämt sig för att stanna kvar. Dessa ID-kort har ej samkörts med israeliska register, varför de endast kan nyttjas för intern förflyttning på respektive område och för att identifiera sig inför palestinsk polis.³¹⁰ Uppgiften bekräftas av PA:s inrikesministerium i juni 2009, som understryker att dessa ID-kort har utfärdats till palestinier som bott på Västbanken i många år utan ”permanent” tillstånd från Israel men att de inte kan brukas vid passering av israelisk gräns eller vägspärr.³¹¹

3.2.2 Födelsebevis mm

Palestinier i Gaza och på Västbanken ansöker om och erhåller födelsebevis hos det palestinska inrikesministeriet (PA Ministry of Interior, Department of Civil Affairs)³¹³, som även utfärdar dödsattester. Palestinska invånare i östra Jerusalem erhåller födelsebevis från det israeliska inrikesministeriet.³¹⁴

3.3 Pass/resedokument

Palestinska pass/resedokument för invånare i Gaza eller på Västbanken utfärdas i princip enligt samma mönster som ID-korten (även informationsöverföring till Israel på samma sätt, se ovan), med den skillnaden att det inte krävs personlig inställelse hos det palestinska inrikesministeriet, även om det är det normala, utan ansökan kan göras genom ombud (med hjälp av giltigt ID-kort och födelsebevis) eller vid palestinsk representation utomlands.³¹⁵ Dokumenten innehåller följande uppgifter: registreringsnummer (ID-nummer), innehavarens fullständiga namn, moderns namn, födelsedatum och plats, kön, yrke, resehandlingens nummer och utfärdandedatum samt ett foto på innehavaren.³¹⁶

Av note från PLO/den palestinska generaldelegationen den 3 augusti 2009 framgår att det palestinska inrikesministeriet fr.o.m. mars i år utfärdar nya pass med svart pärm istället för den tidigare normalt olivgröna, och innehållande 48 rosa sidor. Alla palestinska pass utfärdade innan den 1 mars 2009 äger giltighet t.o.m. utgångsdatum.³¹⁷

---

³⁰⁸ Migrationsverket, Landinformationsenheten (081105).

³⁰⁹ PA Ministry of Interior (090603).

³¹⁰ Migrationsverket (090416).

³¹¹ PA Ministry of Interior (090603).

³¹³ Sveriges generalkonsulat i Jerusalem (090601-05).

³¹⁴ U.S. Dept. of State/Migrationsverket, Landinformationsenheten (090512).

³¹⁵ Migrationsverket och Utländingsdirektoratet (040206).

³¹⁶ Knesset (950928).

³¹⁷ PLO (090803).

Palestinska myndigheten utfärdar även resehandlingar för palestinier bosatta utanför de palestinska områdena. Dessa brukar kallas oo-pass, eftersom numret i fältet för ID-/registreringsnummer vanligen inleds med två nollor.³¹⁸ oo-pass utfärdas inte till palestinier som finns registrerade eller vistas i de palestinska områdena. Inga oo-pass utfärdas heller någons till andra än palestinier. Undantagen från regeln är endast en handfull dignitärer som på presidentdekret fått palestinska oo-pass som en hedersbetygelse från Arafat.³²⁰ Det går inte att med hjälp av oo-passet se i vilket land en person har uppehållstillstånd; sifferkombinationen på passet innehåller ingen information om detta. Palestinier som bor i östra Jerusalem erhåller israeliskt resedokument (och ID-kort (eventuellt även ett jordanskt pass). Inte heller de får ansöka om palestinskt oo-pass.³²¹

En kvinna som fyllt 18 år har rätt att erhålla resehandlingar utan sin förmyndares (make/far/bror/farbror eller annat manligt överhuvud) samtycke; i praktiken kan det dock hända att utfärdande myndighet (inrikesministeriet) kräver att kvinnan visar upp ett skriftligt medgivande från sin förmyndare.³²²

Palestinska generaldelegationen i Stockholm, konsulära avdelningen, uppgav i november 2008 att det är fullt möjligt att få ett palestinskt resedokument utfärdat eller förnyat utomlands oavsett om man är registrerad på Västbanken eller i Gaza, även om man fått ett pass utfärdat i Gaza under den period Hamas kontrollerat Gaza. Från Stockholm förmedlas sådana ansökningar, från bägge kategorier, f.n. till det palestinska inrikesministeriet i Ramallah.³²³ Uppgiften att PA-pass utfärdas i Ramallah för både Västbanks- och Gazaregistrerade palestinier bekräftas av ministeriet i juni 2009. C:a 800 pass utfärdas dagligen i Ramallah, med hjälp av ombud, till personer som är bosatta i Gaza.

Rutinen som gäller vid fråga om förkommen passhandling är att den som förlorat sitt pass anmäler sitt pass försvunnet, införskaffar intyg från notarius publicus, inger ansökan till inrikesministeriet eller PLO-representation utomlands, alternativt inger ansökan genom person som är känd för ministeriet och agerar på fullmakt.³²⁴

3.4 Andra dokument

3.4.1 UNRWA-registreringsbevis

Personer som finns registrerade som flyktingar³²⁵ hos UN Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East (UNRWA) erhåller registreringsbevis (rektangulära vita), av vilka framgår i vilket läger/på vilken ort vederbörande finns registrerad samt personuppgifter på kärnfamiljens

³¹⁸ UD/Sveriges generalkonsulat i Jerusalem (050421).

³²⁰ PA Ministry of Interior (090603).

³²¹ Migrationsverket, Landinformationsenheten (Op.cit.).

³²² Ibid. Bekräftas av Palestinska generaldelegationen i Stockholm (mars 2009).

³²³ Migrationsverket, Landinformationsenheten (081105).

³²⁴ PA Ministry of Interior (090603).

³²⁵ UNRWA:s definition av "flykting" är en person vars normala bosättningsort var [det brittiska mandatområdet] Palestina mellan 1 juni 1946 och 15 maj 1948 och som förlorade hem och utkomst till följd av 1948 års [arabisk-israeliska] konflikt [samt dennes ättlingar].

medlemmar. UNRWA utfärdar även mindre, ID-kortsliknande vita plastkort. Pågående uppdatering av systemet innebär att snart alla ”remsor” nu byts ut mot plastkort (i kontokortsstorlek) med teknik för optisk läsning.³²⁶

3.4.2 Äktenskaps- och skilsmässobevis

Invånare i Gaza och på Västbanken får generellt vända sig till en Sharia-domstol, alternativt aktuellt kyrkligt samfund/kyrka/ecklesiastisk domstol för kristna, för att erhålla ett äktenskaps- eller skilsmässobevis.³²⁷

Övrigt

Ett s.k. *Certificate of Good Conduct* kan utfärdas av det palestinska inrikesministeriet.³²⁸ Det förekommer även en rad olika former av arbets-ID-kort utfärdade av både den palestinska myndigheten och andra arbetsgivare på de palestinska områdena, liksom utbildningsbevis från diverse offentliga (inkl UNRWA-) och privata skolor, högskolor och universitet.

4. Familjerätt och andra civilrättsliga förhållanden

4.1 Civil-/familjerättslig lagstiftning

The Palestinian Basic Law (temporär konstitution) slår fast att Islam är officiell religion och att *Sharia* är den främsta rättskällan. Den garanterar samtidigt religionsfrihet så länge den inte strider mot allmän ordning och moral.³²⁹

För hantering av civilrättsliga frågor finns palestinska domstolar som utgår från tidigare regimers lagar såsom ottomanska, brittiska och jordanska lagar för Västbanken och egyptiska lagar för Gaza. Religiösa domstolar avgör i familjerättsliga ärenden/frågor såsom giftermål, skilsmässa, vårdnad av barn, arv etc. Sedan den palestinska administrationen etablerades 1994 har den ansvaret för att stifta nya palestinska lagar. Någon palestinsk lag för civilrättsliga frågor har dock fortfarande inte trätt i kraft.

Den jordanska Law of Personal Status 1976 (LPS) och den egyptiska Law of Family Rights 1954 (LFR) är de som i huvudsak tillämpas vid reglering av familjerättsliga ärenden rörande den muslimska befolkningen på Västbanken (LPS) och Gazaremsan (LFR). De bygger båda på *Sharia* så som den tolkas/tillämpas inom *Hanafiskolan* (en av Sunniislams fyra stora lagskolor

³²⁶ UNRWA Field Office – Gaza (090604).

³²⁷ Holy Family Church – Gaza (090604). Av U.S. Department of State (091026) framgår närmare detaljer om vad som gäller för de många olika kristna samfund som finns i de palestinska områdena, deras respektive rättsliga ställning hos PA, mm.

³²⁸ U.S. Dept. of State/Migrationsverket, Landinformationsenheten (090512).

³²⁹ U.S. Department of State (091026).

[*madhaahib*], den dominerande i de palestinska områdena). Erkända kyrkliga samfund har egna familjerättsliga regelverk.³³⁰

I övrigt tillämplig rätt på Västbanken och östra Jerusalem är Jordanian Law of Shari'a Court Procedure no.31 1959 och Law no.4/1991 on the application of the shari'a rules to miri property.

På Gazaremsan tillämpas i övrigt Law of Shari'a Court Procedure no. 12 1965, Law no.13/1962 on the Obligatory Bequest, Law no.1/1965 on the application of the shari'a rules to miri property och Administrative decision no. 78/1995 of the Qadi al-Quda (on the age of marriage).³³¹

Som icke-stat kan den Palestinska Administrationen inte underteckna internationella avtal, som till exempel [CEDAW](#). Det gör det svårare för kvinnor att utmana diskriminering och övergrepp. De lagar som tillämpas på Västbanken/Gaza ger bl.a. lättnader för brott som har begåtts på grund av "familjens heder".³³²

4.2 Äktenskap och skilsmässa

Enligt palestinsk *Basic Law* ska alla medborgare oavsett ras, religion eller kön åtnjuta lika rättigheter. Det palestinska samhället är i många avseenden fortfarande patriarkaliskt. Påtvingade och tidiga äktenskap är vanligt förekommande.

På Västbanken är äktenskapsåldern 15 för flickor och 16 för pojkar enligt jordanska Law of Personal Status. På Gazaremsan är minimiåldern 9 för flickor och 12 för män enligt egyptiska Law of Family Rights. Palestinska Qadi al-Quda höjde äktenskapsåldern 1995 till 15 för flickor och 16 för pojkar.³³³

Det finns få minoriteter i de palestinska områdena (se avsnitt 2.2.4.6 ovan), varför det också är ovanligt med äktenskap mellan individer tillhörande olika folkgrupper.

Det palestinska samhället är i grunden starkt baserat i den utvidgade familjestrukturen (*a'ilah*) och klanen (*hamoulah*). Klanernas och traditionernas betydelse varierar visserligen mellan Gazaremsan och Västbanken, mellan olika geografiska områden inom Västbanken samt generellt mellan stad och landsbygd. Sammantaget kan dock sägas att kulturen kring äktenskap är traditionell över hela de palestinska områdena jämfört med hos palestinier som lever på andra platser,³³⁴ och sedvanligt ingås äktenskap mellan ungdomar inom samma klan.³³⁵ Det förekommer undantagsvis att ungdomar från olika klaner och, än mer sällan, att kristna och muslimska ungdomar

³³⁰ Landinfo (080612).

³³¹ Reunite International Child Abduction Centre (u.å.).

³³² Emory University of Law (USA) (u.å.) och Reunite International Child Abduction Centre (u.å.). Se även avsnitt 2.2.2.3 och 2.2.4.5.

³³³ UD (080327).

³³⁴ Bl.a. FAFO (1993) och Farsoun (2004). J.fr. även ICG (071220).

³³⁵ Farsoun (2004).

tillåts gifta sig. Problem kan dock uppkomma i sistnämnda fall eftersom det då normalt krävs att den ena parten konverterar.³³⁶

4.2.1 Äktenskapets ingående (procedur)

Ett äktenskap föregås av förlovning. I traditionalistiska kretsar förekommer att trolovningen/förlovningen arrangeras av föräldrarna mellan t.ex. lämpliga partier i släkten i mycket tidig ålder. Det har dock blivit vanligare med äktenskap som utgår från "individuella relationer", dvs. äktenskap där familjs/släktens inflytande har minskat. Det har att göra med att fler kvinnor utbildar sig och på den sociala rörligheten. Om möjligheten att studera eller den sociala rörligheten inte finns i en by har familjen och släkten fortfarande stort inflytande över att organisera äktenskapliga relationer.³³⁷

Nuförtiden är det vanligt med förlovningsfester och hennapartyn innan bröllopfesten, som i princip är obligatorisk och där en stor del av släkt och vänner är inbjudna.³³⁸ När kvinnan ingår äktenskap antar hon normalt makens familjenamn.³³⁹

Ett traditionell palestinskt bröllop varar i tre dagar, ibland längre. Firandet sker både hos bruden och hos brudgummen. Bland muslimerna sker vigselceremonin vid två speciella tillfällen. Det ena är vid skrivandet och under-tecknandet av vigselbeviset och det andra är bröllopfesten.

Traditionellt arrangeras ett bröllop mellan en ung man och en ung kvinna på landsbygden av brudens och brudgummens fäder. Även om mödrarna spelar en central roll vid sammanförandet av paren leds den formella ceremonin av de manliga vårdnadshavarna/förmyndarna. Detta förfaringsätt används både av de palestinska muslimerna och kristna på landsbygden. Det är vanligt med giftermål mellan kusiner, men även med andra manliga släktingar inom hamulan (släkt/klan).³⁴⁰

Enligt [sunnimuslimska] Hanafiregler ansvarar en förmyndare/*wali* för en blivande bruds välmående inför äktenskapet. Genom sitt förmyndarskap (*wilayah*) ser han till att den brudgum som utses är av passande börd, status, och social ställning samt kommer att uppfylla sina äktenskapliga plikter. För en tidigare ogift kvinna är det normalt fadern som är wali, annars farfar, farbror eller morbror etc. Särskilda regler gäller för den som gifter om sig. Utan walins deltagande i samband med förhandling om och ingående av äktenskap avseende en minderårig bedöms äktenskapet vara ogiltigt.³⁴¹

Idag är det mer vanligt i medelklassen att äktenskap sker med en icke släkting. Om paret lär känna varandra genom familjerna, vännerna, skolan eller arbetet och den framtida brudgummen menar allvar börjar en process. Om den unge mannens och hans familj inte tidigare är kända av brudens familj kommer efterforskningar att göras. Efterfrågningarna är ganska informella

³³⁶ ELCJHL/Migrationsverket, Landinformationsenheten (080428).

³³⁷ FAFO (1993).

³³⁸ Serhan (2008) och Farsoun (2004).

³³⁹ Sveriges generalkonsulat i Jerusalem (090605).

³⁴⁰ Farsoun (2004).

³⁴¹ Sawma (090817).

och handlar om hälsa, välstånd, karaktär och yrke samt familjens rykte. Brudens far tillfrågar sin dotter hur hon ställer sig till frieriet. Behöver hon betänketid kan fadern ge den blivande brudgummen tillåtelse att träffa dottern, oftast hemma hos dem. Beroende på hur traditionsbunden familjen är kan paret själva få träffas en stund eller med ett förkläde. Om den blivande bruden accepterar erbjudandet efter uppvaktningen informeras den blivande brudgummen. Brudgummens far kommer då officiellt att be fadern till bruden om hennes hand. Därefter diskuterar de båda fäderna brudens *muhur* (dowry/hemgift). Den tilltänkta bruden får *muhur* av sin framtida man att göra vad hon vill med. Oftast köper hon saker till sin brudkista. När hemgiften är bestämd bestäms även *mo'akhar*. *Mo'akhar* är beloppet som hustrun erhåller vid en eventuell skilsmässa.

Efter att bruden erhållit *muhur* hålls en mindre fest tillsammans med den närmsta familjen från båda sidor. När förlovningsringarna byts hålls en större fest. Vid detta tillfälle låter bruden göra en speciell ring och sy upp en speciell dräkt eller klänning. Vid festen närvarar familjerna och vännerna. Det kan vara så många som ett hundratal. Oftast hålls dessa fester hemma men är familjen välbärgad kan den hållas på ett hotell. Mat och dryck finns tillgängligt och man dansar på festen t.ex. Dabke och magdans. Efter några månaders uppvaktning bestäms bröllopsdatumet. Efter förlovningsfesten kan paret möjligtvis äta en sen middag tillsammans med några familjemedlemmar, ensamma eller med en familjemedlem från brudens sida som agerar förkläde. Efter uppvaktningsperioden, som kan vara i några månader upp till två år kommer det unga paret överens om att gå till islamska Sharia domstolen för att slutföra äktenskapet. Vid domstolen tillfrågas bruden om hon accepterar att gifta sig med sin fästman (säger hon nej avslutas processen här). Det skrivna äktenskapsbeviset med uppgift om *muhur* och *mo'akbar* skrivs under av båda paren framför domaren. Därefter hålls en mindre fest tillsammans med familjerna. Efter denna fest hålls en större bröllopsceremoni i hemmet eller på ett hotell. Bruden bär vid detta tillfälle en vit klänning. Mat, dans, musik och bröllopstårta är vanligt förekommande på bröllopsfesten. Om brudgummen har råd tar de in på hotell där de firar smekmånaden. Efter smekmånaden flyttar de in i sitt nya hem. I byarna bärs bruden hem till brudgummen i en parad.³⁴² Det förekommer inga civila äktenskap i de palestinska områdena.

Polygami

En kvinna kan ange i ett äktenskapsförord att mannen inte får gifta sig med en till kvinna (polygami) så länge han är gift med henne. Om han bryter kontraktet har hon rätt att skilja sig. Palestinska muslimer i östra Jerusalem kan inte ingå polygami på grund av israelisk lagstiftning.³⁴³

4.2.2 Skilsmässa

Skilsmässolagarna skiljer sig åt beroende på om man är muslim, katolik eller ortodox kristen. Speciella religiösa skilsmässodomstolar finns. Bland muslimer är skilsmässa tillåtet, men bland de palestinska katolikerna, är skilsmässa inte tillåtet. Katoliker kan endast få äktenskapet ogiltigförklarat, vilket är en mycket besvärlig process. Ortodoxa kristna tillåter dock skils-

³⁴² Farsoun (2004).

³⁴³ Emory University of Law (USA) (u.å.).

mässa under mycket begränsade villkor. Sammanhållningen inom klanen ger trygghet för individen vilket är ett skäl till att skilsmässor är mindre vanliga. Familjemedlemmarna försöker medla och förhindra en eventuell skilsmässa, med det sociala stigma en sådan innebär för kollektivet/familj och klan.³⁴⁴

En kvinna kan begära skilsmässa om maken överger/lämnar henne (rymmer), om maken varit försvunnen i över ett år, har fått ett fängelsestraff om tre år eller mer. I övrigt kan en palestinsk kvinna i princip enbart skilja sig på grund av våld. Hon kan begära skilsmässa om hon misshandlats och två ögonvittnen (inte släktingar) styrker detta.³⁴⁵ Det kan dock vara svårt för en misshandlad kvinna att få igenom en skilsmässa på grund av bristande bevisning. Utöver detta kan en kvinna ange i ett äktenskapsförord att mannen inte får gifta sig med en till kvinna så länge han är gift med henne. Om han bryter kontraktet har hon rätt att skilja sig.

Både egyptisk och jordansk lag tillåter mannen att verbalt skilja sig från hustrun medan kvinnan måste skilja sig juridiskt. En skild kvinna har rätt att få omvårdnaden om barnen fram till de nått puberteten. Dock har många kvinnor uppgett att de inte skiljer sig från sina misshandlande män för att de är rädda att förlora omvårdnaden (hadana) om sina barn.³⁴⁶

Att skilja sig är mycket kontroversiellt i det palestinska samhället. Priset är social utstötning. Vissa legala rättigheter tillkommer en frånskild kvinna. Ett mindre engångsbelopp utbetalas om det inte finns barn med i bilden. Om det finns barn har kvinnan rätt till månatligt underhåll från exmaken tills barnen uppnår 12 års ålder. En frånskild kvinna flyttar normalt tillbaka till föräldrahemmet eller till en bror.³⁴⁷ Kvinnor som skilt sig eller blivit änkor blir som regel försörjda av sin närmaste manliga släkting igen. Det är inte socialt accepterat att en frånskild kvinna lever i egen lägenhet även om hennes barn skulle leva med henne. Hon kommer även att få svårt att få ett arbete. Om den frånskilda kvinnan mot all förmodan skulle skaffa ett arbete kommer hon inte att respekteras av sin familj, släkt eller vänner. En frånskild kvinna lever inte ett normalt liv utan allt hon företar sig bedöms med skepsis från omgivningen.³⁴⁸

4.3 Barn: vårdnad och adoption mm

Myndighetsålder

Den formella myndighetsåldern för palestinier är 18 år. Ett antal problem kvarstår i och med den israeliska ockupationen: Enligt ICRC fastställer en israelisk militärorder straffmyndighetsåldern till 12 år. Palestinier över 16 år definieras som vuxna enligt israeliska militärorder. FN:s kommitté för barnets rättigheter har rekommenderat att Israel upphäver anpassar regelverket till barnkonventionens definition på 18 år.³⁴⁹

³⁴⁴ Farsoun (Op.cit.).

³⁴⁵ Emory University of Law (Op.cit.).

³⁴⁶ HRW (060711), och Kvinna till Kvinna (090605).

³⁴⁷ Kvinna till Kvinna (090605) och Sveriges generalkonsulat i Jerusalem (090605).

³⁴⁸ UD Sveriges generalkonsulat i Jerusalem (090601), Vikör (2005).

³⁴⁹ UD (080327).

4.3.1 Vårdnad inom äktenskapet

Det är i första hand fadern som har vårdnaden/förmyndarskapet över ett palestinskt barn, därefter farfar eller bror. Islamisk familjerätt skiljer på begreppen förmyndarskap/vårdnad (*wilayah*), och omvårdnad (*hadana*). Enligt *Hanafiregler*, som idag appliceras i de flesta muslimska länder, där ibland de palestinska områdena, är utgångspunkten att det är mannen som är familjens förmyndare (*wali*) och ekonomiskt ansvarig vårdnadshavare av barnen (för pojkar tills de börjar arbeta, för flickor tills de gifter sig) och att barnen följer/tillhör faderns släkt, medan modern/kvinnliga släktingar ansvarar för barnens omvårdnad när de är små.³⁵⁰ Enligt *Hanafiregler* ska en *wali* vara en muslimsk individ som ser till det minderåriga barnets bästa och företräder dess intressen t.o.m. vuxen ålder alt. valet av en lämplig make.³⁵¹

Hadana – en kvinnas omvårdnad av ett barn

Ansaret för omvårdnaden av ett barn (*hadana*) ligger på modern eller moderns släktingar till dess barnet inte längre är i behov av en kvinnas vård men i behov av manlig auktoritet och disciplin. För pojkar uppskattas denna ålder normalt till sju år, medan en flicka normalt omvårdas av modern/kvinnliga släktingar till hon når puberteten. Då måste hon ha manligt skydd på faderns/makens sida fram tills hon gifter sig. När denna tid inträffar råder det delade meningar om hos olika rättslärdar, men vanligen rör det sig om åldrarna nio till elva år.³⁵² Om mamman är frånvarande eller inte kan uppfylla kraven för *hadana* kan den övergå till mormor och därefter till farmor.³⁵³

Damm – andra fasens (om)vårdnad

Vid sju respektive nio till elva års ålder övertas omvårdnaden av barnen av fadern/dennes närmaste manliga anhöriga (enligt arvsrättsordning). Denna vårdnadsfas (*Damm*) kan inträda senare under andra lagskolor än *Hanafi*.³⁵⁴ Även under *Hanafipräglade* lagsystem förekommer undantag. Under dagsaktuellt system i Gaza kan en änka få behålla vårdnaden om sina barn så länge hon inte gifter om sig. Denna lagändring infördes av de facto-regeringen i Gaza 7 juni och trädde i kraft den 7 juli 2009, som en bland åtgärder för att mildra konsekvenserna av Operation Cast Lead.³⁵⁵

Vid femton års ålder kan en pojke välja vem han vill bo hos. En flicka har normalt inte samma möjligheter. Både vårdnadshavaren och förmyndaren måste vara vuxen, pålitlig och förständig. Vårdnadshavaren eller förmyndaren får inte tillhöra någon annan religion än islam och de får heller inte vara ateister.

Vad gäller icke muslimsk lagstiftning ges normalt vårdnaden till modern fram till barnen är fjorton år. När barnet/barnen når den åldern tar domstolen åter upp frågan och beslutar utifrån barnets bästa. Om någon av för-

³⁵⁰ The Oxford Encyclopedia of the Islamic World (u.å), Vikör (2005).

³⁵¹ Sawma (090817).

³⁵² The Oxford Encyclopedia of the Islamic World (u.å.).

³⁵³ Reunite International Child Abduction Centre (u.å.).

³⁵⁴ The Oxford Encyclopedia of the Islamic World (Op.cit.).

³⁵⁵ PCHR (090928).

äldrarna har gift om sig medför det normalt att de inte får behålla vårdnaden om barnen.

Om en utländsk mor har vårdnaden om barnet kan hon utöva denna rätt i sitt land om de har gift sig där. Om vårdnadshavaren är annan än modern kan hon inte resa med barnet. Ett barn behöver faderns tillåtelse för att få pass utfärdat eller att resa utan fadern.³⁵⁶

4.3.2 Vårdnad vid skilsmässa

Om en mor gifter om sig under Hadanaperioden (se ovan) förlorar hon (om)vårdnaden om sin dotter, om inte en domstol avgör annorlunda. När en mor förlorar hadana flyttar barnet först till sin mormor, farmor, moster, faster, syster, etc., i den ordningen. När *Damm* (se ovan) inträder tar anhöriga på faderns sida över i ordningen far, farfar, farbror osv. Om modern vägrar att lämna ifrån sig sina barn kopplas myndigheter in.³⁵⁷

Enligt Law of Personal Status 1976, som tillämpas på Västbanken, kan kvinnan/modern vid skilsmässa behålla (om)vårdnaden om sina barn tills de når puberteten, och annan vårdnadshavare [på mödernet] tills en pojke blir 9 år och en flicka 11 år. Enligt klassisk *Hanfiregel*/Law of Family Rights 1954, som tillämpas i Gaza, kan en kvinna/mor vid skilsmässa få vårdnaden om en son tills 9 års ålder och en dotter tills hon fyller 11 år.³⁵⁸ Enligt PA personal status law får modern vårdnaden om barn under 18 år. Av uppgift från Sveriges generalkonsulat i Jerusalem att döma, förefaller modern, vid skilsmässa, erhålla vårdnaden om sina barn upp till 12 års ålder, förutsatt att hon inte gifter om sig innan barnen fyllt 12 år. Vid sådant fall överförs vårdnaden per automatik till barnens far. Efter att barnen fyllt 12 år är det automatiskt fadern som har vårdnaden.³⁵⁹ I praktiken är det vanligt att barnen stannar hos mödrarna och att fäderna betalar underhåll.³⁶⁰

Barns underhåll och "skilsmäsofördelar" är garanterade enligt lag. Muslimska kvinnor är i allmänhet avskräckta att ta med skilsmäsoarrangemang i äktenskapsförord. Det är dock vanligt att det i äktenskapskontraktet anges en summa (dowry) som ska utgå vid skilsmässa.³⁶¹

Vid skilsmässa har mannen fortfarande ekonomiskt ansvar för barnen under den tid hustrun är skyldig att uppfostra dem. Efter det flyttar barnen normalt sett till sin far men kan efter överenskommelse mellan båda parter också fortsätta bo kvar hos sin mor, utan ekonomisk hjälp från fadern.³⁶²

Vårdnad registreras normalt vid shariadomstol eller motsvarande.

³⁵⁶ Reunite International Child Abduction Centre (Op.cit.).

³⁵⁷ The Oxford Encyclopedia of the Islamic World (Op.cit.).

³⁵⁸ Emory University of Law (u.å). 10 respektive 12 enligt Landinfo (080612).

³⁵⁹ Sveriges generalkonsulat i Jerusalem (090601).

³⁶⁰ Home Office, U.K. Border Agency (090806), st. 21.06.

³⁶¹ U.S. Dept. of State (2008).

³⁶² Vikör (2005).

4.3.3 Vårdnad för barn födda utanför äktenskapet

Barn födda utom äktenskap har inga formella rättigheter i de palestinska områdena och erhåller normalt inte födelsebevis eller identitetskort. De utomäktenskapliga barnen får endast förnamn och ärver endast sin mor.³⁶³ Mannen/fadern kan acceptera att ta på sig faderskap för barn födda utanför äktenskapet.³⁶⁴

Kafalah

Förbudet mot adoption i Islam är en tolkning av två verser i koranen (Sura nr. 33, vers 4 och 5). En anledningen till förbudet är att man vill behålla blodsbanden och därigenom sitt ursprung. En annan att ett barn har rätt till sin identitet. Koranen ger föräldralösa barn skydd. Den värdesätter dem som tar sig an föräldralösa barn i sina hem. Ett föräldralöst barn ska behandlas på samma sätt som biologiska barn, men har inte samma lagliga rättigheter som dem.

Den islamska termen för adoption är *kafalah*. Den beskriver snarast en fosterförälderrelation och kan därför inte jämföras med adoption.³⁶⁵ Ett barns skydd genom kafalah erkänns genom artikel 20 i FN:s barnkonvention. I de flesta muslimska länder finns det därför ett uttryckligt förbud mot adoption i den nationella lagstiftningen. Således finns det ingen palestinsk adoptionslag, men däremot ett regelverk kring kafalah.³⁶⁶

Kafalah innebär att fosterföräldrarna (kafil) tillåts ta hand om barnet, dess hälsa och utbildning och försörja det, men det blir inte att jämföras med en familjemedlem och får inte samma familjenamn. Kafalah regleras och registreras i shariadomstol. Kafalah kan vara både nationell och internationell. Internationell kafalah godkänns så länge den inte sker över religionsgränsen.³⁶⁷

Vid fråga om nationell kafalah måste all nödvändig dokumentation lämnas in till ansvarig institution, i syfte att övertyga om förmåga/lämplighet att ta hand om och försörja barnet. Om det godkänns av institutionen i fråga överförs dokumentationen till den religiösa domstolen för beslut och därefter till ministeriet. Vid fråga om internationell kafalah gäller samma procedur med den skillnaden att en godkänd utländsk adoptionsbyrå måste vara mellanhand jämte aktuellt lands representation.³⁶⁸

Ett barn som har tagits om hand enligt reglerna för kafalah behåller sitt biologiska familjenamn och byter inte till fosterföräldrarnas. Barnet ärver sina biologiska föräldrar. När barnet har vuxit upp anser inte fosterföräldrarna att de är blodssläktingar och är alltså inte "*muhrim*" till honom eller henne. Muhrim hänvisar till en speciell rättslig relation som reglerar bland

³⁶³ Sveriges generalkonsulat i Jerusalem (090601).

³⁶⁴ Vikör (Op.cit.).

³⁶⁵ The New York Times Co./About.com (u.å.), Al-Arabiya (081020) och International Social Service (071201).

³⁶⁶ International Social Service (071201) och Sveriges generalkonsulat i Jerusalem (090605).

³⁶⁷ International Social Service (Op.cit.), Ishaque/Oxford Journals, International Journal of Law, Policy and the Family (080923).

³⁶⁸ Sveriges generalkonsulat i Jerusalem (Op.cit.).

annat äktenskap. Kafalah är mycket ovanligt, men förekommer, dock främst i fråga om personer i utlandet med samma nationalitet. Palestinska myndigheter motsätter sig adoption av palestinska barn till utländska föräldrar, eftersom dessa barn inte bör lämna Palestina.³⁶⁹

Föräldralösa barn

Det kollektivistiska samhället reglerar normalt att barn som förlorar sina föräldrar tas om hand inom släkten. Det existerar dock en mängd hem för föräldralösa barn administrerade av myndigheter och välgörenhetsorganisationer på Gazaremsan och Västbanken (se avsnitt 2.2.4.1 ovan).

Vårdsnaden av ett föräldralöst barn kan ges till en släkting och vidarebefordras inom släkten. Saknas släkt ges vårdsnaden till barnhemmet, som i sin tur kan överföra vårdsnaden vidare vid fråga om kafalah. I och med att full adoption är förbjuden enligt sharia är kafalah den enda möjligheten för en muslim att ta hand om ett föräldralöst barn.³⁷⁰

6. Ansökan om uppehållstillstånd

6.1 Inlämningsställe

Palestinska invånare i Jerusalem, på Västbanken och i Gazaremsan anhängiggör ärenden om visering och uppehållstillstånd hos Sveriges generalkonsulat i Jerusalem. I och med att invånare på Västbanken och Gazaremsan endast i undantagsfall erhåller tillstånd att besöka Jerusalem sker mycket av administrationen i de ärendena på distans, per telefon, e-post och fax.

I anknytningsärenden avseende invånare på Västbanken genomförs intervjuer av generalkonsulatets personal på Danmarks representationskontor i Ramallah. I anknytningsärenden avseende invånare i Gazaremsan genomförs intervjuer av generalkonsulatets personal per telefon. Sökanden infin- ner sig då vid UNDP:s kontor i Gaza City, där Sverige, Danmark och Norge delar ett inofficiellt representationskontor ("hängavtal" med Norge).³⁹³

7. Ansökan om medborgarskap

7.1 Allmänt om prövning av medborgarskaps- ärenden rörande statslösa palestinier

Det finns inget palestinskt medborgarskap eftersom Palestina inte är en av Sverige erkänd stat. De palestinier som söker svenskt medborgarskap är därför generellt att anse såsom statslösa. Prövning av ärenden om svenskt medborgarskap skiljer sig inte från andra nationaliteters medborgarskaps-

---

³⁶⁹ Al-Arabiya (081020), International Social Service (071201) och The New York Times Co./About.com (u.å.).

³⁷⁰ Sveriges generalkonsulat i Jerusalem (op.cit.).

³⁹³ Sveriges generalkonsulat i Jerusalem (090601).

ärenden, annat än vad gäller kravet på fem års hemvist i Sverige. Då palestinierna är statslösa är kravet istället fyra års hemvist.³⁹⁵

7.1.1 Rättsfall och/eller annan vägledning

När det gäller palestinska handlingar och om dessa ska kunna godtas för styrkande av identiteten i ärende om svenskt medborgarskap, finns viss vägledning i ett regeringsbeslut från 9 mars 2006.³⁹⁶ Beslutet rörde frågan om palestinska passhandlingar och identitetskort skulle kunna godtas för styrkande av identiteten. Praxis hade fram till detta beslut varit att sådana handlingar inte kunde godtas då dessa utfärdades av palestinska myndigheter och Sverige inte erkänt Palestina. Handlingarna ansågs därmed inte vara utfärdade av behörig myndighet i hemlandet.

I och med regeringsbeslutet ändrades praxis. Regeringen ansåg i sitt beslut ”att passhandlingar och identitetskort som utfärdats av den palestinska administrationen eller den tidigare israeliska civiladministrationen som regel bör godtas för att styrka sökandens identitet vid ansökan om svenskt medborgarskap. Om den enda handling sökanden visar är ett palestinskt identitetskort, ska den handlingen kontrolleras mot det underlag som lagrats hos den palestinska administrationen i samband med ansökan om identitetskortet.”

7.1.2 Bedömning

I ett ärende om svenskt medborgarskap är utgångspunkten att en person ska kunna styrka sin identitet med en godtagbar identitetshandling. Godtagbar handling är normalt hemlandspass eller nationellt identitetskort. För att en identitetshandling ska godtas för styrkande av identitet ska den innehålla fullständiga personuppgifter och vara försedd med ett välliknande foto. Handlingen ska också vara utfärdad på ett behörigt sätt. Personlig inställelse krävs vid ansökan eller uthämtande av handlingen. Det får inte råda någon tvekan om handlingens äkthet.³⁹⁷

När det gäller handlingar som visas upp i medborgarskapsärenden i syfte att styrka identiteten för palestinier, förekommer följande.

Palestinska resedokument: Dessa godtas normalt om de är utfärdade på ett behörigt sätt. Har en person fått sitt resedokument innan inresan i Sverige, godtas resedokumentet som enskild handling. Om däremot resedokumentet utfärdats efter inresan i Sverige, måste personen visa att han/hon fått det vid personligt besök hos den palestinska administrationen eller genom fullmakt utfärdad vid den palestinska generaldelegationen i Stockholm. Stor vikt läggs vid de uppgifter som lämnats tidigare i ärendet vid personens inresa och även senare för att kunna bedöma trovärdigheten (äktheten) av inlämnade handlingar.

Palestinska ”oo-pass”: Dessa godtas inte för styrkande av identiteten.

---

³⁹⁵ 11 § lag (2001:82) om svenskt medborgarskap.

³⁹⁶ Ju2005/10594/IM.

³⁹⁷ Migrationsverket, Medborgarskapshandboken,
<http://intra.migrationsverket.se/info/handbok/medborg/>

Palestinska identitetskort: Identitetskortet ska alltid vara åtföljt av en vit talong av vilken familjemedlemmar och civilstånd framgår. Om sökanden endast har ett palestinskt identitetskort och inte kan visa något mer dokument, ska identitetskortet kontrolleras hos den palestinska myndigheten.³⁹⁸ För detta krävs sökandens skriftliga tillstånd. Kontrollen sker därefter via Sveriges generalkonsulat i Jerusalem.

Israeliska identitetskort: Dessa utfärdas av israeliska myndigheter för palestinier som är bosatta på israeliskt område, det vill säga utanför Västbanken och Gaza. Dessa godtas normalt för styrkande av identiteten.

7.1.2.1 Bedömning av handlingar utfärdade av andra stater i regionen

Egyptiska resedokument: Då egyptiska myndigheter administrerade Gazaområdet från 1949 fram till juni 1967, bedöms en palestinier som är född i Gaza under den tiden, kunna styrka sin identitet med ett egyptiskt resedokument. Detsamma gäller för den som är född i Egypten eller bott under en lång tid i Egypten.

Jordanska resedokument: Utfärdas till palestinier bosatta i Jordanien som saknar jordanskt medborgarskap. Att resedokumentet är utfärdat till en statslös palestinier kan man bland annat se på att det nationella identitetsnumret som finns på det jordanska passets förstasida, saknas i resedokumentet för statslösa palestinier. Dessa dokument är mer sällan förekommande i medborgarskapsärenden.

Libanesiska resedokument utfärdade för palestinska flyktingar: Dessa godtas normalt som enskild handling om personen varit bosatt i Libanon en längre tid.

Libanesiska Laissez-passer: Dessa utfärdas för palestinska flyktingar i Libanon som kommit under åren 1967-1975 och godtas normalt i medborgarskapsärenden. En förutsättning är dock att nationaliteten "non-libanaise" inte finns angiven i handlingen, då detta är en benämning på dem som inte är registrerade i Libanon.

Syriska och irakiska resedokument: Godtas normalt om personen varit bosatt i det landet som utfärdat handlingen.

8. Återvändande/verkställigheter

8.1 Återvändande till Västbanken

Palestinier folkbokförda på Västbanken, som inte varit utanför landet mer än fem år och som inte är efterlysta av israeliska, jordanska eller palestinska myndigheter, bedöms fortfarande relativt problemfritt kunna återvända från utlandet till Västbanken, företrädesvis via Jordanien och Allenby Border Control [Allenby/King Hussein bridge]. Gränskontrollen håller öppet varje dag liksom driften av offentliga transporter till och från Jeriko för vidarebefordran till andra orter på Västbanken. Enligt uppgift från

³⁹⁸ Regeringsbeslut 2006-03-09, Ju2005/10594/IM.

israeliska myndigheter finns f.n. inget krav på att palestinier från Västbanken ska ansöka om särskilt israeliskt tillstånd för att resa till eller från Jordanien.³⁹⁹

Enligt uppgift från svenska ambassaden i Amman i mars 2009 kan en palestinier resa in på Västbanken med antingen en giltig palestinsk resehandling *eller* palestinskt ID-kort och *exit permit*. Det torde dock vara svårt att resa in i Jordanien utan en giltig resehandling.

I samband med ett planerat återvändande till Västbanken ska den svenska ambassaden i Amman notifieras via ambassadens officiella e-post. Ambassaden ska informeras om planerad ankomst och vilka resehandlingar/dokument personen reser med. Ambassaden har som regel tillgång till den mest aktuella informationen och kan ge direkt återkoppling om det finns oklarheter eller nya instruktioner /krav från jordanska eller israeliska myndigheter för att ett återvändande ska kunna genomföras.

Av information verket/UD erhållit från jordanska myndigheter i augusti 2008 framgår att en jordansk medborgare som erhållit ett palestinskt resedokument, förlorar sitt jordanska medborgarskap, då folkbokföring på de palestinska områdena av jordanska myndigheter jämföras med att ha ett palestinskt medborgarskap [trots avsaknad av palestinsk stat] och det enligt jordansk lagstiftning inte är tillåtet att uppbära två arabiska medborgarskap. Vederbörande bör därmed återsändas till Västbanken eller Gaza.⁴⁰⁰

Personer som innehar palestinskt resedokument vars giltighetstid löpt ut kan ansöka om nytt resedokument hos den palestinska generaldelegationen i Stockholm. Generaldelegationen tar vid ett personligt besök emot ansökan om ny resehandling och ombesörjer därefter att ansökan och underlag skickas till inrikesministeriet i Ramallah, Västbanken för handläggning och utfärdande av resedokument. Det tar drygt en månad att erhålla handlingen. Även personer som förlorat sitt palestinska resedokument kan ansöka om ett nytt vid den palestinska generaldelegationen. Man måste då kunna uppvisa födelsebevis och ID-kort där registreringsnummer framgår.

När det gäller verkställigheter till Västbanken som inte sker på frivilligt basis utan i polisens regi måste svenska myndigheter innan verkställighet ordna en accept från Israels inrikesministerium. Den verkställande myndigheten ska via Israels ambassad i Stockholm informera Israels inrikesministerium om den planerade verkställigheten till Västbanken.

8.1.1 Återetableringsstöd

Palestinier som återvänder självmant till Västbanken har möjlighet att ansöka om återetableringsstöd i enlighet med "Förordning (SFS 2008:778) om återetableringsstöd för vissa utlänningar".

8.2 Återvändande till Gazaremsan

Rörande palestinier folkbokförda i Gaza är bilden mer komplex.

³⁹⁹ Migrationsverket, Landinformationsenheten (080428).

⁴⁰⁰ UD (080827).

Det saknas fortfarande en fungerande överenskommelse mellan AMA-avtalets parter⁴⁰¹ och Hamas m.fl. som medger kontinuerligt öppethållande av Rafah (/al-'Awda) gränsterminal⁴⁰² mellan Egypten och Gazaremsan. För att en sådan överenskommelse ska kunna komma till stånd krävs bl.a. ökad effektivitet i försoningssamtalen mellan de palestinska huvudaktörerna al-Fatah och Hamas så att den palestinska myndighetens säkerhetsstyrkor kan återinstalleras på den palestinska sidan av gränsen – ett hittillsvarande grundkrav från egyptisk (och israelisk) sida. Regelverk och procedur vid Erez gränsövergång i norra Gaza ligger i händerna på det israeliska försvarsdepartementet och avgörs baserat på rådande säkerhetsläge. Transitering genom Israel för inresa den vägen är idag praktiskt taget inte möjligt för friska palestinier.⁴⁰³ Övriga gränsövergångar till Gaza öppnas inte för persontrafik.⁴⁰⁴

Den persontrafik som trots allt förekommer över Rafah hanteras f.n. av Egypten mer eller mindre ad hoc/utan transparent regelverk. Gränsen hålls så öppen för ut- och inresande några dagar i månaden.⁴⁰⁵

Under våren och sommaren 2009 finns minst två fall där f.d. asylsökande självmant återvänt tämligen smärtfritt till Gaza från Sverige via Egypten.⁴⁰⁶ Perioden juni-augusti 2009 har Rafah gränsterminal hållits öppen 3-5 dagar i månaden under vilka totalt 6666 personer tillåts resa ut från Gaza och 4819 tillåts resa in i Gaza den vägen. 3-8 augusti tillät egyptiska myndigheter 3311 personer att resa in i Gaza via Rafah. Det var det längsta öppethållandet av gränsen sedan Hamas maktövertagande i Gaza i juni 2007.⁴⁰⁷ Oklart regelverk och svårförutsebara tidpunkter för öppethållande gör det fortfarande svårt att säga på förhand exakt vem som kan passera och när.⁴⁰⁸ Under perioden 3 till 9 september 2009 har Rafahövergången

⁴⁰¹ Som ett led i det israeliska tillbakadragandet från den ockuperade Gazaremsan, ingick **Israel** och den **palestinska myndigheten (PA)** den 15 november 2005 avtalet "Agreement on Movement and Access" (AMA), som inkluderade principer avseende Rafah gränsterminal, den enda internationella gränsövergången direkt mellan Gaza och den arabiska omvärlden (Egypten). EU erbjöd sig att ta tredjepartsrollen som berörts i avtalet. Så lanserades **European Union Border Assistance Mission to Rafah (EU BAM Rafah)** den 30 november 2005, varefter missionen övervakade den då tämligen intensiva gränsverksamheten, som på den palestinska sidan i praktiken hanterades av två olika PA-polisstyrkor under israelisk kameraövervakning från sambandscentral vid närliggande Kerem Shalom. Den egyptiska sidan sköttes (och sköts fortfarande) av egyptisk gränspolis. Sedan Hamas maktövertagande i Gazaremsan i juni 2007 har Gazaremsans gränser hållits i princip stängda för palestinsk persontrafik ut ur och in i området. Efter att Israel förklarade Gaza som "a hostile entity" hösten 2007 har isoleringen av Gaza ökat. Transporter av gods och förnödenheter har inskränkts till det minimala och få verkställigheter från europeiska länder har kunnat genomföras. EU BAM har inte varit på plats vid Rafahterminalen sedan juni 2007 utan har avvaktat på distans från Ashkelon, Israel.

⁴⁰² Se karta: <http://www.unhcr.org/refworld/pdfid/4a54472b0.pdf> (OCHA, 090630).

⁴⁰³ Bl.a. Sveriges generalkonsulat i Jerusalem (090601).

⁴⁰⁴ Bl.a. OCHA (090814).

⁴⁰⁵ OCHA (090814), Migrationsverket, Landinformationsenheten (090820) och UD/Sveriges ambassad i Kairo (090909).

⁴⁰⁶ Migrationsverket, Operativa stödenheten (ärenden maj-augusti 2009).

⁴⁰⁷ OCHA/IRIN (090810) och Migrationsverket, Landinformationsenheten (Op.cit).

⁴⁰⁸ UD/Sveriges ambassad i Kairo (090909).

återigen öppnats några dagar för bl.a. Gazapalestinier som återvänt hem efter medicinsk behandling utomlands.⁴⁰⁹

Sveriges ambassad i Kairo konstaterade i mitten av december 2008 bl.a. att en Gazaregistrerad palestinier kan erhålla tidsbegränsat tillstånd att vistas i Egypten i avvaktan på att Rafahterminalen öppnas och därefter resa in.⁴¹⁰ Av uppgifter från samma ambassad i september 2009 framgår bl.a. att "personer ständigt reser in via Rafah, utan medhjälp av ambassaden." Ambassaden hjälper inte till med inresor i Gaza och det är oklart hur vissa personer lyckas ta sig in där ändå. Ambassaden har sett att personer som uppgett att de tänkt besöka Gaza stoppats redan på flygplatsen i Kairo. Å andra sidan har ambassaden erfarit att hela familjer rest till Gaza utan problem utan att finnas med på en i förväg godkänd lista hos gränspoliserna i Rafah.⁴¹¹

Av uppgifter inhämtade från UNRWA i augusti 2009 framgår att Egypten idag [såvitt känt] ensamt avgör när gränsen ska öppnas. Det brukar då annonseras några dagar i förväg. Det förekommer att personer som återvändar arresteras av Hamas på politiska grunder. Hamas har dock enligt UNRWA:s kännedom aldrig nekat någon att återvända till Gaza. Alla palestinier tillåts förr eller senare resa in i Gaza. Hur palestinier som rest in i Egypten via Kairo för transitering till Gaza hanteras beror på visumet, om det gäller för transit eskorteras de av polis till gränsen och lämnas där tills den öppnas.⁴¹²

Av information erhållen av Egyptens ambassad i Stockholm⁴¹³ 15 september 2009 framgår att den palestinier som ska återvända till Gaza via Egypten normalt måste ansöka om transitvisering redan i Sverige. Först/parallellt bör PLO/palestinska generaldelegationen i Stockholm⁴¹⁴ kontaktas. Därifrån skickas en note (PLO-kontoret vet enligt uppgift vad att skriva), om att personen i fråga ska resa till Gaza, till den egyptiska ambassaden i Stockholm. Därefter behandlas ansökan om transitvisering genom att handlingar skickas till berörda myndigheter i Egypten (bl.a. inrikesministeriet). Alla Gazaregistrerade palestinier [med identitetshandlingar] har möjlighet att få sin ansökan behandlad och få ansökningar torde lämnas utan bifall även om det kan förekomma. Varje enskilt fall prövas individuellt. Kvinnor med palestinskt pass/resedokument får normalt sin ansökan behandlad snabbt och kan enligt ambassadens konsulära avdelnings erfarenhet även i princip resa till Kairo och lämna visumansökan vid ankomst dit. Barn (under arton år) ska enligt uppgift normalt inte heller möta några hinder, medan möjligen tidsutdräkt för bedömning kan bli något längre avseende män mellan arton och fyrtio års ålder. Den egyptiska ambassaden i Stockholm får dock normalt inte information i förväg om när gränspassagen kommer att vara öppna, varför de inte heller kan serva Migrationsverket med den informationen i god tid. Annonsering sker i egyptisk media. Men, det ska normalt inte vara några problem för en Gazapa-

⁴⁰⁹ PCHR (090910).

⁴¹⁰ Migrationsverket, Landinformationsenheten (090119).

⁴¹¹ UD/Sveriges ambassad i Kairo (Op.cit.).

⁴¹² Migrationsverket, Landinformationsenheten (090820).

⁴¹³ Embassy of the Arab Republic of Egypt, Chancery. Tel: 459 98 60, fax: 661 26 64, e-mail: embassyofegypt@telia.com. Consular Section, tel: 459 98 70.

⁴¹⁴ Palestinska generaldelegationen, Rådmanngatan 48, 113 57 Stockholm. Tel: 08-151588, fax: 08-151528, e-post: plo.sweden@swipnet.se.

lestinier att vistas i Egypten så länge giltig visering finnes. Det finns inget regelverk som hindrar Gazapalestinier att resa via Egypten.⁴¹⁵

Utifrån här och i styckena 2.2.3 och 5.1.1 ovan redovisad landinformation är det rättschefens bedömning att en verkställighet till Gaza visserligen kan vara förenad med olägenheter för den enskilde, men att ett återvändande är praktiskt möjligt. Den enskilde har därvid möjlighet till samråd, hjälp och bistånd från Migrationsverket.⁴¹⁶

Personer som saknar giltig resehandling kan ansöka om sådan vid den palestinska generaldelegationen i Stockholm. Proceduren är densamma som för personer som ska återvända till Västbanken (se avsnitt 8.1 ovan).

8.2.1 Återetableringsstöd

Palestinier som återvänder självmant till Gaza har möjlighet att ansöka om återetableringsstöd i enlighet med "Förordning (SFS 2008:778) om återetableringsstöd för vissa utlänningar".

8.3 Noteringar angående statslösa som ska återvända till andra länder i Mellanöstern⁴¹⁹

Statslösa som ska återvända till andra länder i Mellanöstern har beroende på land, status i landet och tillgång till identitets- och resehandlingar olika förutsättningar att göra detta.

Personer med jordanskt resedokument utan nationellt ID-nummer utfärdat av *Jordanien*, kan återvända till Jordanien under förutsättning att resedokumentet fortfarande är giltigt. Ett jordanskt resedokument kan förlängas av jordansk beskickning i utlandet.⁴²⁰ För närmare information avseende olika kategorier av palestiniers ställning, regelverk avseende uppehållstillstånd mm i Jordanien, se vidare Lifos 21607.⁴²¹

Statslösa palestinier hemmahörande i *Libanon* kan återvända dit efter accept från libanesiska myndigheter och utfärdande av laissez-passer.

Enligt uppgift från Iraks ambassad ska statslösa palestinier som innehar resedokument utfärdat av irakiska myndigheter kunna förlänga det. Ambassaden uppger även att den kan utfärda laissez-passer för en statslös palestinier som vill återvända till Irak under förutsättning att identiteten kan styrkas genom uppvisande av irakiskt ID-kort för palestinska flyktingar eller ett utgånet resedokument.⁴²²

Som framgått av st. 3.3 ovan, utfärdar palestinska myndigheter också s.k. oo-pass för palestinier bosatta utanför Gazaremsan och Västbanken. Pas-

⁴¹⁵ Egyptens ambassad i Stockholm (090915)/Migrationsverket, Landinformationsenheten (090915).

⁴¹⁶ Migrationsverket, RCI 03/2009 (090930).

⁴¹⁹ För närmare information i denna del och avseende återvändande till länder som inte nämns i stycket, kontaktas företrädesvis Operativa stödenheten/ambassadsamordningen.

⁴²⁰ UD/Sveriges ambassad i Amman (090429).

⁴²¹ Kanadas ambassad, Amman, Jordanien (090827).

⁴²² Migrationsverket, Operativa stödenheten (080609).

sen/resedokumenten gäller för resa till alla länder utom nämnda palestinska områden. För att utfärda ett oo-pass kräver palestinska myndigheter att man kan visa födelsebevis och kopia av resedokument utfärdat av det land man är/varit bosatt i.

Källor och övriga referenser

Primärkällor

Möten i Israel och de palestinska områdena 1-5 juni 2009

Al-Haq (090603) - Ramallah.

Al-Mezan Center for Human Rights (090604) – Gaza City.

B'Tselem – The Israeli Information Center for Human Rights in the Occupied Territories (090602) – Jerusalem.

Christian Holy Family School/Holy Family Church - Gaza (090604) – Gaza City.

Consulate General of Italy (090601) – Jerusalem.

European Union Border Assistance Mission to Rafah (EU BAM Rafah) (090603) - Jerusalem.

HaMoked - Center for the Defence of the Individual (090602) – Jerusalem.

The Independent Commission for Human Rights (090603) – Ramallah.

International Crisis Group (ICG) – Middle East Programme (090602) – Jerusalem.

Israelisk akademiker/fredsforskare (090603) – Jerusalem.

Kvinna till Kvinna (KTK) (090605) – Jerusalem.

Member of Palestinian Legislative Council (PLC) (090603) – Ramallah.

Palestine Red Crescent Society (PRCS) (090603) – Ramallah.

Palestinian Authority, General Authority of Civil Affairs (090604) – Khamsa-Khamsa, Gaza.

Palestinian Authority, Ministry of Interior (090603) - Ramallah.

Palestinian Centre for Human Rights (PCHR) (090604) – Gaza City.

Representative Office of Egypt (090601) – Ramallah.

Representative Office of Norway to the Palestinian Authority (090602-04).

Sveriges generalkonsulat i Jerusalem (090601-05), inkl. UNDP-kontoret i Gaza City (090604).

Temporary International Presence in the City of Hebron (TIPH) (090605) – Hebron.

UN Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA) (090605) - Jerusalem.

UN Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East (UNRWA) Field Office – Gaza (090604) – Gaza City.

World Health Organization (WHO) for the West Bank & Gaza (090602) – Jerusalem.

Möten i Israel och de palestinska områdena 13-18 mars 2008⁴²⁴

Al-Haq (080313) - Ramallah.

Defence for Children International (DCI), Palestine Section (080313) - Ramallah.

European Union Border Assistance Mission to Rafah (EU BAM Rafah) (080314) - Ashkelon.

International Committee of the Red Cross (ICRC) (080313) - Jerusalem.

Israeli Border Police (080316) – Allenby Border Control.

Palestinian Authority, General Authority of Civil Affairs (080313) - Ramallah.

Palestinian Authority, Ministry of Foreign Affairs (080313) - Ramallah.

Palestinian Centre for Human Rights (PCHR) (080318) – Gaza City.

Palestinian Council of Foreign Relations (080318) – Gaza City.

State of Israel, Ministry of Defence, Coordination of Government Activities in the Territories (COGAT) (080317) – Bet El.

State of Israel, Ministry of Defence, Coordination of Government Activities in the Territories (COGAT) (080317) - Erez.

Sveriges generalkonsulat i Jerusalem (080313-19).

The Evangelic Lutheran Church in Jordan and the Holy Land (ELCJHL) (080314) - Jerusalem.

United Nations Development Programme (UNDP), Sveriges inofficiella representationskontor i Gaza (080318) – Gaza City.

United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA) (080314) - Jerusalem.

World Council of Churches (080314) - Jerusalem.

Publicerat material: original- och sekundärkällor

About.com (The New York Times Co.) (u.å.), "Adopting a Child in Islam: Islamic legal rulings about foster parenting and adoption":

<http://islam.about.com/cs/parenting/a/adoption.htm> - kontrollerad 090526.

Al-Arabiya (081020), "Illegitimate orphans in Gaza on the rise: report":

<http://www.alarabiya.net/articles/2008/10/20/58576.html> - kontr. 090526.

Aljazeera Middle East (/aljazeera.net) (091018), " Hamas delays unity deal delegation":

<http://english.aljazeera.net/news/middleeast/2009/10/20091018102831773314.html> - kontr. 091022.

Aljazeera (091013), "Hopes fade over Palestinian unity":

<http://english.aljazeera.net/news/middleeast/2009/10/2009101281249528777.html> - kontr. 091013.

Aljazeera (090926), "Gunshots disrupt Gaza funeral",

Aljazeera (090816), "Islamist fighters buried in Gaza",

Aljazeera (090517), "Palestinians resume talks in Cairo",

Aljazeera (090208), " Hamas accused of killing Palestinian opponents", och

⁴²⁴ Refereras genom Migrationsverket, Landinformationsenheten (080428).

Aljazeera (0901-05), "Crisis in Gaza: Analysis and features from Gaza after the war", mm: english.aljazeera.net/news/middleeast/.

Amnesty International (AI) (2009), *Palestinian Authority: Human Rights in Palestinian Authority*: www.amnesty.org/en/region/palestinian-authority/report-2009 - kontr. 091111.

AI (090311), *Challenging Repression: Human Rights Defenders in the Middle East and North Africa* (Lifos 20488).

AI (090210), " Hamas' deadly campaign in the shadow of the war in Gaza" (Lifos 20236).

AI (071024), *Occupied Palestinian Territories: Torn Apart by Factional Strife* (Lifos 17581).

AI, *Amnesty International Report 2008: The State of the World's Human Rights* – "Middle East & North Africa" – Israel and the Occupied Palestinian Territories: <http://archive.amnesty.org/air2008/eng/regions/middle-east-and-north-africa/israel-and-the-occupied-palestinian-territories.html> - kontr. 090409.

Arabförbundet (League of Arab States) (11 September 1965), "Protocol for the Treatment of Palestinians in Arab States ('Casablanca Protocol')": <http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/refworld/rwmain?page=search&docid=460a2b252&skip=0&query=Casablanca%20Protocol> - kontr. 091025.

BBC/Lapidus, Arne (090514), "Folkfest för påven i Betlehem", Göteborgs-Posten.

BBC Monitoring Online (091103), " Hamas court sentences Gaza man to death for 'collaboration with the enemy'" (pressmeddelande ["Gaza Man Sentenced to Death for Collaboration"], palestinska Ma'an News Agency 3 nov. 2009.

BBC Monitoring Online (090422), "Palestinian security forces arrests 20 in West Bank – Hamas TV" (text ur rapport från Gazabaserade/Hamastrogna Al-Aqsa Sattelite TV), samt daglig bevakning 0812-0911: www.bbcmonitoringonline.com (betaltjänst).

BBC News Middle East (090927), " Hamas leader to give unity reply",
BBC News Middle East (090825), "Palestinians killed in Gaza raid",
BBC News Middle East (090815), " Hamas crackdown on Gaza challengers",
BBC News Middle East (090815), " Hamas says Gaza now under control",
BBC News Middle East (090401), "Torture claims deepen Palestinian rift",
BBC News Middle East (090105) "Gaza Conflict: Who is a civilian?":

http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/7976083.stm, samt

BBC Country Profile: Israel and Palestinian territories:

http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/country_profiles/803257.stm - kontr. 090828.

B'Tselem - The Israeli Information Centre for Human Rights in the Occupied Territories (090909), "B'Tselem's investigation of fatalities in Operation Cast Lead":

http://www.btselem.org/Download/20090909_Cast_Lead_Fatalities_Eng.pdf - kontr. 090909.

B'Tselem (090211), *Human Rights in the Occupied Territories: 2008 Annual Report* (Lifos 20216).

B'Tselem (2009), "Restrictions on Movement: Splitting the West Bank":

http://www.btselem.org/english/Freedom_of_Movement/Splitting_of_the_West_Bank.asp - kontr. 090429.

B'Tselem (2009), "Statistics" ("Fatalities", "Detainees and prisoners", "Settlements", "Residence", "Restrictions on movement", etc.):

<http://www.btselem.org/English/Statistics/Index.asp> - kontr. 090827.

B'Tselem och **HaMoked** - Center for the Defence of the Individual (080910), "Separated Entities: Israel Divides Palestinian Population of West Bank and Gaza Strip", Position Paper:

http://www.btselem.org/Download/200809_Separated%20Entities_Eng.pdf - kontr. 090414.

Cohen, Hillel & Dudai, Ron (2005), "Human Rights Dilemmas in Using Informers to Combat Terrorism: The Israeli-Palestinian Case", artikel i *Terrorism and Political Violence*, 17:229-243, 2005, Routledge, Taylor & Francis Group, ISSN: 0954-6553.

Council on Foreign Relations (090107), ("Backgrounder") *Hamis*:

<http://www.cfr.org/publication/8968/hamas.html> - kontr. 090526.

El Alami, Dawoud & Hinchcliffe, Doreen (1996), *Islamic Marriage and Divorce Laws of the Arab World*, CIMEL Book Series No. 2.

Emory University of Law (USA) (u.å.), "Palestine/Palestinian Territories of West Bank and Gaza Strip":

<http://www.law.emory.edu/ifl/legal/palestine.htm> - kontr. 090831.

Emory University of Law (u.å.), "Jordan, Hashemite Kingdom of":

<http://www.law.emory.edu/ifl/legal/jordan.htm> - kontr. 090831.

Europeiska unionens råd (090616), "RÅDETS GEMENSAMMA STÅNDPUNKT 2009/468/GUSP av den 15 juni 2009 om uppdatering av gemensam ståndpunkt 2001/931/Gusp om tillämpning av särskilda åtgärder i syfte att bekämpa terrorism och om upphävande av gemensam ståndpunkt 2009/67/Gusp" (Lifos 21005).

Fagbevegelsens senter for forskning, utredning og dokumentasjon (FAFO, Norge) (071130), *Tvangsrekruttering i Palestina* (Lifos 17930).

FAFO (071130), *Forfølgelse av Fatah-lojale personer i Gaza etter Hamas maktovertakelse* (Lifos 17944).

FAFO (071130), *Situasjonen for journalister i Gaza: Media under press fra Hamas* (Lifos 17945).

FAFO (1993), *Palestinian Society in Gaza, West Bank and Arab Jerusalem: A Survey of Living Conditions*, ISBN 82-7422-105-2 (www.faf.no).

Farsoun, Samih K. (2008), *Culture and Customs of the Palestinians*, Greenwood Press, London.

Gisha - Legal Center for Freedom of Movement (091021), "As the Academic Year Opens in Israel, 838 Students Still Trying to Leave Gaza for Study Abroad":

<http://www.gisha.org/index.php?intLanguage=2&intItemId=1612&intSiteSN=113> - kontr. 091022.

Haaretz (israelisk dagstidning) (091109), "Palestinian sources: Abbas plans to quit before elections",

Haaretz (091022), "IDF planes strike Gaza in response to Qassam attack", Haaretz (/Harel. Amos & Issacharoff, Avi) (091019), "Israel worried Fatah may resume suicide attacks",

Haaretz (091018), "Egypt: Fatah-Hamas deal deferred due to 'inappropriate conditions'",

Haaretz (091015), "U.S. to Egypt: Fatah-Hamas deal undermines Israel-PA talks",

Haaretz (090928), "Hamas agrees in principle to reconcile with Fatah",

Haaretz (090907), " Hamas leader Meshal: Progress on Shalit deal still long way off",

Haaretz (090904), "ANALYSIS / Israel-PA relations have never been so good",

Haaretz (090901), "IDF troops kill Palestinian youth suspected of hurling fire bombs",

Haaretz (090828), "Report: Meshal to fly to Cairo to approve Shalit deal",

Haaretz (090826), " Hamas: Only breakthrough in Shalit deal is German mediation",

Haaretz (090824), " Hamas to expel Gaza schoolgirls not wearing Muslim dress",

Haaretz (090816), " Hamas swiftly crushes challenge to its rule in Gaza",

Haaretz (090626), "U.S. praises Israel for easing West Bank restrictions",

"IDF agrees to expanded activity by PA forces in West Bank towns,

Haaretz (090614), "Full text of Netanyahu's foreign policy speech at Bar Ilan",

Haaretz (090528), "Israeli commandos kill senior Hamas militant near Hebron",

Haaretz (090519), "Shin Bet: No chance for peace while Hamas rules",

Haaretz (090503), "PA forces report 150 arrests in crackdown on armed militants",

Haaretz (090429), "Israel celebrates 61st Independence Day", "Israeli Arabs mark 61st anniversary of Nakba",

Haaretz (090427), "Defence sources: PA security forces steps up fight against Hamas",

Haaretz (081124), " Hamas government in Gaza seeks to bypass PA on death penalty", samt bevakning under 2007-2009: www.haaretz.com.

HaMoked - Center for the Defence of the Individual (090319), "Israel publishes a procedure for processing applications for passage from the Gaza Strip to the West Bank: The new procedure essentially puts an end to the passage of Palestinians from the Gaza Strip to the West Bank. Through the procedure, Israel explicitly declares that Palestinians whose registered address is in Gaza have no right to be or live in the West Bank", *update*:

http://www.hamoked.org.il/news_main_en.asp?id=726 - kontr. 090414.

Home Office, U.K. Border Agency (090806), *Country of Origin Information Report – Occupied Palestinian Territories* (Lifos 21262).

Home Office, U.K. Border Agency (090201), *Operational Guidance Note: Israel, Gaza and the West Bank* (Lifos 20204).

Human Rights Watch (HRW) (090420), *Under Cover of War: Hamas Political Violence in Gaza* (Lifos 20708).

HRW (090114), *World Report 2009*, "Israel/ Occupied Palestinian Territories (OPT)" (Lifos 20100).

HRW (090113), *Deprived and Endangered: Humanitarian Crisis in the Gaza Strip* (Lifos 20083).

HRW (080730), *Internal Fight: Palestinian Abuses in Gaza and the West Bank* (Lifos 19115).

HRW (060711), *Occupied Palestinian Territories: "Authorities Must Address Violence against Women and Girls"*:

http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/opt1106webwcover_o.pdf - kontr. 090526.

Immigration and Refugee Board of Canada (IRB) (080215), "Palestinian Territory, Occupied. Forced recruitment by Hamas, Fatah or any other organization in the West Bank" (Lifos 18745).

The Independent Commission for Human Rights (ICHR) (0911), *Monthly Report on Violations of Human Rights and Freedoms in the Palestinian-Controlled Territory October 2009*,

ICHR (091029), "Statement: ICHR is gravely concerned by the death sentence issued by the Military Court in Gaza City" (uttalande/pressmeddelande) tillgängliga via www.ichr.ps.

ICHR (0910), *Monthly Report on Violations of Human Rights and Freedoms in the Palestinian-Controlled Territory September 2009*,

<http://www.ichr.ps/pdfs/eMRV-9-09.pdf> - kontr. 091008.

Integrated Regional Information Networks (IRIN) (091022), "In Brief: Travel restrictions hit Gaza students",

<http://www.irinnews.org/Report.aspx?ReportId=86686> - kontr. 091022.

IRIN (090824), "ISRAEL-OPT: Travel restrictions in West Bank eased for Ramadan": <http://www.irinnews.org/Report.aspx?ReportId=85823> - kontr. 090831.

IRIN (090823), "ISRAEL-OPT: UN report details grim effects Israeli blockade on Gaza": <http://www.irinnews.org/Report.aspx?ReportId=85822> - kontr. 090831.

IRIN (090810), "Rafah sees record crossings":

<http://www.irinnews.org/Report.aspx?ReportId=85654> - kontr. 090817.

IRIN (090324), "UN tracks rising violence against women in Gaza":

<http://www.irinnews.org/report.aspx?ReportID=83614> - kontr. 090526.

IRIN (090409), "OPT: Hamas-Fatah rift leaves Gaza patients stranded":

<http://www.irinnews.org/report.aspx?Reportid=83869> - kontr. 090421.

International Committee of the Red Cross (ICRC) (080527), *ICRC Annual Report 2007: Middle East and North Africa*, "Israel, the occupied and autonomous territories" (Lifos 18927).

International Crisis Group (ICG) (081217), *Palestine Divided* (Lifos 19946).

ICG (080717), *Ruling Palestine II: The West Bank Model* (Lifos 19060).

ICG (080319), *Ruling Palestine I: Gaza under Hamas* (Lifos 18228).

ICG (071220), *Inside Gaza: the Challenge of Clans and Families* (Lifos 17786).

International Lesbian and Gay Association (ILGA)/Ottosson, Daniel (maj 2009), *State-Sponsored Homophobia: A world survey of laws prohibiting same sex activity between consenting adults*, "Gaza Strip (Part of Palestinian Authority)":

http://www.ilga.org/statehomophobia/ILGA_State_Sponsored_Homophobia_2009.pdf (Lifos 21094).

International Social Service (ISS) (071201), "Specific case: Kafalah", Fact Sheet N° 51: http://www.issi.org/2007/Resource_Centre/Tronc_DI/documents/FactSheetNo51ENG.pdf - kontr. 090526.

Ishaque, Shabnam (080923), "Islamic Principles on Adoption: Examining The Impact of Illegitimacy and Inheritance Related Concerns in Context of a Child's Right to an Identity", Oxford Journals, International Journal of Law, Policy and the Family:

<http://lawfam.oxfordjournals.org/cgi/content/abstract/ebn009v1> - kontr. 090909.

Israeli Defence Forces (IDF) (090825), "IAF Targeted Smuggling Tunnel": <http://dover.idf.il/IDF/English/Press+Releases/09/08/2501.htm> - kontr. 090831.

IDF (090820) "Easing of Restrictions for the Palestinian Population in the Judea and Samaria Region during the Ramadan Period and Eid ul-Fitr holiday": <http://dover.idf.il/IDF/English/Press+Releases/09/08/2001.htm> - kontr. 090831.

IDF (090422), "The IDF has released information regarding comprehensive military investigations related to Operation Cast Lead":

<http://dover.idf.il/IDF/English/News/today/09/4/2201.htm> - kontr.

090423.

IDF/Israel Ministry of Foreign Affairs (090326), "Vast majority of Palestinians killed in Operation Cast Lead terror operatives":

http://www.mfa.gov.il/MFA/Terrorism-+Obstacle+to+Peace/Hamas+war+against+Israel/Vast_majority_Palestinians_killed_Operation_Cast_Lead_terror_operatives_26-Mar-2009.htm -

kontr. 090330.

Jane's Intelligence and Insight (080425), "Israel claims Hamas is a 20,000-strong force": www.janes.com - kontr. 090409.

The Jerusalem Post (israelisk dagstidning) (090930), "Israeli rights group B'Tselem says main accusations in Goldstone report 'wrong'",

The Jerusalem Post (080209), "Palestinians grow by a million in a decade",

The Jerusalem Post (090120), "Hamas Intensifies Crackdown on Fatah after Gaza Cease-fire", samt bevakning under 2007-2009: www.jpost.com.

Kanadas ambassad, Amman, Jordanien (090827), "Whether authorities in Jordan are revoking the Jordanian citizenship of Palestinians" (Lifos 21607).

Karlsson, Ingmar (1990), *Korset och halvmånen: En bok om de religiösa minoriteterna i Mellanöstern*, Wahlström & Widstrand (ISBN 91-46-16007-8).

Knesset (Israels parlament) (950928), *Israeli-Palestinian Interim Agreement on the West Bank and the Gaza Strip: Annex III; Protocol Concerning Civil Affairs*:

http://www.knesset.gov.il/process/docs/heskemb4_eng.htm - kontr.

090626.

Landinfo (Norge), Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (091106), "Palestina: Forfølgelse av menneskerettighetsaktivister" (Lifos 21741).

Landinfo (090818), *Kollaboratørsvirksomhet i De palestinske områdene* (Lifos 21328).

Landinfo (090327), *Kollaboratørsvirksomhet i De palestinske områdene* (Lifos 20697).

Landinfo (090204), *Rapport: Levekårs- og sikkerhetssituasjonen i De palestinske områdene* (Lifos 20208).

Landinfo (080612), *Forfølgelsefare og utsatte grupper i de palestinske områdene* (Lifos 18854).

Landinfo (080107), *Helsevesenet i De palestinske områdene* (Lifos 17943).

Landinfo (090402), "Midtøsten og Tyrkia", "De palestinske områdene":

www.landinfo.no - kontr. 090402.

Mallat, Chibli & Connors, Jane, ed. (1990), *Islamic Family Law*, Graham & Trotman.

Migrationsverket, Landinformationsenheten (090915), "Information från Egyptens ambassad i Stockholm rörande återvändande till Gazaremsan" (Lifos 21483 - åtkomstbegränsning).

Migrationsverket, Landinformationsenheten (090820), "Noteringar om Rafah gränsterminals öppethållande" (Lifos 21339 - åtkomstbegränsning).

Migrationsverket (090724), *Hedersrelaterat våld i Libanon, Syrien och de kurdstyrda provinserna i norra Irak: Utredningsresa tillsammans med Röda korset och Rådgivningsbyrån* (Lifos 21201).

Migrationsverket, Landinformationsenheten (090512), *Landrapport Palestinska områdena: Identitet* (Lifos 20791).

Migrationsverket (090416), "Ny typ av palestinskt ID-kort" (Lifos 20692).

Migrationsverket, Landinformationsenheten (081105), "Palestinska ID-handlingar" (Lifos 19697 - åtkomstbegränsning).

Migrationsverket, Landinformationsenheten (080428), *Palestinska områdena mars 2008: Rapport från Migrationsverkets besök i Israel, Gazaremsan och på Västbanken 13-18 mars 2008* (Lifos 18610).

Migrationsverket, Landinformationsenheten (090119), "Gazaremsan" (Lifos 20112).

Migrationsverket, Landinformationsenheten (081208), *Maktbalans och säkerhet i palestinska läger i Libanon* (Lifos 19938).

Migrationsverket, Landinformationsenheten (080118), *Gazas gränser: Tematisk rapport rörande den israeliska isoleringen av Gazaremsan och dess konsekvenser för palestiniernas rörelsefrihet över gränserna*, (Lifos 17869).

Migrationsverket, Operativa stödenheten/ambassadsamordningen (080215 – maj 2009), muntlig information rörande återvändande erhållen från Egyptens ambassad i Stockholm och tidigare asylsökande som självmant återvänt till Gaza 2008-2009.

Migrationsverket, Operativa stödenheten (080609), "Minnesanteckningar från möte med Iraks ambassad rörande statslösa palestiniers status/återvändande till Irak" (Lifos 18924 - åtkomstbegränsning).

Migrationsverket, Rättschefen (091014), "Kommentar från rättschefen med anledning av Migrationsöverdomstolens domar om väpnad konflikt, meddelade den 6 oktober 2009 [UM 133-09, UM 334-09, UM 8628-08]" (Lifos 21598).

Migrationsverket, Rättschefen (090930)/RCI 03/2009, "Rättsligt ställningstagande angående frågan om praktiskt verkställighetshinder" (Lifos 21537).

Migrationsverket, Rättschefen (090119), "Rättschefens bedömning rörande de allmänna förhållandena i Gaza och frågan om verkställighetshinder" (Lifos 20117).

Migrationsverket, Rättschefen (080701), "Vägledande beslut rörande en asylsökande från Gaza i de palestinska områdena" (Lifos 18986).

Migrationsverket, VO Asylprövning (080619), "Två klagörande beslut rörande skyddsbehov för statslösa palestinier i förhållande till Gaza" (Lifos 18834).

Migrationsverket, VO Asyl, Staben (070313), "Tre klagörande beslut från Migrationsverket angående statslösa palestinier från Västbanken och Gaza, palestinska områdena" (Lifos 16300).

Migrationsverket och Utländingsdirektoratet (040206), *Rapport från Migrationsverkets och Utländingsdirektoratets utredningsresa till Västbanken och Gazaremsan den 26-31 oktober 2003* (Lifos 10586 - åtkomstbegränsning).

Minority Rights Group International (MRGI) (090716), *State of the World's Minorities and Indigenous Peoples 2009: Middle East*, "Israel and the Occupied Palestinian Territories" (Lifos 21204).

MRGI (0807), *World Directory of Minorities and Indigenous Peoples*, "Palestine overview":

<http://www.minorityrights.org/4919/palestine/palestine-overview.html> – kontr. 090527.

The Oxford Encyclopedia of the Islamic World/Oxford Islamic Studies Online (u.å), *Refugees: "The Palestinians"*:

http://www.oxfordislamicstudies.com/article/opr/t236/e0674?_hi=o&_pos=1#ThePalestinians - kontr. 091109.

The Oxford Encyclopedia of the Islamic World/Oxford Islamic Studies Online (u.å). "Hadana – the Care of a child by the mother":

<http://www.oxfordislamicstudies.com/article/opr/t125/e756> - kontr. 090902.

The Oxford Encyclopedia of the Islamic World/Oxford Islamic Studies Online (u.å). "Marriage and Divorce":

http://www.oxfordislamicstudies.com/article/opr/t236/e0507?_hi=o&_pos=5#match - kontr. 090925.

Palestinian Academic Society for the Study of International Affairs, Jerusalem (PASSIA) (2009), *PASSIA Diary 2009*, PASSIA/Friedrich Ebert Foundation (FES), Jerusalem 2009.

Palestinian Center for Policy and Survey Research (PSR)

(090531), "Palestinian Public Opinion Poll No 32: 21-23 May 2009", Press release 31 maj 2009 distribuerad av Jerusalem Media Communication Centre (www.pcpsr.org / www.jmcc.org).

Palestinian Centre for Human Rights (PCHR, Gaza) (090928),

Through Women's Eyes: A PCHR Report on the Gender-Specific Impact and Consequences of Operation Cast Lead:

http://www.pchrgaza.org/files/Reports/English/pdf_spec/through-women's%20eyes.pdf - kontr. 090928.

PCHR (090514), *War Crimes against Children*:

http://www.pchrgaza.org/files/Reports/English/pdf_spec/War%20Crimes%20Against%20Children%20Book.pdf - kontr. 090515.

PCHR (090505), *PCHR Annual Report 2008*:

http://www.pchrgaza.org/files/Reports/English/pdf_annual/annual2008-E.pdf – kontr. 090506.

PCHR (090203), *PCHR special report, February 2009: Inter-Palestinian human rights violations in the Gaza strip*:

http://www.pchrgaza.org/files/Reports/English/pdf_spec/Increase_report.pdf - kontr. 090420.

PCHR (091008), *Weekly Report No 39/2009, 01 – 07 Oct. 2009*:

http://www.pchrgaza.org/files/W_report/English/2008/08-10-2009.htm - kontr. 091008.

PCHR (091001), *Weekly Report No 38/2009, 17 – 30 Sep. 2009*:

http://www.pchrgaza.org/files/W_report/English/2008/01-10-2009.htm - kontr. 091001.

PCHR (090910), *Weekly Report No 36/2009, 03 – 09 Sep. 2009*:

http://www.pchrgaza.org/files/W_report/English/2008/pdf/weekly%20report%2036-09.pdf - kontr. 090909.

PCHR Position Papers, Press Releases 2009:

PCHR (091025), "Position Paper: Reconciliation Is a Prerequisite for Elections; Presidential Decree is Constitutionally Sound, But Inappropriate and Impossible without Reconciliation",

PCHR (091008), "Military Court in Gaza Issues Death Sentence; PCHR Urges President not to Ratify Sentence",
PCHR (090816), "PCHR Condemns Bloody Clashes in Rafah; 28 Persons Killed and at Least 100 Others Wounded",
PCHR (090811), "PCHR Calls upon the Government in Ramallah to Investigate Death of Palestinian in GIS Custody in Nablus",
PCHR (090806), "PCHR Calls for Investigation into Death of Palestinian held in Custody by the Preventive Security Service in Hebron",
PCHR (090623), "PLC Speaker, Dr. Aziz al-Dwaik, released from Israeli Detention",
PCHR (090615), "Detainee Dies in the GIS Prison in Hebron",
PCHR (090615), "Policemen Fire on Peaceful Demonstration Injuring Three Civilians",
PCHR (090611), "Woman killed in Central Gaza Strip to 'Maintain Family Honor'",
PCHR (090524), "PCHR Strongly Condemns Desecration of Cemeteries of the Orthodox and Latin Churches in Jafna Village North of Ramallah",
PCHR (090524), "Military Court in Gaza Sentences 3 Persons to Death; PCHR Urges President not to Ratify Sentence",
PCHR (090520), "PCHR Is Concerned over Measures Taken by Security Services in the Gaza Strip against Fatah Activists and Prominent Figures",
PCHR (090513), "A Girl killed in Beit Ummar Village North of Hebron",
PCHR (090512), "PCHR Condemns Arrests of Supporters of Islamic Movements in the West Bank",
PCHR (090429), "Military court in Hebron sentences civilian to death, PCHR urges President not to ratify sentence",
PCHR (090416), "On Prisoner's Day, Thousands of prisoners continue to suffer in Israeli jails",
PCHR (090413), "4 Persons, Including a Child, Killed in Two New Crimes Related to 'Family Honour'",
PCHR (090319), "The Dead in the course of the Israeli recent military offensive on the Gaza strip between 27 December 2008 and 18 January 2009", samt kontinuerlig bevakning av PCHR:s övriga Weekly Reports och Press Releases under perioden 2007-2009: www.pchrgaza.org.
Palestinian Liberation Organization (PLO)/Palestinian General Delegation, Stockholm - Sweden (090803), "Nya palestinska pass 1 mars 2009" (Lifos 21241 – åtkomstbegränsning).
Physicians for Human Rights (PHR) – Israel (090504), "New data about GSS (Shabac) unorthodox methods at Erez Crossing": <http://www.phr.org.il/phr/article.asp?articleid=715&catid=55&pcat=-1&lang=ENG> - kontr. 090508.
PHR (0808), *Holding health to ransom: GSS interrogation and extortion of Palestinian patients at Erez crossing*: http://www.phr.org.il/phr/files/articlefile_1217866249125.pdf - kontr. 090420.
Refugees International (090301), *Nationality Rights for All: A Progress Report and Global Survey on Statelessness* (Lifos 20570).
Reunite International Child Abduction Centre (u.å.), *Palestine - Overview*: <http://www.reunite.org/edit/files/Islamic%20Resource/PALESTINE%20t ext.pdf> - kontr. 090526.

Reuters (090129), " Hamas accused of torture death of Gaza critic": <http://www.reuters.com/article/latestCrisis/idUSLT773276> - kontr. 090129.

Reuters/Haaretz (091110), " Hamas arrests Fatah activists in Gaza ahead of Arafat memorial": <http://www.haaretz.com/hasen/spages/1127211.html> - kontr. 091110.

Rädda Barnen (Save the Children, Sweden) (071231), *Gender-Based Sexual Violence Against Teenage Girls in the Middle East: A Comparative Situation Analysis of Honour Violence, Early Marriages and Sexual Abuse in Lebanon, the Occupied Palestinian Territories and Yemen* (Lifos 18597).

Rädda Barnen (090224), "Svår situation för barnen i Gaza": <http://www.rb.se/katastroffonden/gaza/Pages/default.aspx> - kontr. 090420.

Sawma, Gabriel (090817) "The Wali (Guardian) in Islamic Marriages According to the Hanafi Jurisprudence":

<http://gabrielsawma.blogspot.com/2009/08/wali-guardian-in-islamic-marriages.html> - kontr. 090902.

Serhan, Randa (2008), "Palestinian weddings: Inventing Palestine in New Jersey", *Journal of Palestine Studies* Vol. XXXVII, No. 4 (Summer 2008), pp. 21–37: <http://www.sociology.columbia.edu/pdf-files/rbsPAPER2008.pdf> - kontr. 090511.

The State of Israel, Ministry of Defence (090308), "Procedure for handling Applications by Gaza Strip Residents for settlement in the Judea and Samaria Area": http://hamoked.org.il/items/9027_eng.pdf - kontr. 090508.

The State of Israel, Ministry of Foreign Affairs (090331), "Ministers and Senior Officials of the 32nd Government of Israel", och "Policy guidelines of the 32nd Government of Israel":

http://www.mfa.gov.il/MFA/Government/Current+Government+of+Israel/Ministers_Senior_Officials_32nd_Government_Israel.htm - kontr. 090401.

Sûreté Générale (SG)/La Sécurité Générale/The General Security, Lebanon: www.general-security.gov.lb/English, kontr. 090430.

Svenska Dagbladet (SvD) (090811), "Al-Fatah förnyat och förstärkt": http://www.svd.se/nyheter/utrikes/artikel_3336257.svd - kontr. 090811.

UN Department of Economic and Social Affairs (DESA) (2008), "Population": <http://www.un.org/esa/population/unpop.htm>, med vidare länkar – kontr. 090626.

UN High Commissioner for Refugees (UNHCR) (oktober 2009), "Revised Note on the Applicability of Article 1D of the 1951 Convention Relating to the Status of Refugees to Palestinian Refugees": <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4add77d42.html> (Lifos 21622 och bilaga).

UN Human Rights Council (090915), *Report of the UN Fact Finding Mission on the Gaza Conflict* (Lifos 21511).

UN News Centre (090915), "UN mission finds evidence of war crimes by both sides in Gaza conflict":

<http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=32057&Cr=palestin&Cr1=> - kontr. 090915.

UN Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA) (2009), *Protection of Civilians Weekly Report[s]* 28 Jan – 25 Aug 2009:

http://www.ochaopt.org/?module=displaysection&section_id=104&format=html&edition_is= - kontr. 090828.

OCHA (090814), *Locked In: The humanitarian impact of two years of blockade on the Gaza Strip*:

http://www.ochaopt.org/documents/Ocha_opt_Gaza_impact_of_two_years_of_blockade_August_2009_english.pdf (Lifos 21324).

OCHA (090202), "Flash Appeal for Occupied Palestinian Territory – Gaza 2009" (Humanitarian Appeal/2009 Consolidated Appeal Process):

<http://ochaonline.un.org/cap2005/webpage.asp?Page=1740> - kontr. 090427.

OCHA och World Health Organization (WHO) (090330), "Joint statement: Concern over halting of Gaza medical patient referrals":

http://www.ochaopt.org/gazacrisis/admin/output/files/ocha_opt_world_health_org_statment_2009_03_30_english.pdf - kontr. 090506.

UN Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East (UNRWA): <http://www.un.org/unrwa/overview/po2.html>,

<http://www.un.org/unrwa/refugees/whois.html>,

<http://www.un.org/unrwa/programmes/education/index.html> och

<http://www.un.org/unrwa/programmes/health/index.html> (m fl länkar) - kontr. 090626.

UN Security Council (UNSC), S/RES/1860 (2009), "The situation in the Middle East, including the Palestinian question":

http://www.un.org/Docs/sc/unsc_resolutions09.htm - kontr. 090511.

U.S. Department of State (091026), *Israel and the occupied territories*: "The Occupied Territories (including areas subjected to the jurisdiction of the Palestinian Authority)":

<http://www.state.gov/g/drl/rls/irf/2009/127349.htm> - kontr. 091104.

U.S. Department of State (090225), *2008 Country Reports on Human Rights Practices – Israel and the Occupied Territories* (Lifos 20329).

U.S. Department of State (uppd. 2009), "The Palestinian Authority (Gaza and West Bank)":

http://travel.state.gov/visa/frvi/reciprocity/reciprocity_3588.html#docs - kontr. 090511.

Utrikesdepartementet (UD) (080327), *Mänskliga rättigheter på de ockuperade palestinska områdena 2007* (Lifos 18348).

UD/Sveriges generalkonsulat i Jerusalem (080328), "Förändringar i den palestinska polisledningen" (Lifos 18592 – åtkomstbegränsning).

UD/Sveriges ambassad i Amman (090429), "Rutiner kring verkställigheter till Jordanien och Västbanken" (Lifos 20847 - åtkomstbegränsning).

UD/Sveriges ambassad i Amman (080827), "Verkställigheter till Irak, Jordanien och Västbanken" (Lifos 19295 – åtkomstbegränsning).

UD/Sveriges ambassad i Damaskus (080616), "Hedersrelaterat våld mot män i Syrien och Libanon" (Lifos 18844).

UD/Sveriges generalkonsulat i Jerusalem (050421), "Allmänt om det palestinska folkbokföringssystemet samt om palestiniers ID-handlingar" (Lifos 13070 - åtkomstbegränsning).

UD/Sveriges ambassad i Kairo (090909), e-meddelande angående återvändande via Rafah (dnr 15-2009-8894).

Utrikespolitiska Institutet (uppd. 2009), Landguiden: länder i fickformat, "Palestinska självstyret": www.landguiden.se - kontr. 091008.

Vikör, Knut S (2005), *Between God and The Sultan - A History of Islamic Law*, London: Hurst & Company.

Wikrén, Gerhard / Sandesjö, Håkan (2006), *Utlänningslagen med kommentarer*, åttonde upplagan, Nordstedts Juridik.

World Food Programme (WFP) (2009), "Countries: Occupied Palestinian Territories": <http://www.wfp.org/node/34655> - kontr. 090527.

Kartor

Palestinian Academic Society for the Study of International Affairs, Jerusalem (PASSIA), "Palestinian Refugees – Area of UNRWA Operations": http://www.passia.org/palestine_facts/MAPS/Refugees-UNWRA-2001.html – kontr. 090626.

UN Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA) (090630), "West Bank and Gaza Strip Closure Maps":

<http://www.unhcr.org/refworld/pdfid/4a8bf96fd.pdf> (Lifos 21329),

"West Bank: Access and Closure":

<http://www.unhcr.org/refworld/pdfid/4a5447250.pdf> (Lifos 21171), "Access and Movement to and from the Gaza Strip":

<http://www.unhcr.org/refworld/pdfid/4a54472b0.pdf> (Lifos 21170).

OCHA (090126), "Gaza Strip: Communities & Neighbourhoods, 24 Jan 2009":

http://www.ochaopt.org/documents/ocha_opt_gaza_crisis_neighbourhoods_map_2009_01_26.pdf - kontr. 090508.

OCHA (0807), "West Bank Barrier Route Projections, July 2008":

http://www.ochaopt.org/documents/BarrierRouteProjections_July_2008.pdf - kontr. 090508.

Övrigt, bakgrund

Agence France Presse (AFP), pressmeddelanden perioden 2005-2009, t.o.m. 2008 tillgängliga via Lifos AFP-nyheter, nu via www.afp.com (betal-tjänst).

Israel Government Portal, Government Ministries and Authorities, bl.a. Ministry of Foreign Affairs och Prime Minister's Office:

<http://www.gov.il/firstGov/topNavEng/Engoffices/EngMinistries>.

Knesset "English Homepage", "Eighteenth Knesset",

<http://www.knesset.gov.il/main/eng/home.asp> med vidare länkar.

Lybarger, Loren D (2007), *Identity and Religion in Palestine: The Struggle between Islamism and Secularism in the Occupied Territories*, Princeton: Princeton University Press.

Ma'an News Agency (palestinsk fristående), bevakning av pressmeddelanden våren 2009: <http://www.maannews.net/en/index.php>.

Morris, Benny (1999), *Righteous Victims: A History of the Zionist-Arab Conflict, 1881-1999*, New York: Alfred A. Knopf.

Palestine Liberation Organization (PLO), Negotiations Affairs Department (NAD), Reports From the Palestinian monitoring group, "Daily Reports" och "Monthly Reports" (2009): http://www.nad-plo.org/main.php?view=pmg_pmg.

Pappe, Ilan (2006), *A History of Modern Palestine: One Land, Two Peoples*, Cambridge: Cambridge University Press.

Shlaim, Avi (2001), *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, New York: W.W. Norton.

Thomson Reuters Foundation, AlertNet, pressmeddelanden 2009: www.alertnet.org.

UN News Centre, News Focus (2009): "Peace and Security" och "Middle East", "Secretary-General, Spokesperson's statements", "Middle East Situation", "Gaza" etc.: <http://www.un.org/apps/news>.

Wafa, Palestine News Agency (officiell/palestinska myndigheten, PA), bevakning av pressmeddelanden våren 2009: <http://english.wafa.ps/>.

BILAGA

Palestinska politiska organisationer och grupper

Genomgången tar i första hand sikte på politiska organisationer och grupper med aktiv verksamhet på Västbanken och Gazaremsan men är inte uttömmande.⁴²⁵

PLO:s medlemsorganisationer

Al-Fatah (se 1.2.1.1 ovan)

Arab Liberation Front (ALF)

ALF grundades 1969 av det irakiska Baathpartiet och stod åtminstone till år 2003 inom Saddamregimens inflytelsesfär. Under Saddamregimens tid var ALF den mest betydande palestinska organisationen bland de då c:a 30-40 000 palestinier i Irak. Det är dock mycket tveksamt om de kan bedriva någon verksamhet alls i Irak idag. ALF har inte heller varit involverat i några militära attacker mot Israel sedan 1990-talet och tros egentligen inte längre besitta något som kan betecknas som militär kapacitet. Är i praktiken av marginell betydelse på de palestinska områdena, där delar av organisationen övergått i PAF (nedan). ALF har dock fortfarande mindre representationskontor i Betlehem, Gaza, Hebron, Jenin och Tulkarm. (Generalsekreterare, Rakad Salem).

Democratic Front for the Liberation of Palestine (DFLP)

DFLP ("Hawatmehgruppen") är en marxistisk utbrytargrupp (1969) ur PFLP (nedan). DFLP är numera snarare socialistiskt. Tidigt, viktigt och fortsatt inflytande i PLO. Tredje största organisationen inom PLO. Är av större politisk betydelse bland palestinier i förskingringen än på de palestinska områdena, där deras organisation delvis har övertagits av FIDA (nedan). På de palestinska områdena har DFLP representationskontor i Gaza, Ramallah, Betlehem, Hebron, Jeriko och Nablus. (Generalsekreterare, Nayef Hawatmeh Qais Abdul Karim (Abu Leila)).

Palestinian Arab Front (PAF)

⁴²⁵ *Abu Nidal* ("Fatah Revolutionary Council" – inte att sammanblanda med kommitté inom al-Fatah med samma namn), *Fatah al-Intifada* ("Fatah Abu Musa"), *Popular Front for the Liberation of Palestine-General Command* (PFLP-GC), *Al-Saiqa*, m fl finns representerade men har marginell betydelse i de palestinska områdena, varför de utelämnas i denna genomgång. Avseende organisationer på de palestinska områdena, se även vidare källorna till detta avsnitt (utöver "Möten i Israel och de palestinska områdena 1-5 juni 2009"): Aljazeera (090816), Amnesty International (071024), BBC News Middle East (090815), Europeiska unionens råd (090616), Haaretz (090816), PASSIA (2009), ICG (071220, 080319 och 080717), Landinfo (Norge, 090402), BBC *Country Profile: Israel and Palestinian territories*, PCHR (090816) och Home Office, U.K. Border Agency (090201).

PAF är ännu en nationalistisk PLO-organisation, grundad 1993 efter en splittring inom ALF, delvis beroende på ALF:s negativa hållning till Osloavtalen. 2005 gav PAF sitt stöd till Mahmoud Abbas kandidatur till PA:s presidentpost, och 2006 deltog man i parlamentsvalen på de palestinska områdena under listan *Freedom and Independence*. PAF samarbetar såväl med övriga PLO-grupper som med Hamas och Islamiska Jihad. Finns representerat med kontor i åtminstone Ramallah. (Repr, Mifleh Nadie, generalsekreterare, Jamil Shihadeh).

Palestine Democratic Union (FIDA)

FIDA är en organisation utbruten ur DFLP (1990) och med mer moderat inställning till fredsförhandlingarna med Israel. Framställer sig själv som ett progressivt demokratiskt vänsterparti. Har tagit över mycket av DFLP:s strukturer och väljarkår på de palestinska områdena, främst Västbanken. Har ingen militär gren. FIDA finns representerat i Ramallah, Betlehem, Gaza City, Hebron, Jabalia, Jenin, Jeriko, Khan Younis, Nablus, Qalkilya, Rafat, Salfit, Tubas och Tulkarm. (Generalsekreterare, Saleh Ra'afat).

Popular Front for the Liberation of Palestine (PFLP)

PFLP är en radikal marxist-leninistisk organisation (grundad av George Habash), som tidigare varit al-Fatahs främste utmanare om makten, näst störst inom PLO. Betecknas som pionjärer på kapningar och sprängningar av internationella passagerarflygplan när det begav sig. Har inte lika stor betydelse som al-Fatah på de palestinska områdena, större betydelse bland palestinier i förskingringen (Libanon m fl.). Under de värsta striderna mellan al-Fatah och Hamas i juni 2007 var PFLP en av de centrala medlarna. Vidare har PFLP tagit på sig, och utför emellanåt fortfarande, terrorattentat mot Israel, varför de finns på bl.a. EU:s uppdaterade terrorlista.⁴²⁶ En idag mer militant underavdelning, **Abu Ali Mustafabrigaden**, med bas i Gaza, förefaller ligga bakom flera av de attentat mot israeliska mål som på senare år tillskrivits PFLP. PFLP har f.n. i princip inget svängrum att agera utan Hamas samtycke i Gaza. I de palestinska områdena finns PFLP representerat med kontor i åtminstone Jenin, Nablus och Tulkarm. (Generalsekreteraren, Ahmad Sa'adat, sitter f.n. fängslad i Israel).

Palestine Liberation Front (PLF)

PLF bildades redan 1959, huvudsakligen som en underrättelseorganisation i tjänst för den dåvarande syriska regimen. Har en lång historia av samgående med och splittring från olika andra organisationer, spektakulära terrorattentat mm, bl.a. kapningen av passagerarfärjan Achille Lauro 1985, varför de fortfarande finns på EU:s terrorlista.⁴²⁷ En av PLF-fraktionerna ("Abu Abbas") finns representerad i PLO och tillhör en av de organisationer som erkänt staten Israel i och med DOP 1993 och officiellt lagt ned terrorism som metod. PLF har begränsat inflytande på de palestinska områdena, men verkar idag politiskt vid al-Fatahs sida och har representation i bl.a. Betlehem, Gaza, Hebron, Jenin, Jeriko och Tulkarm. (Generalsekreterare, Dr Wasel Abu Yousef).

Palestinian People's Party (PPP)

PPP (f.d. Palestinian Communist Party) grundades 1982 och saknar väpnad gren. Medlem i PLO sedan 1987, finns representerade i Gazaremsan och på Västbanken, där de samarbetade med bl.a. DFLP inför 2006 års parlamentsval. Många av dess medlemmar har dock gått över till PNI (nedan). På de palestinska områdena finns PPP representerat med kontor i Ramallah, Betlehem, Gaza, Hebron, Jenin, Jeriko, Jerusalem, Nablus, Qalkilya, Rafah, Salfit och Tulkarm. (Generalsekreterare, Bassam al-Salhi).

⁴²⁶ Europeiska unionens råd (090616).

⁴²⁷ Europeiska unionens råd (Op. Cit.). Detta fall är ett bland flera som visar att terrorlistan fortfarande kan vara ett trubbigt redskap och måste kompletteras med annan info.

Palestinian Popular Struggle Front (PPSF)

PPSF ("Samir Ghawshafractionen") är en vänsternationalistisk grupp sprungen ur PFLP sent 1960-tal. Var al-Fatah närstående i början av 1970-talet men kapade banden till al-Fatah 1973 och gick sedermera ur PLO året efter. Kapade ett antal flygplan mm under 1970-talet. Var Egypten närstående efter brytningen med PLO, men minskade med tiden i betydelse. 1982 återupplivades organisationen i en gemensam syrisk-libysk ansträngning att etablera en hårdför motvikt mot PLO/al-Fatah i bl.a. Libanon. 1988 förekom uppgifter om att PPSF kunde vara inblandade i Lockerbieattacken. 1991 vände huvudparten av PPSF riktning och kom åter in i PLO-värmen, varefter man bl.a. deltagit i olika konstellationer i allmänna val på de palestinska områdena, senast 2006 under listan *Freedom and Social Justice*. På de palestinska områdena finns PPSF representerat med kontor i Ramallah, Betlehem, Gaza, Hebron, Jabalia, Jerusalem, Jeriko, Jenin, Khan Younis, Nablus, Nuseirat, Qalkilya, Rafah, Salfit och Tulkarm. (Generalsekreterare, Samir Ghosheh).

Organisationer och partier utanför PLO-kretsen

Army of Islam

Army of Islam (*Jaish al-Islami*) är baserad i den inflytelserika Gazaklanen Doghmoush (maffialiknande karaktär). Army of Islam har bl.a. gjort sig känd för delaktighet i kidnappningen av BBC-korrespondenten Alan Johnston i Gaza 2007, möjligen också den israeliske korpälen Gilad Shalit, som suttit frihetsberövad på okänd plats i Gaza sedan sommaren 2006 – som ett av Hamasregimens starkaste förhandlingskort i fångutväxlingsförhandlingar med Israel.⁴²⁸ Klanen Doghmoush är omtalad för sin tidigare relativa styrka och autonomi i förhållande till Hamas, men är enligt färskare uppgifter, likt Hellis m.fl., en av de klaner som Hamas nu helt tagit kommandot över. (Torde möta kriterierna för att ingå men saknas på EU:s terrorlista).

Hamas (se 1.2.1.2 ovan)

Jund Ansar Allah (Soldiers of Allah's supporters/Soldiers of the Companions of God)

Jund Ansar Allah, med rötter i den islamiska sekten *Jihad al-Salafi*, var en i princip okänd organisation innan juni månads (2009) attacker mot den israeliska gränsposteringen i Nahal Oz, där man bl.a. använde sig av hästar i samband med operationen, och att man som uppenbar utmaning mot Hamasordningen i Gaza den 14 augusti utropat ett islamiskt emirat. Organisationen tillhör ett mindre antal radikala salafistiska⁴²⁹ element som vuxit fram i Gaza på senare år och som bl.a. hänvisar till al-Qaidas Osama bin Ladin och Ayman Zawahiri i samband med uttalanden om ideologisk riktning. Jund Ansar Allah antas ha runt 300 aktiva medlemmar, huvudsakligen baserade i Rafah och Khan Younis, men torde ha försvagats avsevärt efter Hamas nedslag mot dem efter fredagsbönen i Ibn Taimiyahmoskén, Rafah 14 augusti. I de eldstrider som utbröt på eftermiddagen och pågick över natten dödades 28 personer, bland dem gruppens andlige ledare sheikh Abdul Latif Mousa, och skadades 100-120 personer. I samband med Hamasoperationen arresterades också c:a 100 misstänkta militanta Jund Ansar Allahmedlemmar.

Palestinian Islamic Jihad (PIJ)

⁴²⁸ Enligt uppgifter från Maan News Agency den 23 juni/Haaretz (090626) skulle Shalit snart överföras till Egypten som ett första steg i fångutväxling med Hamas. Så har ännu inte skett (091111), men kan komma att ske i närtid, i bästa fall efter Eid al-Adha.

⁴²⁹ Begreppet salafism kommer från arabiskans *al-Salaf al-Salih* vilket betyder ärevärdiga anfäder och syftar till tillbakagång till en mer strikt "renlärig" Islam. Många i realiteten olika grenar av mer eller mindre fundamentalistisk sunniislam brukar lite lättvindigt definieras som salafistiska. Långt ifrån alla är militanta.

PIJ har en likartad ideologi som Hamas men är radikalare. Agerar över hela de palestinska områdena, men är av störst politisk och militär betydelse i Gaza. Dock f.n. tämligen frostiga relationer med Hamas och begränsat svängrum att agera. PIJ leds av "generalsekreterare" Ramadan Abdallah Shallah. PIJ finns på EU:s uppdaterade terrorlista. Underställd PIJ finns även den om möjligt än mer militanta **al-Qudsbrigaden**.

Palestinian National Initiative (PNI)

Palestinian National Initiative (*al-Mubadara*) grundades 2002 av sekulära intellektuella, med Dr Mustafa Barghouti i spetsen. Är förankrat i en rad NGO:s med verksamhet på de palestinska områdena och ser sig självt som ett demokratiskt alternativ till det korrumperade al-Fatah och det fundamentalistiska Hamas. Partiet har ingen väpnad gren utan förordar tvärtom politiska ickevåldslösningar i motståndet mot ockupation och övriga utvecklingsområden. Barghouti var Abbas främste utmanare i 2005 års presidentval. I 2006 års parlamentsval deltog PNI m.fl. andra mindre organisationer på listan *The Independent Palestine*, med begränsad framgång. PNI har kontor i åtminstone Ramallah (repr. Mustafa Barghouti).

Popular Resistance Committees (PRC)

PRC (de Folkliga motståndskommittéerna) har stått på tillväxt i Gazaremsan under den senaste intifadan, vid sidan av ett antal andra mer eller mindre fristående militser med relativt oklar inriktning - utöver motståndet mot Israel. PRC hade visst inflytande i medling mellan al-Fatah och Hamas i samband med de värsta striderna i Gaza juni 2007. Har dock f.n. tämligen frostiga relationer med Hamas och litet svängrum att agera. Under PRC:s inflytelsesfär finns också den lilla militanta gruppen **Nasser Salaheddibrigaden**. (Bägge saknas men torde möta kriterierna för att ingå på EU:s terrorlista).

The Third Way

The Third Way, grundat 2005 under ledning av nuvarande premiärminister Salam Fayyad och PLC-ledamoten Hanan Ashrawi, är ett litet (2,4% av rösterna i 2006 års val) oberoende parti, som i likhet med PNI (ovan) presenterar sig självt som ett demokratiskt centeralternativ till al-Fatah och Hamas. Har inga ambitioner att etablera någon väpnad gren.

Icke-palestinska element?

Det råder delade meningar om huruvida även andra, icke-palestinska, mer eller mindre salafistiska/jihadistiska transnationella sunnitiska element har etablerat sig i Gaza. Här går diverse bedömares åsikter isär (j.fr. även Jund Ansar Allah ovan). Under våren 2009 har dock agenter från det libanesiska (shiitiska) Hizbollah arresterats av egyptiska säkerhetsstyrkor på Sinaihalvön. Enligt initierade bedömare i Gaza i juni 2009 göra sig de grupper som inte inrättar sig under Hamas kontroll och ordning inget besvär i Gaza f.n.

UNHCR: "Revised Note on the Applicability of Article 1D of the 1951 Convention relating to the Status of Refugees to Palestinian Refugees" [end-notes]

This Convention shall not apply to persons who are at present receiving from organs or agencies of the United Nations other than the United Nations High Commissioner for Refugees protection or assistance.

When such protection or assistance has ceased for any reason, without the position of such persons being definitively settled in accordance with the relevant resolu-

tions adopted by the General Assembly of the United Nations, these persons shall *ipso facto* be entitled to the benefits of this Convention.

A. INTRODUCTION

1. The 1951 Convention relating to the Status of Refugees (“1951 Convention”) contains certain provisions whereby persons otherwise having the characteristics of refugees, as defined in Article 1A, are excluded from the benefits of the Convention. One such provision, paragraph 1 of Article 1D, applies to a special category of refugees for whom separate arrangements have been made to receive protection or assistance from organs or agencies of the United Nations other than the United Nations High Commissioner for Refugees (“UNHCR”). This excludes from the benefits of the 1951 Convention those Palestinians who are refugees as a result of the 1948 or 1967 Arab-Israeli conflicts, and who are receiving protection or assistance from the United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East (“UNRWA”).

2. While paragraph 1 of Article 1D is in effect an exclusion clause, this does not mean that certain groups of Palestinian refugees can never benefit from the protection of the 1951 Convention. Paragraph 2 of Article 1D contains an inclusion clause ensuring the *ipso facto* entitlement to the protection of the 1951 Convention of those refugees who, without having their position definitively settled in accordance with the relevant UN General Assembly resolutions, have ceased to receive protection or assistance from UNRWA for any reason. The 1951 Convention hence avoids overlapping competencies between UNRWA and UNHCR, and, in conjunction with UNHCR’s Statute, ensures the continuity of protection and assistance to Palestinian refugees as necessary.²

B. PALESTINIAN REFUGEES WITHIN THE SCOPE OF ARTICLE 1D OF THE 1951 CONVENTION

3. Given the wording, historical context and purpose of Article 1D of the 1951 Convention, certain Palestinian refugees fall within the scope of that Article because: (i) they have the characteristics of refugees as defined in Article 1A of the 1951 Convention; (ii) their position has not been definitively settled in accordance with relevant resolutions of the UN General Assembly; and (iii) alternative arrangements have been made for such refugees to receive assistance or protection from organs or agencies of the United Nations other than UNHCR.

4. The following groups of Palestinian refugees fall within the scope of Article 1D of the 1951 Convention:

- a) Palestinians who are “Palestine refugees” within the sense of UN General Assembly Resolution 194 (III) of 11 December 1948 and subsequent UN General Assembly Resolutions,³ and who, as a result of the 1948 Arab Israeli conflict, were displaced from that part of Mandate Palestine which became Israel, and who have been unable to return there;⁴
- b) Palestinians not falling within paragraph (a) above who are “displaced persons” within the sense of UN General Assembly Resolution 2252 (ES-V) of 4 July 1967 and subsequent UN General Assembly resolutions,⁵ and who, as a result of the 1967 Arab-Israeli conflict, have been displaced from the Palestinian territory occupied by Israel since 1967 and have been unable to return there.⁶

Included within the above groups are not only persons displaced at the time of the 1948 and 1967 hostilities, but also the descendants of such persons.⁷ On the other hand, persons falling within Articles 1C, 1E or 1F of the 1951 Convention do not fall within the scope of Article 1D, even if they remain “Palestine refugees” or “displaced persons” whose position is yet to be definitively settled in accordance with the relevant UN General Assembly resolutions.⁸

5. Palestinians not falling within the scope of Article 1D who, owing to a well-founded fear of being persecuted for reasons of race, religion, nationality, membership of a particular social group or political opinion, are outside the Palestinian territory occupied by Israel since 1967 and are unable or, owing to such fear, are unwilling to return there, qualify as refugees under Article 1A(2) of the 1951 Convention.

C. THE APPLICATION OF ARTICLE 1D OF THE 1951 CONVENTION

6. If it is determined that a Palestinian refugee falls within the scope of Article 1D of the 1951 Convention,⁹ it needs to be assessed whether he or she falls within paragraph 1 or paragraph 2 of that Article.

7. If the person concerned is inside UNRWA's area of operations,¹⁰ he or she should be considered as "at present receiving from organs or agencies other than [UNHCR] protection and assistance" within the meaning of paragraph 1 of Article 1D, and hence is excluded from the benefits of the 1951 Convention.

8. If, however, the person is outside UNRWA's area of operations, he or she is not "at present receiving from organs or agencies other than [UNHCR] protection and assistance" within the meaning of paragraph 1 of Article 1D, and therefore "such protection or assistance has ceased" within the meaning of paragraph 2 of Article 1D.¹¹ The person is "*ipso facto* entitled to the benefits of the [1951] Convention", provided of course that Articles 1C, 1E and 1F of the 1951 Convention do not apply. This would be the case even if the person has never resided inside UNRWA's area of operations.¹²

9. The following should be noted:

- a) The term "benefits of the 1951 Convention" refers to the standard of treatment that States Parties to the 1951 Convention are required to accord to refugees under Articles 2 to 34 of that Convention;
- b) In the case of persons falling within paragraph 2 of Article 1D, no separate determination of well-founded fear under Article 1A(2) of the 1951 Convention is required to establish that such persons are entitled to the benefits of that Convention.

10. If the person returns to UNRWA's area of operations, he or she remains entitled to the benefits of the 1951 Convention until such return takes place. Upon return, he or she no longer falls within paragraph 2 of Article 1D but falls instead within paragraph 1 of that Article, meaning that he or she loses his or her entitlement to the benefits of the 1951 Convention even though he or she retains his or her refugee character. However, this is not the case if a person falling within paragraph 4(b) of this Note returns to the Palestinian territory occupied by Israel since 1967, since in that eventuality he or she would lose his or her refugee character and would not fall within the scope of Article 1D at all.

D. CONCLUSION

11. The position of Palestinian refugees under international refugee law is complex and continues to evolve. This Note clarifies some pertinent aspects of the position of such refugees and is intended to serve as guidance for use in refugee status determination.

Office of the United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR)
October 2009

Endnotes

¹ This Note seeks to clarify various points in UNHCR's *Note on the Applicability of Article 1D of the 1951 Convention relating to the Status of Refugees* of October 2002. It replaces that Note.

² A similar provision to Article 1D of the 1951 Convention is contained in UNHCR's Statute, paragraph 7(c) of which stipulates that the competence of the High Commissioner shall not extend to a person who "*continues to receive from other organs or agencies of the United*

Nations protection or assistance". See UN General Assembly, *Statute of the Office of the United Nations High Commissioner for Refugees*, A/RES/428(V), 14 December 1950.

3 UNRWA's mandate for "Palestine refugees" was established pursuant to UN General Assembly Resolution 302 (IV) of 8 December 1949 and subsequent General Assembly resolutions. The term "Palestine refugees" has never explicitly been defined by the UN General Assembly. However, for early work on interpreting the term, see for example the following UNCCP documents: UN Doc. A/AC.25/W.45, *Analysis of paragraph 11 of the General Assembly's Resolution of 11 December 1948*, 15 May 1950, UN Doc. W/61/Add.1, *Addendum to Definition of a "Refugee" Under paragraph 11 of the General Assembly Resolution of 11 December 1948*, 29 May 1951; UN Doc. A/AC.25/W.81/Rev.2, *Historical Survey of Efforts of the United Nations Commission for Palestine to secure the implementation of paragraph 11 of General Assembly resolution 194 (III). Question of Compensation*, 2 October 1961, section III. UNRWA's operational definition of the term "Palestine refugees" has evolved over the years but since 1984 has been "persons whose normal place of residence was Palestine during the period 1 June 1946 to 15 May 1948, and who lost both home and means of livelihood as a result of the 1948 conflict".

4 The UN General Assembly resolved in paragraph 11 of Resolution 194 (III) that "the refugees wishing to return to their homes and live at peace with their neighbours should be permitted to do so at the earliest practicable date" and that "compensation should be paid for the property of those choosing not to return and for loss of or damage to property". In the same paragraph, the General Assembly instructed the UN Conciliation Commission for Palestine (UNCCP) to "facilitate the repatriation, resettlement and economic and social rehabilitation of the refugees and the payment of compensation". The General Assembly has since noted on an annual basis that UNCCP has been unable to find a means of achieving progress in the implementation of paragraph 11 of Resolution 194 (III). See, most recently, Resolution 63/91 of 5 December 2008, in which the General Assembly notes with regret "that repatriation or compensation of the refugees, as provided for in paragraph 11 of General Assembly resolution 194 (III), has not yet been effected, and that, therefore, the situation of the Palestine refugees continues to be a matter of grave concern ..."; and that UNCCP "has been unable to find a means of achieving progress in the implementation of paragraph 11 of General Assembly resolution 194 (III); and reiterates its request to UNCCP "to continue exerting efforts towards the implementation of that paragraph ..."

5 UNRWA's mandate for "displaced persons" was established pursuant to UN General Assembly Resolution 2252 (ES-V) of 4 July 1967 and subsequent General Assembly resolutions. Essentially two groups of Palestinian "displaced persons" have been displaced from the Palestinian territory occupied by Israel since 1967: (i) Palestinians originating from that territory; and (ii) "Palestine refugees" who had taken refuge in that territory prior to 1967. The territory concerned comprises the West Bank, including East Jerusalem, and the Gaza Strip.

6 UN General Assembly Resolution 2452 (XXIII) A of 19 December 1968 called for the return of the "displaced persons", as reiterated by subsequent UN General Assembly resolutions on an annual basis. The most recent such resolution is Resolution 63/92 of 5 December 2008, which "[r]eaffirms the rights of all persons displaced as a result of the June 1967 and subsequent hostilities to return to their homes or former places of residence in the territories occupied by Israel since 1967"; expresses deep concern that "the mechanism agreed upon by the parties in Article XII of the Declaration of Principles on Interim Self-Government Arrangements of 13 September 1993 on the return of displaced persons has not been complied with"; and stresses the necessity for "an accelerated return of displaced persons".

7 The concern of the UN General Assembly with the descendants both of "Palestine refugees" and of "displaced persons" was expressed in UN General Assembly Resolution 37/120 I of 16 December 1982, which requested the UN Secretary-General, in cooperation with the Commissioner-General of UNRWA, to issue identity cards to "all Palestine refugees and their descendants [...] as well as to all displaced persons and to those who have been prevented from returning to their home as a result of the 1967 hostilities, and their descendants". In 1983, the UN Secretary-General reported on the steps that he had taken to implement this resolution, but said that he was "unable, at this stage, to proceed further with the implementation of the resolution" without significant additional information [becoming] available through further replies from Governments" (paragraph 9, UN Doc. A/38/382, *Special Identification cards for all Palestine refugees. Report of the Secretary-General*, 12 September 1983). From 1983 to 1987 UN General Assembly resolutions dropped all reference to the issuance of identity cards, and then from 1988 onwards, starting with Resolution 43/57 of 6 December 1988, the General Assembly has annually urged issuance of identity cards only to Palestine refugees and their descendants in the Palestinian territory occupied by Israel since 1967. The most recent such resolution is Resolution 63/93 of 18 December 2008, paragraph 15 of which requests "the Commissioner-General to proceed with the issuance of identifica-

tion cards for Palestine refugees and their descendants in the Occupied Palestinian Territory”.

8 For example, a person who is considered by the competent authorities of the country in which he or she has taken residence as having the rights and obligations attached to the possession of the nationality of that country, would be excluded from the benefits of the 1951 Convention in accordance with Article 1E. Moreover, many Palestinians have acquired the nationality of a third country and any claim they make for recognition as refugees should, therefore, be examined under Article 1A(2) of the 1951 Convention in relation to the country of their new nationality. In certain cases, the Palestinian origins of such persons may, nevertheless, be a relevant factor in the assessment of whether they are outside the country of their new nationality “owing to well-founded fear of being persecuted for reasons of race, religion, nationality, membership of a particular social group or political opinion”.

9 Persons who are “Palestine refugees” are eligible to “be registered in UNRWA’s Registration System and to receive UNRWA services”, whereas UNRWA “makes its services available to non-registered persons displaced as a result of the 1967 and subsequent hostilities” (UNRWA, “Consolidated Eligibility and Registration Instructions”, 2009). Verification that a person is a registered “Palestine refugee”, or is recorded as receiving UNRWA services, can be sought from UNRWA (www.unrwa.org). However, it should be noted that while having been registered and/or recorded by UNRWA may help an individual prove that he or she falls within the scope of Article 1D of the 1951 Convention, it is not conclusive as to whether he or she falls within that Article’s scope. This is for two reasons. First, as stated in paragraph 4 of this Note, persons falling within Articles 1C, 1E or 1F of the 1951 Convention do not fall within the scope of Article 1D, even if they remain “Palestine refugees” or “displaced persons” whose position is yet to be definitively settled in accordance with the relevant UN General Assembly resolutions. Second, UNRWA has not registered and does not provide services to all persons who are “Palestine refugees”, nor does it provide services to all persons who have been “displaced as a result of the 1967 and subsequent hostilities”.

10 UNRWA’s area of operations is currently limited to the West Bank, including East Jerusalem, the Gaza Strip, Jordan, Syria and Lebanon.

11 The phrase “for any reason” in paragraph 2 of Article 1D should be interpreted in its context and in line with the object and purpose of that Article, which is to ensure continuity of protection and assistance to Palestinian refugees, be this geographical and/or temporal continuity.

12 For example, a descendant of a “Palestine refugee” or of a Palestinian “displaced person” may never have resided in UNRWA’s area of operations, and also not fall under Articles 1C or 1E of the 1951 Convention. (UNHCR, oktober 2009)

Arabförbundet: “Protocol for the Treatment of Palestinians in Arab States (‘Casablanca Protocol’), 11 September 1965” (Utdrag/inofficiell översättning)

(1) Medan de behåller sin palestinska nationalitet, har palestinier som för närvarande är bosatta i [uppehåller sig i]... [Algeriet (1965), Bahrain (1971), Djibouti (1977), Egypten, Förenade arabemiraten (1971), Irak (1965), Jemen (1965 resp. 1967), Jordanien (1965), Mauretanien (1973), Oman (1971), *”Palestina”* (PLO, 1976), Qatar (1971), Somalia (1974), Sudan (1965) och Syrien (1965) – antog protokollet utan reservationer] samma rätt till anställning som landets medborgare.

(2) Palestinier som för närvarande är bosatta i ...har, i enlighet med deras egna önskemål, rätt att lämna och återvända till denna stat.

(3) Palestinier bosatta i andra arabstater har rätt att resa in i...och lämna det, enligt egna önskemål. Deras rätt att resa in ger dem endast rätt att stanna under tillståndperioden och av det skäl de reste in, om inte annat anges/beslutas av myndigheter.

(4) Palestinier som för närvarande är bosatta i..., såväl som dem som har varit bosatta och lämnat till förskingringen, ges, på begäran, giltiga resedokument. Berörda myndigheter måste, varhelst de vara må, utfärda dessa dokument eller förnya dem utan dröjsmål.

(5) Bärare av dessa resedokument bosatta i Arabförbundets stater behandlas lika som alla andra Arabförbundets medborgare, avseende ansökningar om visum och uppehållstillstånd.

Kuwait undertecknade protokollet med reservation för dess rätt att tolka protokollets första artikel så att den undantar rätten att driva eget företag, på basis av särskild reglering av privat näringsverksamhet i Kuwait.

Libanon undertecknade protokollet 1966, med följande reservationer. Artikel ett: palestinier som för närvarande uppehåller sig i Libanon tillerkänns rätten till anställning tillsammans med rätten att bibehålla sin palestinska nationalitet, i enlighet med rådande sociala och ekonomiska förhållanden i Libanon. Artikel två: att frasen "på samma villkor som libanesiska medborgare och i enlighet med gällande lagar och regleringar" läggs till. Artikel tre: att fraserna "närhelst deras intresse så begär" och "att släppa in palestinier i Libanon villkoras på att de erhåller inresevisum av berörda libanesiska myndigheter" läggs till. Reservationer mot fjärde och femte artiklarna.

Libyen (kungadömet) antog protokollet (innan 1969 års 1 septemberrevolution) med reservation mot första artikeln "i och med att behandla palestinier som uppehåller sig i Libyen är att jämställa med behandling av andra arabiska medborgare som uppehåller sig i Libyen".

Marocko, Saudiarabien och Tunisien har inte antagit Casablancaprotokollet (Arabförbundet, 11 September 1965).